

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

ΘΕΜΑ:

Οι Διεθνείς Οργανισμοί Κοινωνικού, Μορφωτικού και
Ανθρωπιστικού Χαρακτήρα στο πλαίσιο του Οργανισμού
Ηνωμένων Εθνών.

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

A.M.: ΜΘ/06025

Ιούνιος 2009

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συνύπαρξη των κρατών στο πλαίσιο της διεθνούς κοινωνίας δημιουργεί την πρακτική ανάγκη συνεργασίας μεταξύ τους και στη συνέχεια της οργάνωσης των σχέσεων μεταξύ τους. Ο διεθνής οργανισμός δεν είναι ουσιαστικά παρά συνεργασία μεταξύ των κρατών προς εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού. Συνεπώς, ένας διεθνής οργανισμός δεν είναι ξένος προς τα κράτη. Είναι μόνιμος νομικός μηχανισμός προς πραγματοποίηση της συνεργασίας μεταξύ ορισμένων κρατών σε συγκεκριμένο τομέα. Αυτό δείχνει τη διαφορά μεταξύ των κρατών και των διεθνών οργανισμών, οι οποίοι δημιουργούνται, για την εξυπηρέτηση των σχέσεων των κρατών. Συνεπώς, οι διεθνείς οργανισμοί δημιουργούνται δευτερογενώς σε σχέση με τα κράτη.

Κύριος στόχος της εργασίας αυτής είναι εξετάζοντας τη δομή, τη θεσμική διάρθρωση και τις δραστηριότητες των Οργανισμών Κοινωνικού, Μορφωτικού και Ανθρωπιστικού χαρακτήρα που λειτουργούν στο πλαίσιο του Ο.Η.Ε., να προσδιορίσουμε τον τρόπο λήψης αποφάσεων στους διακρατικούς διεθνείς οργανισμούς μέσω των πολιτικών διαδικασιών που ακολουθούν και των εξουσιών που τους δίνονται και να οδηγηθούμε σε χρήσιμα συμπεράσματα.

Τα κράτη προσχωρούν σε διεθνείς οργανισμούς για να συμμετέχουν σε ένα σταθερό διαπραγματευτικό φόρουμ, που επιτρέπει γρήγορες αντιδράσεις σε περιόδους κρίσης, για να θέτουν σε εφαρμογή συμφωνίες που εκφράζουν τα συμφέροντά τους και για να θεσπίζουν μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Οι διεθνείς οργανισμοί δημιουργούν μεν ευκαιρίες για τα κράτη – μέλη τους, αλλά ασκούν επίσης επιρροή και επιβάλλουν περιορισμούς στις πολιτικές των κρατών – μελών τους. Τα κράτη ωστόσο συνεχίζουν να είναι οι βασικοί δρώντες στην παγκόσμια διακυβέρνηση. Τα κράτη έχουν κυριαρχία και είναι αυτά που δημιουργούν τους διεθνείς οργανισμούς και καθορίζουν τι μπορούν να κάνουν και τι όχι. Σε τελική ανάλυση, οι διεθνείς οργανισμοί είναι «υπόχρεοι» στα κράτη που τους δημιούργησαν και περιορίζονται από τα συμφέροντα και τις απαιτήσεις των κρατών αυτών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
Εισαγωγή.....	6
1.Το κράτος και οι Διεθνείς Οργανισμοί.....	9
Εισαγωγή.....	9
1.1. Η εμφάνιση των Διεθνών Οργανισμών στη διεθνή ζωή.....	9
1.2. Αίτια ανάπτυξης Διεθνών Οργανισμών.....	10
1.3. Διακρατικοί Οργανισμοί και ΜΚΟ : μια αρχική διάκριση.....	12
1.4. Διακρατικοί Οργανισμοί και ΜΚΟ στο παγκόσμιο πολιτικό σύστημα.....	13
1.5. Θεωρία δημοσίων αγαθών.....	13
1.6. Τυπολογία κατηγοριοποίησης Διεθνών Οργανισμών.....	15
Συμπέρασμα.....	17
2.Εθνικό κράτος, κυριαρχία και παγκοσμιοποίηση.....	19
Εισαγωγή.....	19
2.1. Εθνικό κράτος και παγκοσμιοποίηση.....	20
2.2. Εθνικό κράτος και κυριαρχία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.....	22
2.3. Εθνικό κράτος και περιφερειοποίηση.....	24
Συμπέρασμα.....	25
3.Οργανισμοί Κοινωνικού, Μορφωτικού και Ανθρωπιστικού χαρακτήρα.....	27
3.I. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας.....	27
Εισαγωγή.....	27
3.I.1. Ιστορικό.....	28
3.I.2. Ιδρυτική Συνθήκη.....	29
3.I.2.1. Αποστολή και στόχοι.....	29
3.I.3. Μέλη.....	30
3.I.4. Θεσμική Δομή.....	32
3.I.4.1. Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων.....	32
3.I.4.2. Διοικητικό Συμβούλιο.....	33
3.I.4.3. Διεθνές Γραφείο Εργασίας.....	33
3.I.5. Η Εκπροσώπηση στη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας – Η αρχή της τριμερούς αντιπροσώπευσης.....	34
3.I.6. Δραστηριότητες – Διεθνή εργασιακά πρότυπα.....	38
3.I.6.1. Κατάρτιση διεθνών συμβάσεων.....	39
3.I.6.2. Έλεγχος εφαρμογής επικυρωμένων συμβάσεων.....	40
Συμπέρασμα.....	41
3.II. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας.....	43
Εισαγωγή.....	43
3.II.1. Ιστορικό.....	44
3.II.2. Σκοπός.....	44
3.II.3. Μέλη.....	45
3.II.4. Θεσμική Δομή.....	45
3.II.4.1. Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας.....	46

3.II.4.2.Εκτελεστικό Συμβούλιο.....	47
3.II.4.3.Γραμματεία και Γενικός Διευθυντής.....	47
3.II.5.Δραστηριότητες.....	47
3.II.5.1.Η στρατηγική της «Υγείας για όλους».....	48
3.II.5.2.Βασικά σημεία Εκθέσεων για την Υγεία 2007-08.....	50
Συμπέρασμα.....	52
3.III.Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την εκπαίδευση, την επιστήμη και τον πολιτισμό.....	55
Εισαγωγή.....	55
3.III.1.Ιστορικό.....	56
3.III.2.Σκοπός.....	57
3.III.3.Μέλη.....	57
3.III.4.Θεσμική Δομή.....	58
3.III.4.1.Γενική Διάσκεψη.....	58
3.III.4.2.Εκτελεστικό Συμβούλιο.....	58
3.III.4.3.Γραμματεία.....	59
3.III.4.4.Εθνικές Επιτροπές.....	59
3.III.5.Προϋπολογισμός.....	59
3.III.6.Δραστηριότητες.....	60
3.III.7.Νέα στρατηγική της UNESCO για το 2008-2013.....	63
Συμπέρασμα.....	65
3.IV.Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας.....	68
Εισαγωγή.....	68
3.IV.1.Ιστορικό.....	70
3.IV.2.Σκοπός.....	70
3.IV.3.Μέλη.....	71
3.IV.4.Θεσμική Δομή.....	72
3.IV.4.1.Γενική Συνέλευση.....	72
3.IV.4.2.Διάσκεψη Αντιπροσώπων.....	72
3.IV.4.3.Συντονιστική Επιτροπή.....	72
3.IV.4.4.Διεθνές Γραφείο.....	72
3.IV.5.Δραστηριότητες.....	73
3.IV.6.Οι άδειες «creative commons» κι αν μπορούν να αντικαταστήσουν τον υπό αμφισβήτηση θεσμό της πνευματικής ιδιοκτησίας.....	74
3.IV.7.Το μέλλον της προστασίας της πνευματικής δημιουργίας και η ένταξη του θεσμού της πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή δημόσια σφαίρα.....	76
Συμπέρασμα.....	77
4.Ανάλυση Αποτελεσμάτων.....	78
Εισαγωγή.....	78
4.1.Γενικά – Η θεωρία της κατά τεκμήριον αρμοδιότητας.....	78
4.1.1.Αυτόνομη βούληση διεθνών οργανισμών – Αποφάσεις.....	78
4.2.Διακρίσεις αποφάσεων.....	79
4.2.1.Αποφάσεις που αναφέρονται σε εσωτερική οργάνωση διεθνούς οργανισμού..	79
4.2.2.Αποφάσεις που αναφέρονται σε διεθνή δραστηριότητα διεθνούς οργανισμού.....	80
4.2.2.1.Συστάσεις.....	80
4.2.2.2.Δεσμευτικές αποφάσεις.....	80
4.2.2.3.Διακυρήξεις.....	81
4.2.2.4.Συμβάσεις.....	81
4.2.2.5.Κανονισμοί.....	81
4.3.Λήψη αποφάσεων σε διεθνείς οργανισμούς.....	82

4.3.1. Έλλειψη αυτονομίας σε διεθνείς οργανισμούς.....	82
4.3.2. Ταξινόμηση αποφάσεων και λειτουργιών διεθνών οργανισμών.....	83
4.4. Η δομή των διεθνών οργανισμών.....	84
4.4.1. Θεσμικά χαρακτηριστικά.....	84
4.4.2. Ο ρόλος του επικεφαλής των Γραμματειών.....	85
4.5. Συλλογή στοιχείων και ανάπτυξη κοινωνικών δεικτών.....	85
4.6. Δραστηριότητες που γεννούν κανόνες – Συνέδρια.....	86
4.7. Νομικές συνέπειες που απορρέουν από την ιδιότητα μέλους.....	87
Συμπέρασμα.....	89
5. Συμπεράσματα.....	91
6. Βιβλιογραφία.....	95
7. Παράρτημα.....	98

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Διεθνείς Οργανισμοί διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια πολιτική σκηνή. Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και τη δημιουργία του ΟΗΕ, πλήθος Διεθνών Οργανισμών εμφανίστηκαν σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο, με σκοπό να συμβάλλουν στην έρευνα και στην επίλυση των πιο καίριων προβλημάτων του πλανήτη μας. Η δημιουργία τους είναι αποτέλεσμα της αλληλεξάρτησης των κρατών και της ανάγκης τους για συνεργασία σε ένα θεσμικό πλαίσιο.

Λόγω του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού και της σημασίας των Διεθνών Οργανισμών από τα μέσα του 20 αιώνα, στο παγκόσμιο πολιτικό σύστημα, ξεκίνησε να υπάρχει ο φόβος μιας πιθανής επαναστατικής αλλαγής. Από τον 17^ο αιώνα μέχρι και τα μέσα του 20ου αιώνα, η πολιτική εξουσία ολοένα και περισσότερο εστίαζε την προσοχή της στα κράτη-έθνη. Οι εθνικές κυβερνήσεις αποτελούσαν τα όργανα της πολιτικής εξουσίας και παρόλο που από πολλές απόψεις είχαν καινοφανή χαρακτηριστικά, ως πολιτικοί θεσμοί τα χαρακτηριστικά τους ήταν αυτά που είχαν απασχολήσει πολιτικούς φιλοσόφους από την εποχή του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη. Οι Διεθνείς Οργανισμοί, αντιθέτως, αποτελούν νέους τύπους πολιτικών θεσμών. Δεν είναι κυβερνήσεις και μοιράζονται μόνο μερικά χαρακτηριστικά με τις κυβερνήσεις.

Οι Διεθνείς Οργανισμοί είναι υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου, μια και οι συνθήκες που τους ιδρύουν ανήκουν στο Διεθνές Δίκαιο. Η πληθώρα των Διεθνών Οργανισμών και ο ρόλος που επιτελούν σε πολλούς και διάφορους τομείς συντελεί στο να εντάσσουμε τους Διεθνείς Οργανισμούς σε έναν ξεχωριστό κλάδο του Διεθνούς Δικαίου, ο οποίος συνεχώς αυτονομείται και εξελίσσεται προσδίδοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους μελετητές του κλάδου.

Η εξάπλωση λοιπόν των Διεθνών Οργανισμών τόσο όσο προς τον αριθμό τους, όσο και ως προς το αντικείμενό τους, καθιστούν εμφανή την αξία της μελέτης τους. Πράγματι, ολοένα και περισσότεροι τομείς της οικονομικής, τεχνικής, επιστημονικής ζωής αποτελούν αντικείμενο διεθνούς συνεργασίας.

Η γνώση της διάρθρωσης και της λειτουργίας των Διεθνών Οργανισμών καθίσταται απαραίτητη, καθώς καταλαμβάνουν σημαντικό τμήμα της νομικής οργάνωσης της διεθνούς κοινωνίας. Η νομική ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των κρατών λαμβάνει χώρα σήμερα, κυρίως στο πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών. Η ύπαρξη και η λειτουργία κάθε οργανισμού διέπεται από ένα σύστημα νομικών κανόνων, που είναι αποκρυσταλλωμένο στην ιδρυτική του συνθήκη.

Στην παρούσα εργασία, πραγματευόμαστε την ίδρυση των Διεθνών Οργανισμών Κοινωνικού, Μορφωτικού και Ανθρωπιστικού χαρακτήρα, που λειτουργούν στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Ειδικότερα, μελετάμε τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, την Unesco και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

Βασικό στοιχείο για την έρευνά μας είναι να δούμε πότε εμφανίζονται στη διεθνή ζωή οι Διεθνείς Οργανισμοί καθώς και τα αίτια που οδήγησαν στην εμφάνισή τους, κάτι το οποίο αναλύουμε στο πρώτο κεφάλαιο. Επίσης, γίνεται μια διάκριση ανάμεσα στους Διακρατικούς Διεθνείς Οργανισμούς και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Απαραίτητη είναι και η αναφορά μας στη θεωρία των δημόσιων αγαθών, εφόσον σε τελική ανάλυση οι οργανισμοί που πραγματευόμαστε ασχολούνται με δημόσια αγαθά. Ακολουθεί μια τυπολογία κατηγοριοποίησης των Διεθνών Οργανισμών όπου και βλέπουμε πως έχουμε να κάνουμε με παγκόσμιους ειδικευμένους οργανισμούς, που ειδικεύονται στους τομείς της εργασίας, της υγείας, της εκπαίδευσης και της πνευματικής ιδιοκτησίας αντίστοιχα.

Έχοντας θέσει λοιπόν ένα πλαίσιο, εξετάζουμε τις διαφορετικές αντιλήψεις αναφορικά με τη σχέση εθνικού κράτους και παγκοσμιοποίησης, αλλά και το κατά πόσο υποβαθμίζεται η κυριαρχία του εθνικού κράτους στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Εξετάζουμε επιπλέον, το κατά πόσο οι νέες δομές περιφερειακής εμβέλειας, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, υπονομεύουν ή όχι το ρόλο του εθνικού κράτους, ερώτημα που τίθεται αντίστοιχα ως προς την παγκοσμιοποίηση.

Ακολουθεί μια λεπτομερής ανάλυση των Οργανισμών Κοινωνικού, Μορφωτικού και Ανθρωπιστικού χαρακτήρα που λειτουργούν στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Ο τρόπος ίδρυσής τους, η ύπαρξή τους και η ιδιότητα μέλους αποτελούν τα κύρια σημεία, καθώς και η ειδικότερη θεώρηση της ιδρυτικής τους συνθήκης. Έτσι λοιπόν, εξετάζεται η διάρθρωση αυτών των Οργανισμών και περιγράφονται τα όργανά τους, μέσω των οποίων εκφράζονται και δρουν, στο τρίτο κεφάλαιο.

Ύστερα από τη μελέτη ενός αντιπροσωπευτικού φάσματος των οργανισμών αυτών, ακολουθεί λογικά η θεωρητική επεξεργασία των συμπερασμάτων που προκύπτουν στο τέταρτο κεφάλαιο. Καταλήγουμε σε σημαντικά συμπεράσματα για τη θεσμική δομή των Οργανισμών, των δραστηριοτήτων τους καθώς και των διαδικασιών που ακολουθούν προκειμένου να λάβουν αποφάσεις. Γίνεται μια ταξινόμηση των αποφάσεων και των λειτουργιών των Διεθνών Οργανισμών και αναλύεται η δομή τους. Έτσι, βλέπουμε αν οι Οργανισμοί αυτοί που εξετάσαμε λειτουργούν προς την κατεύθυνση των υπόλοιπων Διεθνών Οργανισμών ή όχι. Σε τελική ανάλυση,

βλέπουμε γιατί τα κράτη συμμετέχουν και επιλέγουν να δράσουν μέσω διεθνών οργανισμών¹.

Στην περίπτωση των διακρατικών Διεθνών Οργανισμών κοινωνικού, μορφωτικού και ανθρωπιστικού χαρακτήρα, που λειτουργούν στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, η κυριαρχία παραμένει στα κράτη². Εξάλλου αυτό αποτελεί και την αδυναμία των διεθνών οργανισμών, οι οποίοι στερούνται των συστατικών στοιχείων του κράτους εδάφους, λαού, κεντρικής πολιτικής εξουσίας. Είναι δευτερογενή μέλη της διεθνούς κοινωνίας και εξαρτώνται από τα κράτη που τα στηρίζουν. Έτσι λοιπόν, η ύπαρξή τους και η επί μακρόν λειτουργία τους δημιουργεί συμπλέγματα συμφερόντων και ενδεχομένως ομάδες επιρροής που υποβοηθούν τη σταθεροποίηση των ειρηνικών μηχανισμών. Η αυτονομία των διακρατικών διεθνών οργανισμών λοιπόν είναι περιορισμένη και η κυριαρχία παραμένει στα κράτη. Η συναίνεση των Κρατών-μελών των Οργανισμών είναι εκείνη που αναζητείται κατά τη λήψη των αποφάσεων κι άρα τα Κράτη είναι οι μόνοι πρωταγωνιστές στην υιοθέτηση των αποφάσεων, οι οποίες στην πλειονότητά τους, καταλήγουν να είναι απλά ευχετήριες.

¹ Οι Kenneth Abbott και Duncan Snidal αναφέρουν πως «οι διεθνείς οργανισμοί επιτρέπουν την συγκέντρωση των συλλογικών δραστηριοτήτων μέσω μιας καθορισμένης και σταθερής οργανωτικής δομής κι ενός υποστηρικτικού διοικητικού μηχανισμού. Έτσι, ενισχύεται η ικανότητα του οργανισμού να επηρεάζει τις αντιλήψεις, το περιβάλλον και τα συμφέροντα των κρατών». Έτσι, τα κράτη προσχωρούν σε διεθνείς οργανισμούς για να συμμετέχουν σε ένα σταθερό διαπραγματευτικό φόρουμ, που επιτρέπει γρήγορες αντιδράσεις σε περιόδους κρίσης. Προσχωρούν σε διεθνείς οργανισμούς, για να θέτουν σε εφαρμογή συμφωνίες που εκφράζουν τα συμφέροντά τους και για θεσπίζουν μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Συμμετέχοντας, επωφελούνται του διοικητικού συγκεντρωτισμού του οργανισμού στην εφαρμογή των συλλογικών δραστηριοτήτων. Επίσης, συμφωνούν στην διαμόρφωση ενός διεθνούς χώρου δημόσιας συζήτησης και στη διαμόρφωση προτύπων συμπεριφοράς. Ωστόσο, τα κράτη διατηρούν την κυριαρχία τους και την ανεξαρτησία της δράσης τους. (Kenneth Abbott & Duncan Snidal, *Why do States Act Through Formal IOS*, The Journal of Conflict Resolution, Vol. 42, No.1, Feb. 1998).

² Τα κράτη λοιπόν συνεχίζουν να είναι οι βασικοί δρώντες στην παγκόσμια διακυβέρνηση. Τα κράτη έχουν κυριαρχία και είναι αυτά που δημιουργούν τους ΔΟ και καθορίζουν τι μπορούν να κάνουν και τι όχι. Δημιουργούν διεθνείς κανόνες δικαίου και καθορίζουν την αποτελεσματικότητά τους μέσω της συμμόρφωσής σε αυτούς ή της αποτυχίας συμμόρφωσης προς αυτούς. Επειδή ωστόσο υπάρχουν πάνω από 200 κράτη στο διεθνές σύστημα, που διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό, ανάλογη θα είναι και η επιρροή τους στην παγκόσμια διακυβέρνηση. Η πολυμερής διπλωματία και η νομική ισότητα που παρέχουν οι ΔΟ επιτρέπουν σε μικρότερες και μεσαίες δυνάμεις να παρουσιάζουν τις απόψεις τους σε διεθνή ζητήματα, να διαπραγματεύονται με τις μεγάλες δυνάμεις ακόμα και να αντλούν παραχωρήσεις από αυτές. Για τις μεγάλες δυνάμεις, οι ΔΟ αποτελούν μια πηγή νομιμοποίησης των πολιτικών τους, που τους επιτρέπουν να αποκτούν υποστήριξη στις πρωτοβουλίες τους για παγκόσμια ηγεμονία. Ένα μεγάλο, ηγεμονικό κράτος, είναι πιο πιθανό να παίξει σημαντικότερο ρόλο στη διεθνή πολιτική σκηνή από ότι ένα μικρότερο. Οι ΗΠΑ συγκεκριμένα, χρησιμοποίησαν την εξέχουσα θέση που κατείχαν μετά το τέλος του ΒΠΠ προκειμένου να διαμορφώσουν τη δομή και τους κανόνες της παγκόσμιας διακυβέρνησης. Σε εκείνη τη χρονική περίοδο, οι ΔΟ προσέφεραν έναν τρόπο να δημιουργήσουν δομές συμβατές με τις αμερικανικές αντιλήψεις και να προωθήσουν τα αμερικανικά πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα. Η επικράτηση πολλών αμερικανών στις γραμματείες και το μεγάλο ποσοστό των αμερικανικών συνεισφορών στους οργανισμούς αυτούς, που σε πολλές περιπτώσεις φτάνει και το 25% του συνολικού προϋπολογισμού, ενδυνάμωσαν την αμερικανική επιρροή στα προγράμματα και στις πολιτικές πολλών ΔΟ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Εισαγωγή

Η παραδοσιακή βιβλιογραφία των διεθνών σχέσεων ξεκινά και επικεντρώνεται στα κράτη. Από πολιτικής σκοπιάς, τα κράτη έχουν δύναμη, τόσο στρατιωτική όσο και οικονομική, που άλλα ιδρύματα ή άτομα δεν κατέχουν. Από νομικής σκοπιάς, τα κράτη είναι κυρίαρχα. Στο διεθνές δίκαιο, τα κράτη αναγνωρίζονται σαν δρώντες. Ωστόσο, οι διεθνείς οργανισμοί προσελκύουν όλο και μεγαλύτερη προσοχή, τόσο θετική, όσο και αρνητική και γίνονται ολοένα και περισσότερο κεντρικό θέμα μελέτης από τους πολιτικούς επιστήμονες.

Στο παρόν κεφάλαιο, αρχικά γίνεται αναφορά στην εμφάνιση των διεθνών οργανισμών καθώς και στα αίτια της ανάπτυξής τους. Ακολουθεί ένας διαχωρισμός ανάμεσα στις δύο κατηγορίες διεθνών οργανισμών, των διακρατικών οργανισμών από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Εφόσον οι Οργανισμοί που πρόκειται να εξετάσουμε αφορούν δημόσια αγαθά, απαραίτητη είναι η αναφορά μας στη θεωρία περί δημοσίων αγαθών. Ακολουθεί τέλος, μια τυπολογία κατηγοριοποίησης των Διεθνών Οργανισμών, που βασίζεται σε δύο διαστάσεις, αφενός βάσει των σκοπών και αφετέρου βάσει της κτήσης της ιδιότητας μέλους στους Διεθνείς Οργανισμούς.

1.1. Η εμφάνιση των ΔΟ στη Διεθνή ζωή

Εκ των σημαντικότερων φαινομένων των σύγχρονων διεθνών σχέσεων είναι η εμφάνιση και η ανάπτυξη των Διεθνών Οργανισμών. Οι Διεθνείς Οργανισμοί, όπως υπάρχουν και λειτουργούν σήμερα, υπήρξαν το αποτέλεσμα εξέλιξης στο πλαίσιο της διακρατικής κοινωνίας, η ύπαρξη της οποίας είναι η απώτερη αιτία της δημιουργίας τους.

Πράγματι, το περιβάλλον στο οποίο δημιουργούνται και εξαπλώνονται οι Διεθνείς Οργανισμοί είναι η διεθνής κοινωνία, δηλαδή η κοινωνία των κρατών. Η συμβίωση στην διεθνή κοινωνία δημιουργεί στα κράτη την ανάγκη διαρρύθμισης των σχέσεων τους με τα άλλα κράτη, προς επιδίωξη των ίδιων αντικειμενικών σκοπών. Έτσι λοιπόν, η συνύπαρξη αυτή μεταβάλλεται ενίοτε σε συνεργασία, όταν τα κράτη, πρωτογενή μέλη της διεθνούς κοινωνίας και υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου, κρίνουν πως αυτό είναι αναγκαίο και επωφελές για αυτά.

Ενώ επί σειρά ετών η διεθνής συνεργασία ήταν επεισοδιακή, κι είχε την μορφή πολιτικών ή στρατιωτικών συμμαχιών (alliances), από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα αρχίζει

σταδιακά να μεταβάλλεται ο χαρακτήρας της. Η διμερής ρύθμιση των διακρατικών σχέσεων αντικαθίσταται από την πολυμερή, με τις πολυμερείς διεθνείς συνθήκες που υπογράφονται κατά τη διάρκεια διεθνών Συνδιασκέψεων. Οι Συνδιασκέψεις, που αρχικά είναι επεισοδιακές, συγκαλούμενες ad hoc προς εξέταση ορισμένου κάθε φορά θέματος, εξελίσσονται σε περιοδικές, καθώς συνέρχονται κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Η περιοδικότητα εξελίσσεται σε μονιμότητα, κυρίως με την ίδρυση ενός μόνιμου διοικητικού γραφείου, της Γραμματείας, που εξασφάλιζε την εποπτεία της λειτουργίας των διεθνών συνθηκών στα ενδιάμεσα διαστήματα των Συνδιασκέψεων. Όπως ήταν φυσικό, η ρύθμιση τεχνικών ζητημάτων, όπως για π.χ. των τηλεπικοινωνιών και των συγκοινωνιών, αποτέλεσε πρωταρχικό αντικείμενο της ρύθμισης και έτσι γεννήθηκαν οι πρώτες διεθνείς οργανώσεις στοιχειώδους διάρθρωσης, κυρίως υπό τη μορφή «διοικητικών ενώσεων» ή επιτροπών για τη ρύθμιση της ναυσιπλοΐας επί των διεθνών ποταμών. Οι σύγχρονοι διεθνείς οργανισμοί αποτελούν το προϊόν της εξέλιξης αυτής στο πλαίσιο της διεθνούς κοινωνίας.

1.2.Αίτια ανάπτυξης Διεθνών Οργανισμών

Όπως ήδη αναφέραμε, πρωταρχικό αίτιο της ανάπτυξης των Διεθνών Οργανισμών είναι η ύπαρξη της διεθνούς κοινωνίας, δηλαδή η ύπαρξη και ετέρων κρατών επί του πλανήτη, η οποία δημιουργεί καταρχήν την ανάγκη συνύπαρξης και εν συνεχεία την επιθυμία συνεργασίας, αφενός μεν για γενικούς λόγους, δηλαδή την επιβίωση των κρατών στο πλαίσιο της κοινότητας ή την άσκηση πολιτικής εξουσίας, και αφετέρου για την εξυπηρέτηση ειδικών σκοπών, όπως είναι η προαγωγή τεχνικής φύσης υπηρεσιών, π.χ. η ανάπτυξη των συγκοινωνιών ή των επικοινωνιών, των συναλλαγών κλπ.

Οι διακρατικές σχέσεις δημιουργούνται λόγω της ανάγκης διευθέτησης των επιδιώξεων των κρατών ακριβώς λόγω της συνύπαρξης με έτερα κράτη και η νομική ρύθμιση αυτών είναι το φυσικό αποτέλεσμα.

Πως οδηγούμαστε όμως στην πιο καλή νομική ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των κρατών στο πλαίσιο μόνιμων διεθνών μηχανισμών; Ένα σύνολο κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών αιτιών οδήγησαν στην ίδρυση των Διεθνών Οργανισμών. Αυτά μπορούν να αναχθούν στην βασική ιδέα του μετασχηματισμού των σύγχρονων κοινωνιών, αφενός λόγω της τεχνικής προόδου και αφετέρου λόγω της επίδρασης κοινωνικών και πολιτικών ρευμάτων.

Πράγματι, η τεχνική πρόοδος επέφερε αφενός μεν την οικονομική ανάπτυξη, κοινωνικές ανακατατάξεις και επέκταση των ανταλλαγών σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πέραν του κρατικού, αφετέρου δε κατέστησε αναγκαία την τεχνική συνεργασία σε

διεθνές επίπεδο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως οι διεθνείς οργανισμοί αναπτύχθηκαν περισσότερο στις ανεπτυγμένες περιοχές του πλανήτη και πολλαπλασιάστηκαν στη σύγχρονη εποχή, όπου η τεχνική πρόοδος είναι αλματώδης.

Εξάλλου, πέραν των ανωτέρω αιτίων, κατά τον 19^ο αιώνα επικράτησαν η ιδέα του εθνικού κράτους και η δημοκρατική ιδεολογία υπό τη μορφή του κοινοβουλευτισμού. Η ύπαρξη του εθνικού κράτους ενίσχυσε τη συνοχή των κρατών αλλά και απομάκρυνε την ιδέα της παγκόσμιας αυτοκρατορίας. Πέραν τούτου, η λήψη υπ' όψιν του ατόμου, κατά τον καθορισμό της κρατικής πολιτικής υπήρξε αποφασιστικό στοιχείο διεθνούς συνεργασίας, διότι οι κοινωνικές ανάγκες επέβαλαν μεγαλύτερο συντονισμό με τις χώρες του εξωτερικού.

Έτσι λοιπόν, οι διεθνείς οργανώσεις υπήρξαν δημιούργημα όχι μόνο της θέλησης των κυβερνήσεων, αλλά και της ανάγκης των κοινωνιών. Οι διοικητικές ενώσεις ήταν εν πολλοίς διεθνή δημόσια ιδρύματα, το δημόσιο δε ίδρυμα έχει σκοπό την εξυπηρέτηση δημόσιας ανάγκης, δηλαδή προσάγει ωφέλεια στην κοινωνία. Έτσι και οι κοινωνίες αισθάνθηκαν την ανάγκη συνεργασίας και την επιθυμία απόκτησης μεγαλύτερης ευημερίας, σε ένα περιβάλλον ειρήνης και ασφάλειας.

Η ειρήνη και η ασφάλεια αποτελούν τη βάση της υλικής ευημερίας, η οποία ενισχύεται με τον πολλαπλασιασμό των σχέσεων με τις χώρες του εξωτερικού. Η ευχή για ειρήνη αρχίζει και γίνεται εντονότερη, ακριβώς λόγω της τεχνικής προόδου, στην οποία οφείλεται και η αύξηση της καταστρεπτικότητας των πολεμικών μέσων.

Έτσι, η διεθνής οργάνωση της ειρήνης και η τεχνική συνεργασία σε επιμέρους τομείς, φαίνεται πως θεμελιώνεται σε αυτή την κοινωνική αιτία, την επιθυμία για πρόοδο δηλαδή σε ένα ειρηνικό περιβάλλον. Στο επίπεδο των Κυβερνήσεων αυτό εκφράζεται μέσω της πολιτικής και στρατιωτικής συνεργασίας, ενώ στο επίπεδο των κοινωνιών μέσω της συνεργασίας σε ορισμένους ειδικούς τομείς. Σημειωτέον πως το σύγχρονο κράτος υποκαθιστά την ιδιωτική πρωτοβουλία στους κύριους τεχνικούς, επιστημονικούς και οικονομικούς τομείς³.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι ο μετασχηματισμός των κοινωνιών λόγω της τεχνικής προόδου κυρίως και των λοιπών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων βρίσκονται στη βάση της δημιουργίας και της επέκτασης των Διεθνών Οργανισμών.

³ Συγκοινωνίες, επικοινωνίες, τραπεζικό σύστημα, διεθνές εμπόριο κ.α.

1.3. Διακρατικοί οργανισμοί και ΜΚΟ: Μια αρχική διάκριση

Αρχικά, υπάρχει το ζήτημα του ορισμού. Υπάρχουν δύο κατηγορίες διεθνών οργανισμών: οι διακρατικοί οργανισμοί και οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί.

Παρόλο που μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο δημιουργήθηκαν 6 φορές περισσότεροι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από ότι διακρατικοί οργανισμοί, στην εργασία μας θα ασχοληθούμε με τους τελευταίους και ο λόγος είναι απλός: οι διακρατικοί οργανισμοί έχουν πολύ μεγαλύτερη σημασία στο παγκόσμιο πολιτικό σύστημα από τις ΜΚΟ.

Στην παρούσα εργασία, ως διεθνείς οργανισμούς θεωρούμε αποκλειστικά τους διακρατικούς οργανισμούς. Διακρατικός οργανισμός είναι *«μια ένωση κρατών, που ιδρύεται και βασίζεται σε μια διεθνή συνθήκη, η οποία επιδιώκει την εκπλήρωση κοινών στόχων και η οποία έχει τα δικά της ειδικά όργανα προκειμένου να εκπληρώσει συγκεκριμένες λειτουργίες μέσα στον οργανισμό⁴»*.

Τα τυπικά χαρακτηριστικά των κλασικών διακρατικών οργανισμών είναι τα εξής:

- § Οι περισσότεροι έχουν ένα νομοθετικό σώμα που δημιουργεί νομικές πράξεις, όπως ψηφίσματα και οδηγίες, που δεσμεύουν τους οργανισμούς.
- § Αρκετοί από αυτούς έχουν έναν μηχανισμό επίλυσης των διαφωνιών, προκειμένου να επιλύουν τις διαφορές μεταξύ των κρατών – μελών.
- § Πολλοί έχουν επίσης και ένα εκτελεστικό όργανο, προκειμένου να διευκολύνει τη δράση των οργανισμών.

Από την άλλη πλευρά, μη κυβερνητικός διεθνής οργανισμός είναι ο οργανισμός που απαρτίζεται από μη κυβερνητικούς αντιπροσώπους και από πρόσωπα. Οι ΜΚΟ περιλαμβάνουν τις μη-κρατικές, εθελοντικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες αναλαμβάνουν δράσεις σε τρεις τομείς⁵: α. την παροχή υπηρεσιών σε κοινωνικές ομάδες/άτομα, ιδίως τις πιο αδύναμες με στόχο την ανακούφιση και υποβοήθησή τους β. την ανάπτυξη προγραμμάτων που ενισχύουν την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων ή ομάδων να προσδιορίζουν και να προωθούν τις ανάγκες τους με τις δικές τους δυνάμεις και γ. τη διαμεσολάβηση για την βιώσιμη ανάπτυξη, σε συνεργασία με το κράτος ή και άλλους φορείς. Η προώθηση των στόχων αυτών συνδέθηκε με την ίδρυση ποικιλίας ΜΚΟ οι οποίες ασχολούνται με διαφορετικά θέματα (πχ, υγεία, παιδεία, πολιτισμός, περιβάλλον, ισότητα ευκαιριών, ανθρώπινα δικαιώματα, απασχόληση κ.α.), σε διαφορετικά επίπεδα (τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό, παγκόσμιο) και με διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης, μεγέθους και προσανατολισμού. Λόγω της μεγάλης ποικιλίας των χαρακτηριστικών τους είναι δύσκολη η ταξινόμησή τους σε κοινά αποδεκτές κατηγορίες. Οι μη κυβερνητικοί

⁴ Encyclopedia of Public International Law, p.1289.

⁵ Stromquist N., *NGO in a New Paradigm of Civil Society, Current Issues in Comparative Education*, Teachers College University, 2002.

οργανισμοί δεν έχουν διεθνές νομικό status κι άρα δεν μπορούν να συνάψουν συνθήκες ή άλλες διεθνείς συμφωνίες.

1.4. Διακρατικοί οργανισμοί και ΜΚΟ στο παγκόσμιο πολιτικό σύστημα

Είναι καταρχάς απαραίτητο να προσδιορίσουμε το νόημα του όρου «παγκόσμιο πολιτικό σύστημα». Η πολιτική, σύμφωνα με έναν ευρέως αποδεκτό ορισμό, έχει να κάνει με τη δημιουργία και την εκτέλεση πολιτικών για την κατοχύρωση αξιών σε μια κοινωνία. Άρα, το πολιτικό σύστημα αποτελεί τον χώρο όπου τέτοιες λειτουργίες λαμβάνουν χώρα. Οι πολιτικές αποτελούν «ένα δίκτυο αποφάσεων και ενεργειών»⁶ - για παράδειγμα ένας νόμος ή ένα διάταγμα και όλα τα απαραίτητα βήματα προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή.

Οι αξίες που πρέπει να κατοχυρωθούν περιλαμβάνουν όλα όσα είναι σημαντικά για τα ανθρώπινα όντα⁷. Υπάρχουν ωστόσο και πολλοί άλλοι τρόποι κατοχύρωσης αξιών που δεν θεωρούνται πολιτικοί, όπως για παράδειγμα ο απρόσωπος μηχανισμός της προσφοράς και της ζήτησης, ωστόσο οι πολιτικοί μηχανισμοί είναι αυτοί που χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για την προώθηση και εφαρμογή των αξιών.

Στον σύγχρονο κόσμο, τα κράτη βρίσκονται στο επίκεντρο της πολιτικής δράσης. Όταν τα άτομα επιθυμούν να αλλάξουν τις συνθήκες της ζωής τους, όλο και περισσότερο στρέφονται στους κυβερνητικούς θεσμούς των κρατών τους. Ο ρόλος των κυβερνήσεων έχει γίνει ευρύτερος · παρέχουν υπηρεσίες ιατρικής περίθαλψης, μεριμνούν για τους ηλικιωμένους, καθορίζουν εργασιακά πρότυπα και προωθούν την εκπαίδευση.

1.5. Θεωρία Δημόσιων Αγαθών

Ένα χρήσιμο εργαλείο, ιδιαίτερα στην περίπτωση των Διεθνών Οργανισμών που ασχολούνται με κοινωνικές και κοινωνικές δραστηριότητες, αποτελεί η θεωρία των δημόσιων ή συλλογικών αγαθών. Ο ορισμός του παγκόσμιου δημόσιου αγαθού στηρίζεται στην ύπαρξη μη αποκλειόμενων και μη ανταγωνιστικών οφελών που διαπερνούν και υπερβαίνουν σύνορα, γενεές και τοπικούς πληθυσμούς.

Η θεωρία ασχολείται με ένα φαινομενικά παράδοξο: αντίθετα με την υπόθεση πως το προσωπικό συμφέρον εύλογα θα οδηγούσε τα μέλη μιας ομάδας που έχουν κοινό

⁶ David Easton, *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science* (New York: Knopf, 1964), p.130.

⁷ Οι Harold D. Lasswell και Abraham Kaplan έχουν κατατάξει τις αξίες αυτές σε οκτώ κατηγορίες: δύναμη, ενημέρωση, ακεραιότητα, πλούτος, ευημερία, ικανότητα, στοργή, σεβασμός. Harold D. Lasswell and Abraham Kaplan, *Power and Society: A Framework for Political Inquiry* (New Heaven: Yale University Press, 1950), pp. 55-57.

συμφέρον να δράσουν συλλογικά προκειμένου να προάγουν το κοινό αυτό συμφέρον, κάτι τέτοιο δε συμβαίνει. Η εξήγηση που αναπτύχθηκε διεξοδικά από τον Mancur Olson, σχετίζεται αρχικά με το χάσμα που υπάρχει μεταξύ της ατομικής προσπάθειας και της συλλογικής δράσης⁸. Εάν το γκρουπ είναι μεγάλο, οι ατομικές προσπάθειες είναι επουσιώδεις και ανίκανες να ικανοποιήσουν το συλλογικό σκοπό. Επομένως τα άτομα θα επικεντρωθούν σε πιο άμεσους χρονικά σκοπούς, ακόμη κι αν η επίτευξή τους μπορεί αν επηρεάσει το συλλογικό σκοπό του γκρουπ. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ένα άτομο που αυξάνει άμεσα το εισόδημά του, αυξάνοντας την παραγωγή του, παρόλο που το μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα όταν όλοι οι παραγωγοί κάνουν το ίδιο θα είναι να πέσουν οι τιμές και να μειωθούν συνολικά τα κέρδη της ομάδας. Στην παγκόσμια πολιτική, ένα κράτος μπορεί να αυξήσει προσωρινά την ασφάλειά του, αυξάνοντας τον πολεμικό εξοπλισμό του, ωστόσο, στο τέλος ίσως όλα τα κράτη να είναι λιγότερο ασφαλή λόγω της κούρσας πολεμικού εξοπλισμού τους.

Το δεύτερο μέρος της εξήγησης του Olson αφορά στη φύση των υπηρεσιών που θα προκύψουν από τη συλλογική δράση. Μερικές υπηρεσίες έχουν τον χαρακτήρα δημόσιων αγαθών: αυτό σημαίνει πως αν είναι διαθέσιμα για τον καθένα, πρέπει να είναι διαθέσιμα για όλους. Έτσι λοιπόν, στους μεγάλους Διεθνείς Οργανισμούς, οι ατομικές προσπάθειες δεν θα έχουν κανένα αξιοπρόσεχτο αποτέλεσμα στον Οργανισμό, ενώ τα άτομα θα προσκομίσουν οφέλη από τον Οργανισμό, είτε συνεισφέρουν, είτε όχι. Για να επιστρέψουμε στο προηγούμενο παράδειγμα, εάν όλοι οι παραγωγοί πλην ενός, περιόριζαν την παραγωγή τους προκειμένου να πετύχουν μια υψηλότερη τιμή, η τιμή αυτή δεν μπορεί να αποστρατηθεί από τον παραγωγό που δεν μειώνει την παραγωγή του. Η στην παγκόσμια πολιτική, τα οφέλη από ένα γενικό αφοπλισμό δεν μπορούν να αποστρατηθούν από το κράτος που αγνοεί τον αφοπλισμό και αυξάνει τον πολεμικό εξοπλισμό του.

Αυτά τα χαρακτηριστικά των δημοσίων αγαθών σχετίζονται με τους Διεθνείς Οργανισμούς, εφόσον αυτοί παρέχουν σε μεγάλο βαθμό τέτοια αγαθά. Από αυτές τις βασικές αρχές προκύπτουν αρκετά επιμέρους στοιχεία. Ένα είναι πως για να διασφαλίσουν ευρεία συμμετοχή, οι μεγάλοι Οργανισμοί πρέπει να χρησιμοποιήσουν και κάποια επιπλέον οφέλη –πέραν των δημοσίων αγαθών- που να μπορούν να αποδώσουν επιλεκτικά στα κράτη. Η υποχρεωτική συμμετοχή έχει την τάση να αποτελεί το φυσικό επακόλουθο της επαρκούς παραγωγής ενός συλλογικού αγαθού από έναν μεγάλο Οργανισμό.

⁸ Mancur Olson, Jr, *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*, N.Y. Schocken, 1968.

Ένα δεύτερο στοιχείο που προκύπτει, είναι πως τα μικρότερα γκρουπ λειτουργούν βάση εντελώς διαφορετικών αρχών απ' ότι τα μεγαλύτερα. Σε ένα μικρό γκρουπ είναι πιθανό πως υπάρχουν αρκετά μέλη που θα προτιμούσαν αν το δημόσιο αγαθό τους παρεχόταν, ακόμη κι αν έπρεπε να το παρέχουν τα ίδια στον εαυτό τους. Αυτό συμβαίνει γιατί όσο μικρότερος είναι ο αριθμός των μελών που μοιράζονται τα οφέλη του δημόσιου αγαθού, τόσο περισσότερο αναλογεί στο καθένα ξεχωριστά. Εάν ο αριθμός των μελών του γκρουπ είναι άνισος, τότε υπάρχει μια τάση τα μικρότερα μέλη να βασίζονται στις εθελοντικές προσφορές των μεγαλύτερων μελών. Τα μεγαλύτερα μέλη λαμβάνουν και τα μεγαλύτερα οφέλη κι ως εκ τούτου είναι πρόθυμα να συνεισφέρουν περισσότερο. Τα μικρότερα μέλη από τη στιγμή που θα απολαύσουν σε κάθε περίπτωση κάποια από τα οφέλη του δημόσιου αγαθού και από τη στιγμή που η συνεισφορά τους δεν επηρεάζει το συνολικό δημόσιο αγαθό, δεν έχουν κάποιο κίνητρο ώστε να συνεισφέρουν ακόμη κι αυτό που τους αναλογεί. Ως αποτέλεσμα, στα μικρά γκρουπ υπάρχει η τάση τα μικρότερα μέλη να εκμεταλλεύονται τα μεγαλύτερα, να λειτουργούν δηλαδή ως «τσαμπατζήδες».

Επιπλέον, όσο μεγαλύτερο είναι το γκρουπ τόσο πιο ανεπαρκή είναι τα οφέλη για την ατομική δράση κι έτσι κανένας δεν είναι διατεθειμένος να επωμιστεί το βάρος της παροχής ενός δημόσιου αγαθού, κι ως αποτέλεσμα τόσο μεγαλύτερο είναι το αρχικό κόστος δημιουργίας ενός Οργανισμού.

Η θεωρία των δημόσιων ή συλλογικών αγαθών βοηθά να εξηγήσουμε πως υπολογίζονται τα οφέλη και τα κόστη στη δημιουργία ενός Διεθνούς Οργανισμού και γιατί η δημιουργία Διεθνών Οργανισμών με γενικό σκοπό υπήρξε πιο αργή σε σύγκριση με τη δημιουργία εξειδικευμένων. Η θεωρία μπορεί επίσης να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τον τρόπο λειτουργίας των Διεθνών Οργανισμών.

1.6.Τυπολογία κατηγοριοποίησης Διεθνών Οργανισμών

Οι Διεθνείς Οργανισμοί μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με διάφορους τρόπους. Η τυπολογία που θα χρησιμοποιήσουμε εμείς στην παρούσα εργασία χρησιμοποιεί δύο διαστάσεις.

Η πρώτη διάσταση, αφορά στους σκοπούς που έχει καθορίσει ο κάθε οργανισμός. Μια απλή διάκριση μπορεί να γίνει ανάμεσα στους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε κάποιο συγκεκριμένο πεδίο και σε οργανισμούς με πιο ευρεία πεδία δράσης. Κάποιοι οργανισμοί δημιουργήθηκαν για να δραστηριοποιηθούν σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η ασφάλεια ή το εμπόριο, ενώ άλλοι έχουν εξουσιοδοτηθεί να ασχολούνται με θέματα σε όλα τα πεδία. Μεταξύ των διακρατικών οργανισμών, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας είναι παράδειγμα του πρώτου τύπου, ενώ ο ΟΗΕ του δεύτερου.

Η δεύτερη διάσταση αφορά στην ιδιότητα μέλους ενός οργανισμού. Και πάλι, μια απλή διάκριση μπορεί να γίνει ανάμεσα σε οργανισμούς στους οποίους η ιδιότητα μέλους περιορίζεται σε μια συγκεκριμένη ομάδα ή κράτη, και σε οργανισμούς στους οποίους η ικανότητα απόκτησης της ιδιότητας μέλους είναι ανοιχτή για όλα τα κράτη. Κάποιοι οργανισμοί περιορίζουν τα μέλη τους σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές ή πολιτιστικές ομάδες ενώ άλλοι θέτουν κάποια οικονομικά ή πολιτικά κριτήρια για την ένταξη σε αυτούς. Οι οργανισμοί που θα εξετάσουμε στην παρούσα εργασία θα πρέπει να ταξινομηθούν σαν οργανισμοί που παρέχουν την δυνατότητα σε όλα τα κράτη να γίνουν μέλη τους. Από την άλλη πλευρά, οργανισμοί με περιορισμένη ικανότητα απόκτησης της ιδιότητας μέλους είναι η Παναμερικανικός Οργανισμός Υγείας και ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας. Χρησιμοποιώντας αυτές τις δύο διαστάσεις μπορούμε να τοποθετήσουμε τόσο τους διακρατικούς διεθνείς οργανισμούς όσο και τους μη κρατικούς διεθνείς οργανισμούς σε τέσσερις κατηγορίες σύμφωνα με τους σκοπούς τους, όπως αυτοί προκύπτουν από το Καταστατικό τους, και βάσει της δυνατότητας απόκτησης της ιδιότητας μέλους σε τους. Οι Οργανισμοί που χρησιμοποιήσαμε ως παραδείγματα ταξινομούνται βάση αυτής της τυπολογίας στο παρακάτω σχήμα. Η τυπολογία αυτή είναι απλή και εύκολη να εφαρμοστεί και αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο εξέτασης του ρόλου των διεθνών οργανισμών στο παγκόσμιο πολιτικό σύστημα.

Σχήμα 1

Τυπολογία Διεθνών Οργανισμών

Ιδιότητα Μέλους

Σκοποί Ίδρυσης

Εξειδικευμένοι

Γενικοί

Περιορισμένη

Παγκόσμια

1 Παναμερικανικός Οργανισμός Υγείας	2 Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας
3 Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας	4 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Αλλά και περαιτέρω διαφοροποιήσεις είναι δυνατές στο πλαίσιο της τυπολογίας. Όπως ήδη προαναφέραμε, κάποιοι οργανισμοί περιορίζουν την ικανότητα απόκτησης της ιδιότητας μέλους στη βάση γεωγραφικών, πολιτιστικών, οικονομικών και πολιτικών κριτηρίων, και αυτό προσφέρει τη βάση ταξινόμησης των οργανισμών αυτών. Παρομοίως, οργανισμοί με συγκεκριμένους σκοπούς μπορούν να ομαδοποιηθούν βάση της φύσης των σκοπών για τους οποίους δημιουργήθηκαν σε τρεις τομείς: οικονομία, κοινωνία και πολιτισμός, και ασφάλεια.

Συμπέρασμα

Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως η συμβίωση των κρατών στη διεθνή κοινωνία δημιουργεί στα κράτη την ανάγκη διαρρύθμισης των σχέσεών τους με τα άλλα κράτη, προς επιδίωξη των ίδιων σκοπών και πως ο μετασχηματισμός των κοινωνιών λόγω της τεχνικής προόδου καθώς και λοιπών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων βρίσκονται στη βάση της δημιουργίας και της επέκτασης των Διεθνών Οργανισμών. Επίσης, η θεωρία των δημόσιων αγαθών, που στηρίζεται στην ύπαρξη μη αποκλειόμενων και μη ανταγωνιστικών οφελών που διαπερνούν και υπερβαίνουν σύνορα, αποτελεί βασικό εργαλείο στην κατανόηση του τρόπου λειτουργίας των Διεθνών Οργανισμών.

Οι Οργανισμοί που θα εξετάσουμε λοιπόν, αποτελούν ειδικευμένους Οργανισμούς των Η.Ε. Ειδικότερα, αποτελούν παγκόσμιους διακυβερνητικούς Οργανισμούς, η δραστηριότητα των οποίων είναι περιορισμένη σε ένα πεδίο καθορισμένο και ειδικευμένο. Λειτουργούν ανεξάρτητα, αλλά και σε συνεργασία με τον ΟΗΕ. Βάσει του άρθρου 57 του Χάρτη⁹, τρία είναι τα χαρακτηριστικά των Ειδικευμένων Οργανισμών: να δημιουργούνται με διακυβερνητικές συμφωνίες, να διαθέτουν διεθνή αρμοδιότητα σε ειδικούς τομείς και να συνδέονται με τον ΟΗΕ μέσω συμφωνιών που προσδιορίζουν τους όρους αυτής της σύνδεσης, χαρακτηριστικά τα οποία πληρούν και οι τέσσερις οργανισμοί που θα εξετάσουμε στη συνέχεια.

Τα μέλη του ΟΗΕ γίνονται αυτόματα μέλη των Ειδικευμένων Οργανισμών υπό τον όρο ότι θα δεχτούν τυπικά τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από το Καταστατικό τους. Σε περίπτωση που κράτος μη μέλος του ΟΗΕ επιθυμεί να γίνει μέλος Ειδικευμένου Οργανισμού, τότε προβλέπεται ειδική διαδικασία εισδοχής και σε ορισμένους Οργανισμούς έγκριση από το ECOSOC¹⁰, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της UNESCO. Ειδικά, στους Ειδικευμένους Οργανισμούς παρατηρούμε

⁹ Κάτω από τη γενική επιφύλαξη του άρθρου 60 του Χάρτη, σύμφωνα με το οποίο η Γενική Συνέλευση φέρει την ευθύνη για την εκπλήρωση των καθηκόντων του Οργανισμού, όπως αυτά καθορίζονται στο Κεφάλαιο 9.

¹⁰ Economic and Social Council.

συχνά πως είναι δυνατή η συμμετοχή μη ανεξάρτητων κρατών, αποκαλούμενα «συνδεδεμένα μέλη», όπως για παράδειγμα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

Το νομικό καθεστώς αυτών των Διεθνών Οργανισμών είναι αυτό ενός διακυβερνητικού οργανισμού που δημιουργείται με διεθνή συνθήκη, αποτέλεσμα διεθνούς συνόδου, την οποία συνθήκη υπέγραψαν και επικύρωσαν τα συμβαλλόμενα μέρη. Έτσι, αποκτούν διεθνή προσωπικότητα σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο ξεχωριστή από αυτή των μελών τους και του ΟΗΕ.

Οι Ειδικευμένοι Οργανισμοί δε διαθέτουν οικονομική ανεξαρτησία. Το άρθρο 17§3 του Χάρτη του ΟΗΕ παρέχει στη Γενική Συνέλευση τη δυνατότητα να εξετάζει και να εγκρίνει τους οικονομικούς διακανονισμούς ή τον προϋπολογισμό που συνάπτουν οι Ειδικευμένοι Οργανισμοί, καθώς και να εξετάζει τους «διοικητικούς προϋπολογισμούς» και να απευθύνει συστάσεις για το σκοπό αυτό. Παρατηρούμε έτσι, ότι τα Η.Ε. ασκούν έναν οικονομικό έλεγχο στους Ειδικευμένους Οργανισμούς¹¹.

Οι αποφάσεις των οργάνων λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, είναι δυνατή όμως και η λήψη αποφάσεων με ενισχυμένη πλειοψηφία, ανάλογα με τη σπουδαιότητα των συζητούμενων θεμάτων.

¹¹ Εξαιρέση από τον κανόνα αυτό, διαθέτοντας κάποια μεγαλύτερη αυτονομία προς τη διάθεση των κεφαλαίων τους, αποτελούν οι τραπεζικής φύσης Οργανισμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΘΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ, ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Εισαγωγή

Οι διεθνείς οργανισμοί, που ορίζονται όπως προαναφέραμε αποκλειστικά στην παρούσα εργασία ως διακρατικοί οργανισμοί, είναι ένα σχετικά νέο φαινόμενο στις διεθνείς σχέσεις. Εμφανίστηκαν στο προσκήνιο λίγο περισσότερο από ένα αιώνα πριν, σε ένα μοντέρνο σύστημα κρατών, που προϋπήρχε για περισσότερα από 200 χρόνια.

Οι πρώτοι οργανισμοί που δημιουργήθηκαν με συνθήκες μεταξύ των κρατών αποσκοπούσαν ειδικά στο να αντιμετωπίσουν κάποια κοινά προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα κράτη κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Αρχικά λοιπόν δημιουργήθηκαν προκειμένου να επιληφθούν σχετικά με θέματα οικονομικής και τεχνικής φύσης.

Το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου αποτελεί σταθμό στην ιστορία των Διεθνών Οργανισμών λόγω της ίδρυσης της Κοινωνίας των Εθνών¹² (ΚτΕ), του πρώτου παγκόσμιου Οργανισμού, με μόνιμα όργανα¹³, τα οποία διέθεταν αυτόνομη βούληση, ανεξάρτητης αυτής των κρατών μελών. Η ίδρυση της ΚτΕ υπήρξε μάλλον εμπειρική και το αποτέλεσμα μιας ιδεολογίας, παρά η έκφραση μιας κοινωνικής ανάγκης, και σε αυτό οφείλεται κατά μεγάλο ποσοστό η αποτυχία της ως διεθνούς θεσμού. Η ΚτΕ δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στην γενική προσδοκία εξασφάλισης της ειρήνης και δεν κατάφερε ποτέ να ξεπεράσει το στάδιο της απλής συνεργασίας μεταξύ των κρατών. Βασικότερη αδυναμία της ήταν το ότι τα κράτη που αποτελούσαν τη συνέλευση είχαν το δικαίωμα της αρνησικυρίας, με αποτέλεσμα σε περίπτωση απόρριψης κάποιας απόφασης από το ένα κράτος, τα υπόλοιπα να είναι να είναι αναγκασμένα να υποχωρούν. Αδύναμη λοιπόν να αντιμετωπίσει το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η ΚτΕ οδηγείται σε διάλυση το 1945.

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κατέστη κοινή συνείδηση πως η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια μπορεί να επιτευχθεί ευκολότερα μέσω της προαγωγής της διακρατικής συνεργασίας σε ειδικούς τομείς. Έκφραση της ανωτέρω πεποίθησης ήταν αφενός η ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) το 1945 και αφετέρου η εξάπλωση πάσης φύσεως Διεθνούς Οργανισμού.

Η γέννηση του Ο.Η.Ε. σηματοδότησε το πέρασμα σε μια άλλη φάση των διεθνών σχέσεων: στη μεταμοντέρνα εποχή τους, χαρακτηριστικό γνώρισμα της οποίας είναι

¹² Η δημιουργία της ΚτΕ είναι το αποτέλεσμα της Συνδιάσκεψης των Παρισίων το 1919, που οδηγεί στην υπογραφή πέντε συνθηκών Ειρήνης: Συνθήκη των Βερσαλλιών, Συνθήκη του Ζαιν-Ζερμαίν, Συνθήκη του Νείγυ, Συνθήκη του Τριανόν και Συνθήκη των Σεβρών.

¹³ Μεταξύ των οργάνων αυτών ήταν και το Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης με έδρα τη Χάγη και το οποίο αποτελεί τον πρόδρομο του σημερινού Διεθνούς Δικαστηρίου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

η δημιουργία ενός πλήθους διεθνών οργανισμών μέσα η έξω από τα πλαίσια του Ο.Η.Ε. αλλά πάντοτε με άμεση αναφορά σε αυτόν η και το διεθνές δίκαιο.

Ο Ο.Η.Ε. κατάφερε να ενώσει όλα τα ειρηνόφιλα κράτη σε μια κοινή προσπάθεια διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, ωστόσο, δεν κατάφερε να σταματήσει τον Ψυχρό Πόλεμο μεταξύ των Η.Π.Α. και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, μια αντιπαράθεση που έληξε το 1989, με την διάλυση της τελευταίας.

Αξίζει να σημειωθεί, πως οι υπόλοιποι Διεθνείς Οργανισμοί που ιδρύονται από το 1945 και μετά ανταποκρίνονται στην κοινωνική ανάγκη της διεθνούς συνεργασίας, προς επίλυση πάσης φύσης προβλημάτων, που αφορούν τα κράτη. Γι αυτόν ακριβώς το λόγο παρατηρείται εξάπλωση των Διεθνών Οργανισμών τόσο σε παγκόσμιο, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, με σκοπό να συμβάλλουν στην έρευνα και την επίλυση των πιο κρίσιμων προβλημάτων του πλανήτη μας.

Οι διεθνείς σχέσεις παραδοσιακά θεωρούσαν το κυρίαρχο κράτος σαν τον κεντρικό θεσμό της διεθνούς πολιτικής. Πρόσφατα, ειδικά την τελευταία δεκαετία, η έννοια της παγκοσμιοποίησης κάνει την εμφάνισή της στη βιβλιογραφία των διεθνών σχέσεων.

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζουμε λοιπόν τις αντιλήψεις σχετικά με τη σχέση εθνικού κράτους και παγκοσμιοποίησης αλλά και το κατά πόσο το εθνικό κράτος χάνει κυριαρχία λόγω της παγκοσμιοποίησης.

2.1.Εθνικό κράτος και παγκοσμιοποίηση

Ο Κοτζίας στο βιβλίο του «Παγκοσμιοποίηση, ιστορική θέση, το μέλλον και η πολιτική σημασία» αναφέρει πως η θεώρηση της σχέσης ανάμεσα στο κράτος και την παγκοσμιοποίηση συγκροτείται ως ένα θεμελιακό παγκόσμιο επιχείρημα με πολλές παραλλαγές και πως οι πλέον απλουστευτικές από αυτές βλέπουν το εθνικό κράτος και την παγκοσμιοποίηση ως δύο αλληλοαποκλειόμενα μεγέθη.

Την πρώτη παραλλαγή την ονομάζει «Το Αρνητικό Παγκόσμιο Θεμελιακό Επιχείρημα για το Εθνικό Κράτος». Αυτή η παραλλαγή βλέπει την παγκοσμιοποίηση ως μια διαδικασία υπέρβασης του εθνικού κράτους. Τη δεύτερη, η οποία βλέπει την επιβίωση του εθνικού κράτους ως απόδειξη της μικρής σημασίας της παγκοσμιοποίησης, την ονομάζει «Το Αρνητικό Παγκόσμιο Θεμελιακό Επιχείρημα για την Παγκοσμιοποίηση». Και οι δύο παραλλαγές μαζί αποτελούν «Το Αρνητικό Παγκόσμιο Θεμελιακό Επιχείρημα» ως προς τη σχέση εθνικού κράτους και παγκοσμιοποίησης.

Αναφορικά με «Το Αρνητικό Παγκόσμιο Θεμελιακό Επιχείρημα για το Εθνικό Κράτος», τίθεται υπό αμφισβήτηση τόσο ο σημερινός ρόλος του εθνικού κράτους, όσο και η ιστορική του ύπαρξη. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές του, το κράτος γίνεται όλο και λιγότερο απαραίτητο, χάνοντας αρμοδιότητες, ικανότητες και

λειτουργίες. Ως εκ τούτου, τίθεται υπό αμφισβήτηση η ικανότητα του κράτους να εξυπηρετεί σειρά αναγκών στο εσωτερικό του, και ιδιαίτερα στον κοινωνικό χώρο. Με την άποψη αυτή συντάχθηκαν και αρκετοί κοινωνιολόγοι, οι οποίοι θεωρούν πως βρισκόμαστε στην εποχή της μετανεωτερικότητας ή δεύτερης νεωτερικότητας, χαρακτηριστικό της οποίας είναι η υπέρβαση του εθνικού κράτους. Βλέπουμε δηλαδή πως υπάρχει μια αποσύνδεση του εθνικού κράτους από την παγκοσμιοποίηση και η πεποίθηση πως η παγκοσμιοποίηση πραγματώνεται μέσω της υπέρβασης του εθνικού κράτους. Δηλαδή ισχύει η εξής συνάρτηση: η παγκοσμιοποίηση (G) ισούται με την υπέρβαση του εθνικού κράτους (NSt) ή έστω με την τάση σημαντικής μείωσης του ρόλου του (G= [-] NSt).

Η άλλη πλευρά, έσπευσε να δείξει τα σφάλματα της άποψης πως η παγκοσμιοποίηση ισούται με την τάση σημαντικής μείωσης του ρόλου του εθνικού κράτους (G= [-] NSt), υπογραμμίζοντας την παρουσία του εθνικού κράτους στη σημερινή εποχή με τις αναλύσεις τους. Αν η παγκοσμιοποίηση όντως καταργούσε το εθνικό κράτος, τότε δε θα υπήρχε κανένας λόγος να επιδιωχθεί η επεξεργασία στρατηγικών πολιτικών για το ρόλο του κράτους στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Επιπλέον, η παραπάνω θεώρηση, δεν επιτρέπει να αξιολογηθούν οι δυνατότητες του εκάστοτε εθνικού κράτους και να ληφθούν μέτρα μεγιστοποίησης της παρουσίας του στις διαδικασίες παγκοσμιοποίησης προς όφελος της κοινωνίας του. Ακόμη, δημιουργεί ένα discourse μέσω του οποίου επιδιώκεται η αφαίρεση της δυνατότητας από την κοινωνία να σκεφτεί πάνω σε ένα από τα πιο δύσκολα και πολύπλοκα ζητήματα της θεωρίας και της άμεσης πολιτικής πρακτικής. Στο όνομα της οικονομίας αφοπλίζεται η πολιτική¹⁴.

Σύμφωνα τώρα με «Το Αρνητικό Παγκόσμιο Θεμελιακό Επιχείρημα για την Παγκοσμιοποίηση», η ίδια η παρουσία του εθνικού κράτους σήμερα, αποτελεί και την απόδειξη απουσίας μιας άξιας λόγου διαδικασίας παγκοσμιοποίησης. Υποστηρίζεται πως δεν υπάρχει νόημα στο να δημιουργεί το εθνικό κράτος την παγκοσμιοποίηση, η οποία θα το αυτοκαταργήσει εν τέλει, ή να αφήνει το πεδίο ανοιχτό στις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης που προωθούν την κατάργησή του¹⁵. Βλέπουμε λοιπόν πως η παραλλαγή αυτή αποδίδει στο εθνικό κράτος αφενός μεγιστοποιημένη ορθολογικότητα και αφετέρου μια ικανότητα να προβλέπει το μέλλον, ιδιότητες που μάλλον δεν διαθέτει.

Κοντά σε αυτούς που θεωρούν πως η παρουσία του εθνικού κράτους αποδεικνύει την απουσία της παγκοσμιοποίησης, βρίσκονται και κάποιοι άλλοι, οι οποίοι, παραδέχονται τη συνύπαρξη παγκοσμιοποίησης και εθνικού κράτους, χωρίς ωστόσο

¹⁴ Κοτζιάς Ν. «Το ενεργητικό δημοκρατικό κράτος», σελ. 60.

¹⁵ Ο.π. σελ.61.

να πιστεύουν πως αυτή η συνύπαρξη είναι κάτι το καινούριο. Κατά συνέπεια το κράτος δεν χρειάζεται να αλλάξει ούτε δομές, ούτε προσανατολισμούς. Η άποψη αυτή χρησιμοποιείται για να αποτραπεί η υποβάθμιση του κοινωνικού κράτους από τις δυνάμεις του φιλελευθερισμού, ωστόσο μακροχρόνια αφαιρεί από τις κοινωνικές δυνάμεις την ικανότητα αντιμετώπισης στρατηγικών προβλημάτων¹⁶.

2.2.Εθνικό κράτος και κυριαρχία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ν. Κοτζιάς στο βιβλίο του «Το ενεργητικό δημοκρατικό κράτος» υιοθετεί για το εθνικό κράτος στην εποχή της παγκοσμιοποίησης τον ορισμό του Giddens, δηλαδή του εθνικού κράτους ως «bordered power container» (κιβώτιο οριοθετημένης εξουσίας).

Το σύγχρονο εθνικό κράτος υποτίθεται πως διαθέτει πλήρη αυτονομία και κυριαρχία¹⁷, είναι σε θέση να δεσμεύει τις κινήσεις στην εδαφικότητά του κατ' αποκλειστικότητα και να αυτοκαθορίζει την εξωτερική του πολιτική. Το ερώτημα που τίθεται, ωστόσο, είναι κατά πόσο το κράτος χάνει την κυριαρχία του εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης.

Αρχικά, υπάρχουν αυτοί που υποστηρίζουν πως δεν υπήρξε καμία αλλαγή ως προς την κυριαρχία, εφόσον αυτή δεν υπήρχε ποτέ ολόκληρη. Χαρακτηριστική είναι η θεώρηση του Krasner, ο οποίος υποστηρίζει πως η κυριαρχία του κράτους δεν ήταν ποτέ απόλυτη, κι άρα όταν «ανακαλύπτεται» η μείωση της κυριαρχίας του εθνικού κράτους, δεν πρόκειται για μια πραγματική ανακάλυψη, αλλά για μια υπόθεση η οποία εξ' ορισμού δεν ευσταθεί¹⁸. Ο Wallerstein, προσθέτει και ένα δεύτερο επιχείρημα στην παραπάνω θεώρηση, ότι δηλαδή το κράτος πάντα είχε εσωτερικές

¹⁶ Ο.π. σελ.62.

¹⁷ Όταν μιλάμε για διεθνείς σχέσεις, αναφερόμαστε πρωταρχικά στο σύστημα των κυρίαρχων κρατών. Υπάρχουν δύο βασικά μέρη σε ένα τέτοιο σύστημα, που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε εσωτερική κυριαρχία και εξωτερική κυριαρχία. Η εσωτερική κυριαρχία αναφέρεται στην αυτονομία, την ικανότητα του κάθε κράτους να θέτει και να επιβάλλει κανόνες στο εσωτερικό του. Η εξωτερική κυριαρχία από την άλλη πλευρά αναφέρεται στην αναγνώριση ενός κράτους από τα υπόλοιπα, την αποδοχή ενός κράτους από τη διεθνή κοινότητα¹⁷. Τα κράτη ωστόσο δεν απολαμβάνουν απαραίτητα τα ίδια επίπεδα των δύο ειδών κυριαρχίας.

Η Ταϊβάν για παράδειγμα έχει ένα επίπεδο εσωτερικής κυριαρχίας που είναι παρόμοιο με αυτό πολλών άλλων βιομηχανοποιημένων χωρών. Ωστόσο, δεν απολαμβάνει πλήρη εξωτερική κυριαρχία και ως εκ τούτου δεν μπορεί να συμμετέχει σε πολλές από τις δραστηριότητες των ΗΕ, που οδηγούν στη δημιουργία διεθνών κανόνων. Η Δημοκρατία του Κονγκό σε αντίθεση, απολαμβάνει πλήρη εξωτερική κυριαρχία κι άρα μπορεί να συμμετέχει σε διεθνείς δραστηριότητες. Έχει όμως περιορισμένη εσωτερική κυριαρχία, καθώς δεν ελέγχει τι συμβαίνει σε ένα μεγάλο μέρος της επικράτειάς του.

Το σύστημα των κυρίαρχων κρατών δεν υπήρξε πάντα το βασικό χαρακτηριστικό οργάνωσης των διεθνών σχέσεων. Οι Αυτοκρατορίες, παρά τα κυρίαρχα κράτη, είναι αυτές που συνθέτουν την πολιτική ιστορία των αρχαίων πολιτισμών. Η γένεση του παρόντος συστήματος κρατών χρονολογείται το 1648 οπότε και υπογράφεται η Συνθήκη της Βεσφαλίας. Η Συνθήκη της Βεσφαλίας προκύπτει από το τέλος του Τριακονταετούς Πολέμου ως μια αναγκαστική λύση εξόδου από το μεσαιωνικό φεουδαρχικό συστημικό πλαίσιο, σηματοδοτώντας το τέλος των ηγεμονιών και προβάλλοντας την παράλληλη ανάπτυξη των εθνικών κρατών.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της κυριαρχίας ωστόσο, αλλάζει εκ θεμελίων τον 19ο αιώνα. Κατά τη διάρκεια του 17ου και 18ου αιώνα οι πρίγκιπες ήταν κυρίαρχοι. Από την οπτική της διεθνούς κοινότητας, η χώρα αποτελούσε ιδιοκτησία του ηγέτη της, παρά του πληθυσμού της. Ξεκινώντας τον 20ο, οι πολίτες γίνονται κυρίαρχοι και οι ηγέτες αντιπρόσωποι των λαών τους. Αυτό σήμαινε πως παρόλο που οι χώρες πολεμούσαν ακόμη με τους γείτονές τους προκειμένου να αυξήσουν την επικράτειά τους, ταυτόχρονα υπάρχει μια ολοένα αυξανόμενη συνεργασία με τους γειτονικές χώρες, προκειμένου να μεγιστοποιήσουν την ευημερία των πολιτών τους. Αυτό μας βοηθά να εξηγήσουμε τη γένεση της διακρατικής συνεργασίας μέσω των ΔΟ κατά τον 19ο αιώνα.

¹⁸ Κοτζιάς Ν. «Το ενεργητικό δημοκρατικό κράτος», σελ. 65.

δεσμεύσεις, που δημιουργούσαν περιορισμούς στην κυριαρχία του. Επομένως, μια πρώτη απάντηση στο ερώτημα αν το κράτος χάνει κυριαρχία, είναι πως η παγκοσμιοποίηση ουδεμία αλλαγή δεν προκαλεί στη σχέση εθνικού κράτους και κυριαρχίας.

Σε μια δεύτερη κατηγορία ανήκουν αυτοί που πιστεύουν πως ο πυρήνας της κυριαρχίας του εθνικού κράτους θα παραμείνει ανέπαφος, χωρίς ουσιαστικές διαφοροποιήσεις και για μεγάλο χρονικό διάστημα, όποιες αλλαγές κι αν επιφέρει η παγκοσμιοποίηση.

Αντίθετη με τις παραπάνω απόψεις, είναι αυτή που υποστηρίζει πως η κυριαρχία του εθνικού κράτους στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, υπονομεύεται από τους υπερεθνικούς θεσμούς, δημιουργώντας ρήγματα στη συνεκτικότητα της κυριαρχίας¹⁹. Υπονόμευση, που γίνεται φανερή από την κατοχύρωση δικαιωμάτων των μειονοτήτων σε διεθνείς συμφωνίες και συμβάσεις, από ανάπτυξη ενός όλο και ευρύτερου μηχανισμού παρέμβασης σε τρίτες χώρες και εργαλείων για την επιβολή κυρώσεων.

Αιτία περιορισμού της κυριαρχίας θεωρείται επίσης και η δημιουργία υπερεθνικών-περιφερειακών ενώσεων, στο πλαίσιο των οποίων εμφανίζονται νέες αντιφάσεις, όπως ανάμεσα σε μια σφαίρα της οικονομίας που τείνει να επεκταθεί πέραν του οικονομικού χώρου, που εξουσιάζει ο κυρίαρχος και μιας πολιτικής κυριαρχίας που οριοθετείται πάντα με σαφή τρόπο από αυτόν²⁰. Σε προβλήματα που δεν δημιουργούνται μόνο σε έναν εθνικό χώρο και λύσεις δεν μπορούν να επιβληθούν από ένα και μόνο εθνικό κράτος, απαιτούνται υπερεθνικές λύσεις και συνδυασμοί λύσεων με τρίτα μέρη.

Γεννάται λοιπόν το ερώτημα κατά πόσο η ΕΕ αποτελεί εξαίρεση σχετικής υπέρβασης του εθνικού κράτους ή αντίθετα την απαρχή μιας παγκόσμιας γενικής διαδικασίας δημιουργίας υπερεθνικών-περιφερειακών κέντρων, χωρίς την άμεση ανάμειξη των κρατών που τις δημιουργούν και τις απαρτίζουν²¹. Σύμφωνα με τον Κοτζιά (2004) «η μεγαλύτερη τροποποίηση κυριαρχίας προς την ΕΕ προκαλείται στα κάθε φορά υπό ένταξη μέλη της, ιδιαίτερα στην περίοδο που είναι υποψήφια προς ένταξη. Και αυτό, διότι στο όνομα της μελλοντικής μεταφοράς κυριαρχίας αποδέχονται κατ' αρχάς την περικοπή της κυριαρχίας τους. Αυτό συμβαίνει μέσω τέτοιων διαδικασιών, όπως η υιοθέτηση ενός νομικού πλαισίου στη διαμόρφωση του οποίου δεν έλαβαν καθόλου

¹⁹ Ο.π. σελ.66.

²⁰ Ο.π. σελ.67.

²¹ Ο.π. σελ.68.

μέρος, καθώς και των δικαιωμάτων που παρέχουν στα κοινοτικά όργανα, ελέγχου, παρακολούθησης και εξακρίβωσης των ρυθμών προσαρμογής τους».

2.3.Εθνικό κράτος και περιφερειοποίηση

Μας ενδιαφέρει εδώ να εξετάσουμε το κατά πόσο οι νέες δομές περιφερειακής εμβέλειας, όπως η ΕΕ, υπονομεύουν ή όχι το ρόλο του εθνικού κράτους.

Ένα πρώτο επιχείρημα, υποστηρίζει πως η ΕΕ είναι αποτέλεσμα εξασθένησης του εθνικού κράτους. Επειδή το εθνικό κράτος δεν ήταν σε θέση να λύσει τα προβλήματα της εποχής, καθώς υπερέβαιναν τις ικανότητές του, προσέφυγε στη συνεργασία με άλλες χώρες και μετέθεσε τις αρμοδιότητές του σε ένα νέο, περιφερειακό επίπεδο. Ό,τι χάνεται στο επίπεδο του εθνικού κράτους, μεταφέρεται στο επίπεδο της περιφερειακής οργάνωσης. Είναι ένα επιχείρημα, το οποίο βλέπει τις όποιες αλλαγές ως αλλαγές μηδενικού αθροίσματος και ανάλογο της θεώρησης που υποστηρίζει πως εθνικό κράτος και παγκοσμιοποίηση αλληλοαποκλείονται. Ωστόσο, το επιχείρημα έχει και δύο θετικά στοιχεία. Αφενός, το κράτος και οι ομάδες που το διευθύνουν απέκτησαν συνείδηση των σημερινών προβλημάτων και αφετέρου, αναδεικνύεται το πρόβλημα της μη επαρκούς χωρητικότητας του σημερινού εθνικού κράτους ως προς τα υπερεθνικά προβλήματα και η ανάγκη αναζήτησης ενός τρόπου απόκτησης της χωρητικότητας αυτής, έστω και με τη μορφή συνεργασίας με άλλα κράτη, που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα. Η αποδοχή της περιφερειακής οργάνωσης είναι μια μέθοδος καλύτερης αξιοποίησης της χωρητικότητας που διαθέτει το κράτος μέσω της απώλειας τμήματος της επιμέρους κυριαρχίας του, προς όφελος μιας πιο αποτελεσματικής υπερεθνικής κυριαρχίας²².

Ένα δεύτερο επιχείρημα είναι πως το κράτος δεν χάνει κάτι το ουσιώδες με την εκχώρηση αρμοδιοτήτων στις διαδικασίες περιφερειοποίησης. Κι αυτό γιατί ναι μεν το κράτος προσδίδει αρμοδιότητες στην περιφερειακή οργάνωση για ζητήματα για τα οποία δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει, ωστόσο, αυτό το ανώτερο επίπεδο, δεν είναι κάτι ξένο προς το κράτος. Ό,τι δικαιώματα συναπόφασης για δικές του περιοχές πολιτικής παραχωρεί σε άλλα κράτη, τόσα δικαιώματα για θεματικές των άλλων εθνικών κρατών αποκτά. Δηλαδή, η απώλεια τμήματος της κυριαρχίας δε γίνεται μόνο για λόγους αποτελεσματικότητας, αλλά οδηγεί ταυτόχρονα και στη συγκρότηση μιας συλλογικής κυριαρχίας²³. Κι αυτό το επιχείρημα, ερμηνεύει τις σχέσεις εθνικού κράτους – περιφερειοποίησης ως σχέσεις μηδενικού αθροίσματος. Μηδενικό

²² Ο.π. σελ.152.

²³ Ο.π. σελ.153.

άθροισμα, που δεν προκύπτει από μετακίνηση που προκαλεί απώλειες στο εθνικό κράτος και κέρδη στην περιφερειακή οργάνωση. Αντίθετα, πιστεύει πως υπάρχει μια συνεχής αναδιανομή ισχύος και λειτουργιών, ώστε να μην παρακμάσει το εθνικό κράτος. Βλέπουμε λοιπόν, πως και εδώ υπάρχει συνειδητοποίηση των σημερινών προβλημάτων, αλλά και των συμφερόντων του εθνικού κράτους.

Ένα τρίτο επιχείρημα είναι αυτό που υποστηρίζει πως το εθνικό κράτος πραγματικά μεταφέρει αρμοδιότητες σε ένα υπερεθνικό επίπεδο και θεωρεί αυτή τη μετακίνηση αρμοδιοτήτων ως διαδικασία θετικού αθροίσματος για τα κράτη, εφόσον τα εθνικά κράτη διασφαλίζουν υφαρπαγή αρμοδιοτήτων και δικαιωμάτων από τις εθνικές κοινωνίες²⁴.

Το τέταρτο επιχείρημα ως προς τη σχέση εθνικού κράτους και περιφερειακής ολοκλήρωσης, είναι αυτό που εντοπίζει τη δημιουργία νέων δομών, που διαφοροποιούν το όλο σύστημα. Βλέπουν δηλαδή την ΕΕ ως ένα πολυεπίπεδο σύστημα, μέσω του οποίου δημιουργούνται νέα κοινωνικά και θεσμικά δίκτυα, που κινούνται σε πολλά επίπεδα. Εντός αυτών των δικτύων, το κράτος δεν είναι το πιο υψηλά ιεραρχημένο θεσμικό σύστημα, ωστόσο παραμένει αποφασιστικής σημασίας. Αυτές οι νέες δομές και τα δίκτυα που διαμορφώνονται, προσθέτουν στο εθνικό κράτος νέες χωρητικότητες²⁵.

Συμπέρασμα

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, χαρακτηριστική της μετανεωτερικότητας, η οποία συνοδεύεται από μια αλλαγή στη σχέση χώρου - χρόνου και έτσι γεννάει νέες μορφές κοινωνικής οργάνωσης. Αυτή η αλλαγή στη σχέση χώρου και χρόνου επηρεάζει άμεσα το εθνικό κράτος και τις στρατηγικές που αυτό πρέπει να διαμορφώσει για να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις, που γεννάει η παγκοσμιοποίηση. Ο Κοτζιάς υποστηρίζει ότι η αλλαγή αυτή από μόνη της ούτε υπονομεύει ούτε ενισχύει το εθνικό κράτος. Το θέτει όμως ενώπιον νέων προκλήσεων και νέων ερωτημάτων. Σε κάθε περίπτωση υποχρεώνεται και αυτό να αναδιαρθρωθεί στον χώρο και τον χρόνο.

Η παγκοσμιοποίηση λοιπόν διαμορφώνει νέες σχέσεις ανάμεσα στο εσωτερικό και εξωτερικό των κρατών. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης δημιουργείται μηχανισμός εσωτερίκευσης του εξωτερικού χώρου και ταυτόχρονα μετατροπής του εσωτερικού σε αναπόσπαστο τμήμα του εξωτερικού, του παγκόσμιου. Έτσι, η σχέση εθνικού κράτους και παγκοσμιοποίησης αποκτά στρατηγική σημασία αντίθετα από ότι

²⁴ Ο.π. σελ.154.

²⁵ Ο.π. σελ. 155.

υποστηρίζει «Το Αρνητικό Θεμελιακό Παγκόσμιο Επιχείρημα», επιχείρημα τελεολογικό, σύμφωνα με το οποίο το κράτος δεν έχει ιστορική προοπτική στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Αναφορικά με την κυριαρχία, το σίγουρο είναι πως η σημασία της εθνοκρατικής κυριαρχίας βρίσκεται υπό αμφισβήτηση, ωστόσο τίποτα δε δείχνει πως βαίνει προς κατάργηση, αλλά μάλλον βρίσκεται σε μια διαδικασία μετασχηματισμού και μετακίνησης.

Αυτό που ωστόσο είναι σημαντικό και θα πρέπει να χουμε υπόψη είναι πως η μετακίνηση αρμοδιοτήτων προς τους περιφερειακούς θεσμούς μπορεί να συμβαδίζει με την καλύτερη διάρθρωση και διάταξη των χωρητικότητων που διαθέτει ένα εθνικό κράτος. Για κάτι τέτοιο ωστόσο, απαιτείται η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η περιφερειακή ολοκλήρωση²⁶.

²⁶ Ο.π. σελ. 157.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ, ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

I. ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΔΟΕ)

International Labour Organization (ILO)

Εισαγωγή

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) ιδρύθηκε το 1919 και είναι η αρχαιότερη εξειδικευμένη οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών που έχει ως στόχο την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων και εργατικών δικαιωμάτων. Αρχικά, γίνεται αναφορά στην ίδρυση της ΔΟΕ το 1919, καθώς οι ιστορικές συγκυρίες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξή της. Ακολουθεί μια καταγραφή της αποστολής και των γενικότερων στόχων της Οργάνωσης καθώς και μια λεπτομερής

εξέταση της θεσμικής δομής της ΔΟΕ, όπως αυτή έχει πλέον διαμορφωθεί. Στη συνέχεια, γίνεται μια εκτενής αναφορά στην πρωτότυπη εκπροσώπηση στη ΔΟΕ, η οποία επιδιώκοντας τη συμμετοχή κοινωνικών δρώντων, έχει καθιερώσει την αρχή της τριμερούς σύνθεσης. Επιπλέον, αναδεικνύεται η διαφοροποίηση της αρχής αυτής με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, που οδήγησε στην πτώση των κεντρικά σχεδιασμένων οικονομιών. Γίνεται επίσης μνεία στη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της ΔΟΕ και στα μέσα δράσης της καθώς η προσαρμοστικότητα της οργάνωσης στις διεθνείς εξελίξεις και στις ανάγκες που αυτές υπαγορεύουν

INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION	
	
Έτος Δημιουργίας	1919
Τύπος Οργανισμού	Ειδικευμένος Οργανισμός Η.Ε.
Έδρα	Γενεύη, Ελβετία
Μέλη	181 Κράτη Μέλη
Επικεφαλής	Γενικός Διευθυντής ILO Juan Somavia
Ιστοσελίδα	www.ilo.org

επέτρεψαν στη ΔΟΕ να διανύσει μια πορεία 89 ετών και της έδωσαν ώθηση για αρκετά χρόνια ακόμα.

Γίνεται διάκριση ανάμεσα στη Σύμβαση και στη Σύσταση, καθώς η νομική τους ισχύς διαφέρει. Η επιλογή ανάμεσα στη Σύμβαση και στη Σύσταση είναι αυτή που οδηγεί την ΔΟΕ στο να αποφύγει την πόλωση, τόσο ανάμεσα στα κράτη-μέλη της, όσο και ανάμεσα στις ομάδες των εκπροσώπων των εργοδοτών και των εργαζομένων, όταν ένα ζήτημα δεν είναι αρκετά ώριμο ώστε να επιλυθεί μέσω μιας Σύμβασης. Η αποφυγή της πόλωσης είναι άλλωστε και ο λόγος που υιοθετήθηκαν τα κατώτατα όρια προστασίας των εργαζομένων. Η δε νομική δεσμευτικότητα των Συμβάσεων της ΔΟΕ, στην οποία οφείλεται η μακρόχρονη αποτελεσματική λειτουργία της, την καθιστούν ένα παγκόσμιο οργανισμό τεράστιας εμβέλειας και αναγνωρισμένου κύρους.

3.1.1. Ιστορικό

Οι πρώτες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των εργαζομένων χρονολογούνται από το 1890, όταν αντιπρόσωποι από 14 χώρες συναντιούνται σε μια διπλωματική διάσκεψη στο Βερολίνο, η οποία επαναλαμβάνεται το 1897 στις Βρυξέλες και το 1900 στο Παρίσι. Αποτέλεσμα της διάσκεψης ήταν η σύσταση μιας διεθνούς ένωσης εργαζομένων και η δημιουργία Γραφείου Εργασίας, το οποίο ασχολείτο με τη μετάφραση και τη δημοσίευση της κοινωνικής νομοθεσίας των διαφόρων κρατών.

Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η διεθνής κοινωνία ήταν έτοιμη να προχωρήσει στη δημιουργία ενός Διεθνούς Οργανισμού με αποκλειστική αρμοδιότητα την αντιμετώπιση των προβλημάτων των εργαζομένων. Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας ιδρύθηκε αρχικά το 1919 με τη συνθήκη των Βερσαλλιών, της οποίας το τμήμα XIII περιείχε τις σχετικές διατάξεις περί εργασίας. Οι κινητήριες δυνάμεις για τη δημιουργία της ΔΟΕ προέκυψαν από ανθρωπιστικούς, πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες. Συνοψίζοντας τους, το προοίμιο του Συντάγματος της ΔΟΕ λέει πως τα συμβαλλόμενα μέρη "κινήθηκαν από αισθήματα δικαιοσύνης και ανθρωπιάς, καθώς και από την επιθυμία να εξασφαλιστεί η μόνιμη ειρήνη του κόσμου ...". Η δημιουργία λοιπόν της Οργάνωσης ήταν το αποτέλεσμα των προσπαθειών προς συντονισμό, σε διεθνές επίπεδο, της προστασίας της εργασίας και αντικατοπτρίζει την πεποίθηση ότι η καθολική και διαρκής ειρήνη μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν βασίζεται στην κοινωνική δικαιοσύνη.

Το Σύνταγμα συντάχθηκε μεταξύ του Ιανουαρίου και του Απριλίου του 1919, από την Επιτροπή Εργασίας που συντάχθηκε από την Ειρηνευτική Διάσκεψη, η οποία συνέλθε για πρώτη φορά στο Παρίσι και στη συνέχεια στις Βερσαλλίες. Η Επιτροπή, υπό την

προεδρία του Samuel Gompers²⁷, απαρτιζόταν από εκπροσώπους εννέα χωρών: το Βέλγιο, την Κούβα, την Τσεχοσλοβακία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, την Πολωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Το Σύμφωνο της ΚΤΕ επέβαλε την υποχρέωση στα κράτη – μέλη της «να εξασφαλίσουν και να διατηρήσουν δίκαιους και ανθρωπιστικούς όρους εργασίας για τον άνδρα, τη γυναίκα και τα παιδιά, εκτός του εδάφους τους και στις χώρες όπου εκτείνονται οι εμπορικές και βιομηχανικές τους σχέσεις και για τον σκοπό αυτό να συντηρήσουν τις αναγκαίες διεθνείς οργανώσεις».

Η πρώτη διάσκεψη της ΔΟΕ που πραγματοποιήθηκε στην Ουάσιγκτον τον Οκτώβριο του 1919 ενέκρινε έξι Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας, που αφορούσαν στις ώρες εργασίας, στην ανεργία, στην προστασία της μητρότητας, στη νυκτερινή εργασία για τις γυναίκες, στην ελάχιστη ηλικία και στη νυκτερινή εργασία των παιδιών στη βιομηχανία. Το έργο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας υπήρξε σημαντικό και μέχρι των παραμονών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου είχε εκπονήσει περίπου πενήντα διεθνείς συμβάσεις. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η ΔΟΕ συνέχισε να λειτουργεί χάρη στην έγκαιρη μεταφορά του Οργανισμού από τη Γενεύη στο Μόντρεαλ. Το 1944 πραγματοποιείται στη Φιλαδέλφεια σύνοδος, στην οποία συμμετέχουν 41 αντιπρόσωποι των κρατών – μελών. Στη σύνοδο τονίζεται η 25χρονη συνεχής και επιτυχής λειτουργία της Οργάνωσης και τίθενται οι αρχές και τα μέσα δράσης για το μέλλον. Στη «Διακήρυξη της Φιλαδέλφειας» της 10^{ης} Μαΐου 1944, τα κράτη υιοθετούν νέο Καταστατικό, το οποίο στηρίζεται κατά το πλείστον στις διατάξεις της συνθήκης των Βερσαλλιών. Η ΔΟΕ αναγορεύεται στην πρώτη ειδικευμένη οργάνωση του ΟΗΕ ενώ το σύνολο των μελών του ΟΗΕ προσχωρούν στην Οργάνωση.

3.1.2. Ιδρυτική Συνθήκη

Το Καταστατικό της ΔΟΕ, όπως ονομάζεται η ιδρυτική της συνθήκη, παραμένει το ίδιο με αυτό του 1919, με ορισμένες τροποποιήσεις στις οποίες προέβησαν τα κράτη – μέλη στη Διακήρυξη της Φιλαδέλφειας.

3.1.2.1. Αποστολή και Στόχοι

Η ΔΟΕ είναι αφοσιωμένη στην δημιουργία συνθηκών αξιοπρεπούς εργασίας και διαβίωσης, ασφάλειας στον εργασιακό χώρο καθώς και στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων τόσο των φτωχών όσο και των πλούσιων χωρών.

²⁷ Επικεφαλής της Αμερικανικής Ομοσπονδίας της Εργασίας (AFL) στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Γενικός Διευθυντής της ΔΟΕ Juan Somavia, «Ο πρωταρχικός στόχος της ΔΟΕ σήμερα είναι η προώθηση των ευκαιριών για τις γυναίκες και τους άνδρες, να αποκτήσουν μια αξιοπρεπή και παραγωγική εργασία, σε συνθήκες ελευθερίας, ισότητας, ασφάλειας και ανθρώπινης αξιοπρέπειας».

Για την επίτευξη αυτών των στόχων προωθεί δικαιώματα στην εργασία, ενθαρρύνει τις ευκαιρίες για αξιοπρεπή απασχόληση, ενισχύει την κοινωνική προστασία και τον διάλογο σε ζητήματα που αφορούν στην εργασία.

Η ΔΟΕ διαμορφώνει τα διεθνή πρότυπα εργασίας, με τη μορφή συμβάσεων και συστάσεων για τον καθορισμό των βασικών εργασιακών δικαιωμάτων: την ελευθερία της έκφρασης και του συνέρχεσθαι, της συλλογικής διαπραγμάτευσης των εργαζομένων, την κατάργηση της καταναγκαστικής εργασίας, την ισότητα ευκαιριών και ίσης αντιμετώπισης ανεξαρτήτως φύλου, χρώματος και θρησκείας, την ανάπτυξη της κοινωνικής ασφάλισης κ.ο.κ.

Τα ποικιλόμορφα καθήκοντα της ΔΟΕ ομαδοποιούνται σε 4 στρατηγικούς στόχους:

Την προώθηση των θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων στην εργασία.

- Τη δημιουργία περισσότερων ευκαιριών για τις γυναίκες και τους άνδρες προκειμένου να εξασφαλίσουν μια αξιοπρεπή απασχόληση και εισόδημα.
- Την αύξηση της αποτελεσματικότητας της κοινωνικής προστασίας και ασφάλισης για όλους.
- Την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου.

3.1.3. Μέλη²⁸

Το σύνταγμα της ΔΟΕ προβλέπει ότι κάθε έθνος, το οποίο είναι μέλος των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να γίνει μέλος της ΔΟΕ κοινοποιώντας στον Γενικό Διευθυντή της Οργάνωσης πως αποδέχεται τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το σύνταγμα της ΔΟΕ. Αλλά και όλα τα άλλα κράτη μπορούν αν γίνουν μέλη της ΔΟΕ, με απόφαση της Γενικής Συνδιάσκεψης των Αντιπροσώπων που λαμβάνεται με πλειοψηφία των 2/3.

Το Καταστατικό της ΔΟΕ αρχικά δεν είχε καμία πρόβλεψη για την αποβολή ενός μέλους. Ωστόσο, η Γενική Συνδιάσκεψη των Αντιπροσώπων ενέκρινε το 1964 δύο τροπολογίες, σύμφωνα με τις οποίες η ΔΟΕ θα μπορούσε με πλειοψηφία 2/3 της Γενικής Συνδιάσκεψης Αντιπροσώπων να αποβάλει ένα μέλος ή να αναστείλει την ιδιότητα μέλους από κράτη που είχαν αποβληθεί ή που η ιδιότητα μέλους τους είχε

²⁸ Στο παράρτημα υπάρχει λίστα με τα κράτη μέλη του Οργανισμού.

ανασταλεί από τον ΟΗΕ, λόγω καταπάτησης της νομοθεσίας περί φυλετικών διακρίσεων. Οι τροπολογίες αυτές υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο του απαρχαίντ²⁹ στην Νότιο Αφρική, ωστόσο δεν τέθηκαν ποτέ σε εφαρμογή λόγω έλλειψης επικυρώσεων.

Ένα κράτος – μέλος μπορεί να αποχωρήσει από την Οργάνωση με επίσημη κοινοποίηση της πρόθεσής του αυτής. Η κοινοποίηση τίθεται σε ισχύ δύο χρόνια μετά την ημερομηνία παραλαβής της από τον Γενικό Διευθυντή της ΔΟΕ. Η Νότιος Αφρική αποχώρησε από τον οργανισμό το 1966 και επανήλθε τον Μαΐο του 1994. Η Αλβανία αποχώρησε το 1967, το Βιετνάμ το 1985 αλλά επανήλθε το 1992. Δεκατέσσερις άλλες χώρες αποχώρησαν³⁰ από τον οργανισμό αλλά όλες αργά ή γρήγορα επανήλθαν στην ΔΟΕ.

Το Νοέμβριο του 1975 ο Υπουργός Εξωτερικών Henry Kissinger με ανακοίνωση που κατέθεσε στην Οργάνωση ανέφερε πως η ΔΟΕ αντιμετώπιζε προβλήματα σε βασικούς τομείς, όπως μειωμένο ενδιαφέρον για τα ανθρώπινα δικαιώματα και αυξανόμενη πολιτικοποίηση της Οργάνωσης. Έτσι λοιπόν οι Ηνωμένες Πολιτείες αποχώρησαν από την ΔΟΕ το 1977. Σχετικά με την επιστροφή των ΗΠΑ στην Οργάνωση, ο Πρόεδρος Jimmy Carter ανέφερε τα εξής: « Ως μέλος της ΔΟΕ και με την υποστήριξη των υπολοίπων χωρών, οι ΗΠΑ θα επιδιώξουν να διασφαλίσουν πως η ΔΟΕ θα συνεχίσει να υπηρετεί τα συμφέροντα των εργαζόμενων ανδρών και γυναικών, προωθώντας περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και προστατεύοντας παράλληλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια». Η επάνοδος των ΗΠΑ ικανοποίησε ιδιαίτερα τον Οργανισμό, αφού η προσφορά τους στον προϋπολογισμό της ΔΟΕ αγγίζει το 25%.

Σήμερα η ΔΟΕ αριθμεί 181 μέλη.

²⁹ Ο όρος απαρχαίντ εισήχθη τη δεκαετία του 1930 και χρησιμοποιήθηκε ως πολιτικό σλόγκαν του Εθνικού Κόμματος στις αρχές της δεκαετίας του 1940. Αυτή καθαυτή η πολιτική υπήρχε ήδη από την εγκατάσταση των λευκών στη Νότιο Αφρική το 1652, αλλά μετά την ανάληψη της εξουσίας από το Εθνικό Κόμμα το 1948, το απαρχαίντ συστηματοποιήθηκε και νομικά. Η εφαρμογή της πολιτικής που αργότερα έμεινε γνωστή ως "χωριστή ανάπτυξη", έγινε δυνατή με την "Πράξη Ταξινόμησης του Πληθυσμού" το 1950. Σύμφωνα με αυτή οι Νοτιοαφρικάνοι χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες: τους Μπαντού (Μαύρους Αφρικανούς), τους Λευκούς και τους Έγχρωμους (Μιγάδες). Μια τέταρτη κατηγορία, οι Ασιάτες (Ινδοί και Πακιστανοί), προστέθηκε αργότερα. Το σύστημα του απαρχαίντ επεκτάθηκε μέσω μιας σειράς νόμων που θεσπίστηκαν τη δεκαετία του 1950: την "Πράξη για τις Περιοχές των Ομάδων" που όριζε τους διαφορετικούς τομείς κατοικίας και δουλειάς των φυλών στις αστικές περιοχές, και τις "Πράξεις για την Γη" (1950, 1954), που εμπόδιζε την πρόσβαση των μη λευκών σε ορισμένες περιοχές. Αυτοί οι νόμοι περιόρισαν ακόμα περισσότερο το ήδη μειωμένο δικαίωμα των μαύρων Αφρικανών στην κατοχή γης, παγιώνοντας τον έλεγχο της λευκής μειοψηφίας στο 80% των Νοτιοαφρικανικών εδαφών. Επιπλέον, άλλοι νόμοι απαγόρευαν τις περισσότερες κοινωνικές επαφές μεταξύ των φυλών, επέβαλαν τον διαχωρισμό των δημόσιων υπηρεσιών και των εκπαιδευτικών συστημάτων, δημιούργησαν κατηγορίες εργασίας για κάθε φυλή, περιόρισαν την δύναμη των ενώσεων των μη λευκών και καταστράτηγαν την συμμετοχή των μη λευκών στην κυβέρνηση. Παρ' όλο που η εισαγωγή και η επιβολή του απαρχαίντ συνοδεύτηκε από τρομερή καταστολή των αντιδράσεων, στη Νότιο Αφρική υπήρξε συνεχής αντίσταση στο απαρχαίντ. Πολιτικές ομάδες μαύρων, που συχνά υποστηρίζονταν και από συμπαθούντες λευκούς, αντιτάχθηκαν στο απαρχαίντ χρησιμοποιώντας πολλές μεθόδους, συμπεριλαμβανομένης βίας, απεργιών, διαδηλώσεων και στρατηγικών σαμποτάζ που συχνά προκαλούσαν σοβαρά αντίποινα από την κυβέρνηση. Η διεθνής κοινότητα είχε αποκηρύξει το σύστημα του απαρχαίντ: το 1961 η Νότιος Αφρική υποχρεώθηκε να αποσυρθεί από την Βρετανική Κοινοπολιτεία από κράτη-μέλη που ήταν κριτικά προς το σύστημα του απαρχαίντ και το 1985 οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας επέβαλαν επιλεκτικές οικονομικές κυρώσεις στη Νότιο Αφρική αντιδρώντας στην ρατσιστική πολιτική της.

³⁰ Έντεκα από αυτές την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

3.1.4. Θεσμική Δομή

Το άρθρο 2 του Καταστατικού προβλέπει τρία όργανα³¹: τη Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων, το Διοικητικό Συμβούλιο και το Διεθνές Γραφείο Εργασίας.

3.1.4.1. Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων

Η Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων αποτελεί το πλήρες και κύριο όργανο της Οργάνωσης και συγκεντρώνει αντιπροσωπείες από όλα τα κράτη – μέλη³². Κάθε κράτος – μέλος αποστέλλει στη Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων μια εθνική αντιπροσωπεία, που απαρτίζεται από 4 άτομα:

- § 2 εκπρόσωποι της Κυβέρνησης³³,
- § 1 εκπρόσωπος των εργοδοτών και
- § 1 εκπρόσωπος των εργαζομένων.

Καθένας από τους αντιπροσώπους έχει μια ατομική ψήφο. Σύμφωνα με το Καταστατικό της ΔΟΕ οι Κυβερνήσεις οφείλουν να ορίζουν τους εκπροσώπους τους σε συνεννόηση με τις αντιπροσωπευτικότερες οργανώσεις των εργαζομένων και των εργοδοτών. Μπορούν επίσης να σταλούν σύμβουλοι και αναπληρωτές³⁴.

Συζητώντας αυτό το σύστημα τριμερούς εκπροσώπησης, ο Γενικός Διευθυντής της Οργάνωσης David A. Morse δήλωνε το 1959 πως η ΔΟΕ είναι «ο μόνος διακυβερνητικός οργανισμός στις εργασίες του οποίου οι μη κυβερνητικοί εκπρόσωποι συμμετέχουν επί ίσοις όροις με τους εκπροσώπους της Κυβέρνησης. Οι εκπρόσωποι των εργοδοτών και των εργαζομένων έχοντας δικαίωμα ψήφου συμμετέχουν ενεργά στη χάραξη της πολιτικής της Οργάνωσης».

Η Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων συνέρχεται τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο, αποτελεί το ανώτατο όργανο της Οργάνωσης και υιοθετεί συνθήκες που αφορούν διεθνείς κανόνες εργασίας. Οι αποφάσεις της λαμβάνονται με πλειοψηφία των 2/3 και ονομάζονται συστάσεις. Μέσω των συστάσεων προσπαθεί να πείσει τα κράτη – μέλη να είναι συνεπή προς τις υποχρεώσεις τους απέναντι στην ΔΟΕ.

³¹ Εκτός από τα αυτά τα βασικά όργανα, υπάρχει κι ένα δευτερεύον όργανο, το Διοικητικό Δικαστήριο, το οποίο είναι συνέχεια του προϋπάρχοντος Διοικητικού Δικαστηρίου στο πλαίσιο της ΚτΕ, που ιδρύθηκε το 1927. Το Διοικητικό Δικαστήριο της ΔΟΕ, όπως προκύπτει από το Καταστατικό της, είναι αρμόδιο και για άλλες διακυβερνητικές οργανώσεις, όπως η Διεθνής Οργάνωση Υγείας, η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πυρηνικών Ερευνών και η Διεθνής Ταχυδρομική Ένωση. Αποτελείται από 3 ανεξάρτητους δικαστές, οι οποίοι εκλέγονται από τη Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων για 3 χρόνια. Λειτουργεί κατά τρόπο παρόμοιο προς το Διοικητικό Δικαστήριο του ΟΗΕ, ενώ σκοπός του είναι η κατοχύρωση του σεβασμού των δικαιωμάτων των διεθνών υπαλλήλων και η τήρηση των καταστατικών και συμβατικών διατάξεων που αφορούν τους εργαζόμενους.

³² Άρθρο 3 Καταστατικού ΔΟΕ.

³³ Υπουργοί ή ανώτερα κυβερνητικά στελέχη υπεύθυνα σε θέματα εργασίας.

³⁴ Άρθρο 3§2 και 3§3 Καταστατικού ΔΟΕ.

Άλλες αρμοδιότητες της Γενικής Συνδιάσκεψης Αντιπροσώπων είναι η έγκριση του προϋπολογισμού του Οργανισμού, η έγκριση του διετούς προγράμματος εργασίας και η ψήφιση για την εισδοχή νέων μελών στον Οργανισμό.

3.1.4.2. Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το εκτελεστικό όργανο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Απαρτίζεται από 56 μέλη (28 που εκπροσωπούν τις Κυβερνήσεις, 14 που εκπροσωπούν τους εργοδότες και 14 που εκπροσωπούν τους εργαζόμενους) επί τριετή θητεία. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από τη Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων ως ακολούθως:

- § 14 εργαζόμενοι από τους εκπροσώπους των εργαζομένων,
- § 14 εργοδότες από τους εκπροσώπους των εργοδοτών και
- § 18 κυβερνητικοί από τους εκπροσώπους των Κυβερνήσεων.
- § Οι υπόλοιποι 10 κυβερνητικοί αντιπρόσωποι προέρχονται από τις 10 πλέον ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες δηλαδή τη Βραζιλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Κίνα, την Ινδία, την Ιαπωνία, τη Ρωσία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνέρχεται αρκετές φορές το χρόνο και ουσιαστικά καθορίζει τα προγράμματα και την πολιτική της ΔΟΕ. Άλλες αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου είναι οι εξής:

- § Καθορίζει την ημερήσια διάταξη για κάθε σύνοδο της Γενικής Συνδιάσκεψης Αντιπροσώπων.
- § Διορίζει τον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.
- § Εξετάζει τον προτεινόμενο προϋπολογισμό που του υποβάλει ο Γενικός Διευθυντής και στη συνέχεια τον προωθεί για έγκριση στη Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων.

3.1.4.3. Διεθνές Γραφείο Εργασίας

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας αποτελείται από τον Γενικό Διευθυντή³⁵, τον οποίο ορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο και από το διοικητικό προσωπικό³⁶, το οποίο

³⁵ Μέχρι σήμερα η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας είχε 9 διευθυντές:
§ 1919-1932 Albert Thomas, Γαλλία
§ 1932-1938 Harold Butler, Ηνωμένο Βασίλειο
§ 1939-1941 John G. Winant, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
§ 1941-1948 Edward J. Phelan, Ιρλανδία
§ 1948-1970 David A. Morse, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
§ 1970-1973 Wilfred Jenks, Ηνωμένο Βασίλειο
§ 1973-1989 Francis Blanchard, Γαλλία
§ 1989-1999 Michael Hansenne, Βέλγιο
§ 1999-σήμερα Juan Somavia, Χιλή

διορίζει ο Γενικός Διευθυντής. Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας βρίσκεται στη Γενεύη και αποτελεί τη μόνιμη Γραμματεία του Οργανισμού.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν για ένα διάστημα η Ελβετία ήταν περικυκλωμένη από τις δυνάμεις του Άξονα, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας μεταφέρθηκε στο Μόντρεαλ, όπου χάρη στη φιλοξενία της καναδικής Κυβέρνησης και του Πανεπιστημίου McGill κατάφερε να συνεχίσει το έργο του.

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας:

- § Προετοιμάζει τα έγγραφα των συνεδριάσεων.
- § Δημοσιεύει περιοδικά, μελέτες και εκθέσεις.
- § Συλλέγει πληροφορίες για τους όρους εργασίας.
- § Θέτει σε εφαρμογή τα εγκεκριμένα προγράμματα του Οργανισμού.

3.1.5. Η εκπροσώπηση στη ΔΟΕ- Η αρχή της τριμερούς αντιπροσώπευσης

Το βασικό χαρακτηριστικό της ΔΟΕ ως προς τη δομή της, όπως είδαμε, είναι η αρχή της τριμερούς σύνθεσης των αντιπροσωπειών των Κρατών-Μελών της. Η αρχή της τριμερούς σύνθεσης εκφράζει την προσπάθεια της ΔΟΕ να περιλάβει στους κόλπους της όλες τις «αντιμαχόμενες πλευρές». Μέσω της συμμετοχής κρατικών, οικονομικών και οικονομικών παραγόντων η ΔΟΕ προσπαθεί να εμπνεύσει την εμπιστοσύνη μεταξύ των εργαζομένων και των εργοδοτών, να τους επιφορτίσει με υποχρεώσεις και να τους συνδέσει με την κυβερνητική δράση, στοχεύοντας στην επίτευξη κοινωνικής ευημερίας. Επιπλέον, η τριμερής σύνθεση διασφαλίζει τη δημοκρατικότητα ως νομιμοποιητικό στοιχείο της οργάνωσης και συμβάλει στην αποτελεσματικότητα των αποφάσεων, καθώς με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αποφεύγονται τεχνοκρατικές λύσεις και αποφάσεις χωρίς πραγματικό αντίκρισμα.

Όπως χαρακτηριστικά τόνισε και ο Πάπας Παύλος VI, στην εναρκτήριο ομιλία του στην 15^η Σύνοδο της ΔΟΕ, η αρχή της τριμερούς σύνθεσης έχει ως σκοπό να προωθήσει τη συνεργασία σε ίση βάση των *«τριών δυνάμεων που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό της σύγχρονης εργασίας»*. Η αρχή αυτή στηρίζεται στην ιδέα της αλληλεγγύης ανάμεσα στις παραγωγικές δυνάμεις ενός Κράτους, σε συνδυασμό με ένα κλίμα κοινωνικής ειρήνης, για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων και των συνθηκών εργασίας τους στην εσωτερική έννομη τάξη του Κράτους. Άρα, δύο προϋποθέσεις απαιτούνται για την επιτυχή λειτουργία της οργάνωσης: α) ένας σαφής διαχωρισμός των τριών μερών και β) η δημιουργία ομοιόμορφων οικονομικοκοινωνικών συστημάτων ανάμεσα στα κράτη-μέλη.

³⁶Τον Απρίλιο του 2000 το προσωπικό του ανερχόταν σε 1900 άτομα από περισσότερες από 110 χώρες.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η αρχή της τριμερούς σύνθεσης άρχισε να ξεθωριάζει, καθώς αυξανόταν η επιμονή των Κυβερνήσεων να διαχειριστούν τις εθνικές τους οικονομίες. Η ανάπτυξη του δημόσιου τομέα στην οικονομία ήταν το αποτέλεσμα της δράσης των Κυβερνήσεων στη διάρκεια του πολέμου. Στις χώρες με κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες, αυτή η ανάπτυξη θεωρείτο δεδομένη, λόγω του πολιτικού τους συστήματος. Ωστόσο, στα Κράτη που εισχώρησαν στη ΔΟΕ, κατά τις δεκαετίες 1950-1960, η απευθείας ανάμιξη του Κράτους σε όλα τα ζητήματα αποκτούσε διαφορετική υπόσταση, και άρα η ύπαρξη στη σύνθεση της ΔΟΕ εργαζόμενων και εργοδοτών, αποτελούσε σημαντικό σημείο δημοκρατικής νομιμοποίησης.

Παρόλα αυτά, πολλές προτάσεις συζητήθηκαν σχετικά με τη σύνθεση των εθνικών αντιπροσωπειών. Τελικά επικράτησε το 2+1+1 και τα Κράτη έχουν δύο αντιπροσώπους, έτσι ώστε να έχουν ίση ισχύ με τους μη κυβερνητικούς εκπροσώπους. Επιπλέον, οποιαδήποτε αλλαγή στη σύνθεση των αντιπροσωπειών, και κατά συνέπεια στον καταμερισμό ισχύος ανάμεσα στις τρεις ομάδες (Κράτος-εργοδότες-εργαζόμενοι) θα έθετε σε κίνδυνο την κυβερνητική ευθύνη όσον αφορά τη νομοθεσία αλλά και τη χρηματοδότηση. Το Κράτος λοιπόν παραμένει ο κύριος διαχειριστής των εργασιακών ζητημάτων.

Ένα άλλο πρόβλημα υφίσταται ως προς τον ορισμό των μη κυβερνητικών εκπροσώπων. Αναφορικά με τους εκπροσώπους των εργαζομένων το πρόβλημα εντοπίζεται, από τη μια πλευρά στην πλειονότητα των συνδικαλιστικών οργανώσεων σε ορισμένα κράτη³⁷, κι από την άλλη στην έλλειψη αυτών στα κράτη με κεντρικά συστήματα, όπου το σύστημα των συνδικαλιστικών οργανώσεων απορρέει από την αρχή της συνδικαλιστικής ελευθερίας, η οποία δεν κατοχυρωνόταν συνταγματικά στο πολιτικό τους σύστημα.

Το ζήτημα της τριμερούς σύνθεσης των αντιπροσωπειών τέθηκε ξανά το 1954, όταν η ΕΣΣΔ έγινε ξανά μέλος της ΔΟΕ και μαζί με αυτή εντάχθηκαν κι άλλα σοσιαλιστικά κράτη. Το ζήτημα προέκυψε, καθώς στα κράτη αυτά δεν υπήρχε συνδικαλιστική

³⁷ Στην περίπτωση της πλειονότητας των συνδικαλιστικών οργανώσεων, πρόβλημα δημιουργήθηκε με την Ολλανδία. Η ΔΟΕ αναγκάστηκε να ζητήσει γνωμοδότηση από ΔΔΔΔ, καθώς στην Ολλανδία υπήρχαν 5 συνδικαλιστικές οργανώσεις που διαφωνούσαν για τον εκπρόσωπό τους. Τελικά εκπρόσωπος διορίστηκε από το Κράτος, αυτός που είχαν προτείνει οι 3 από τις 5 συνδικαλιστικές οργανώσεις. Οι 3 αυτές οργανώσεις αριθμούσαν λίγα περισσότερα μέλη από τις άλλες 2 και οι τελευταίες αμφισβήτησαν τον διορισμό. Το ΔΔ αποφάνθηκε το 1922 πως «Οι αντιπρόσωποι των εργαζομένων εκπροσωπούν όλους τους εργαζόμενους ενός κράτους-μέλους» και πως η παρέμβαση των επαγγελματικών οργανώσεων στην περίπτωση αυτή σκοπό έχει «να εξασφαλίσει κατά το δυνατόν ότι οι Κυβερνήσεις υποδεικνύουν πρόσωπα των οποίων οι απόψεις εναρμονίζονται με αυτές των εργαζομένων και των εργοδοτών αντίστοιχα. Ωστόσο, αν σε ένα κράτος υπάρχουν πολλές επαγγελματικές οργανώσεις που εκπροσωπούν τις εργατικές τάξεις, η Κυβέρνηση πρέπει να τις λαμβάνει όλες υπόψη, όταν αποφασίζει για το άτομο που θα υποδείξει ως αντιπρόσωπο των εργαζομένων κι ως τεχνικό σύμβουλο αυτού». Το Δικαστήριο παρατήρησε πως «δεν προκύπτει από κανένα σημείο της Συνθήκης πως μόνο μία οργάνωση πρέπει να εκπροσωπείται, απεναντίας, η Συνθήκη αναφέρει ρητά (...) την εκπροσώπηση των εργαζομένων κάθε κράτους». Επομένως, αν και αποτελεί ιδεώδες η συμφωνία όλων των συνδικαλιστικών οργανώσεων, η Κυβέρνηση οφείλει να πετύχει μια συμφωνία που να θεωρείται η προσφορότερη, προκειμένου να εξασφαλιστεί η εκπροσώπηση των εργαζομένων του Κράτους.

ελευθερία. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις υπάκουαν στο κράτος κι αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τίθενται ενστάσεις ως προς τα διαπιστευτήρια των εργοδοτών και εργαζομένων. Η ΔΟΕ όρισε τότε μια Επιτροπή για να εξετάσει το βαθμό των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων από την κρατική κυριαρχία. Η Επιτροπή αυτή, γνωστή ως Επιτροπή McNair, έδωσε μια ευρεία ερμηνεία στην τριμερή σύνθεση των αντιπροσωπειών.

Η Επιτροπή όρισε πως εφόσον στα σοσιαλιστικά κράτη υπάρχουν άτομα που ασκούν κατά το πλείστον τα ίδια καθήκοντα, με εκείνα στις δυτικές χώρες, τότε και αυτοί οι εκπρόσωποι έχουν να προσθέσουν στην προσπάθεια της ΔΟΕ. Ακόμη κι αν μόνο μία συνδικαλιστική οργάνωση εργαζομένων υπάρχει σε μια χώρα, η Κυβέρνηση έχει εξουσία να ορίζει εκπροσώπους των εργαζομένων, πάντοτε κατόπιν συμφωνίας με αυτήν την οργάνωση, αν πραγματικά θεωρείται ότι αυτή εκπροσωπεί την πλειοψηφία των εργαζομένων στην εν λόγω χώρα³⁸.

Βασικός στόχος της Επιτροπής McNair, δεν ήταν απλά να οριστούν οι αντιπρόσωποι του Κράτους, των εργοδοτών και των εργαζομένων, αλλά να προσδιοριστεί μια λειτουργική συνύπαρξη των τριών ομάδων, με στόχο την αποτελεσματικότητα. Δηλαδή, να περιληφθούν στην αντιπροσωπεία εκπρόσωποι που σχετίζονται με τον έλεγχο, τη διαχείριση και την εκτέλεση των προτεινόμενων δράσεων και των συναφθεισών Συμβάσεων της ΔΟΕ.

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1959, δημιουργήθηκε η Επιτροπή Ago³⁹, για την ποιότητα των εργασιών της ΔΟΕ, καθώς ο ορισμός των μελών της τριμερούς αντιπροσωπείας εξακολουθούσε να δημιουργεί προβλήματα. Η Επιτροπή Ago, στοχεύοντας στην ενίσχυση του θεσμού της τριμερούς σύνθεσης, όρισε ένα σύστημα που εξασφάλιζε την ίση μεταχείριση όλων των αντιπροσώπων, και ειδικά στις τεχνικές επιτροπές. Έτσι κάθε αντιπρόσωπος που έκανε αίτηση στην ομάδα του για να συμμετέχει σε μια επιτροπή της ΔΟΕ, αυτομάτως συμπεριλαμβανόταν στη λίστα των δικαιούχων πρότασης. Το πιο σημαντικό στοιχείο ωστόσο, που προσέθεσε η Επιτροπή στο σύστημα εκπροσώπησης, ήταν το δικαίωμα προσφυγής των αντιπροσώπων, κατά των αποφάσεων των ομάδων τους. Στην περίπτωση αυτή λοιπόν, ένα όργανο που αποτελείτο από ανεξάρτητα άτομα, που ορίζονταν από τη ΔΟΕ, είχε το δικαίωμα να προσθέτει έναν ή δύο εκπροσώπους στην εκλογική διαδικασία μιας Επιτροπής. Η απόφαση του οργάνου αυτού ήταν οριστική⁴⁰.

³⁸ Report of the Committee on Freedom of Employers and Workers' Organizations, OB vol.XXXIX, no.9, 1959, pp. 475-599.

³⁹ Ago Report 1959, 141st Session of the Governing Body of ILO.

⁴⁰ Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Robert Ago, υποστήριζε πως οι προσφυγές στη Συνδιάσκεψη θα οδηγούσαν σε ατελείωτες συζητήσεις με συναισθηματική φόρτιση, και θα ήταν συχνά δύσκολο σε μια Συνέλευση να παρθεί μια σωστή απόφαση, στηριζόμενη στην δικαιοσύνη και την ισότητα. Πάνω από όλα όμως αυτές οι ατελείωτες συζητήσεις θα έστρεφαν την προσοχή από τα ουσιαστικά ζητήματα της ημερήσιας διάταξης και θα οδηγούσαν σε σπατάλη χρόνου. Βλ. Record of Proceedings, ILC (1959), p.44.

Η πρόταση της Επιτροπής Ago υιοθετήθηκε στις 8 Ιουνίου 1959. Οι εργοδότες από τη μεριά τους, θεώρησαν πως έκαναν μεγάλες παραχωρήσεις, ιδιαίτερα όσον αφορά στην αυτόματη καταγραφή αυτών που έκαναν αίτηση στους καταλόγους των προς εκλογή εκπροσώπων στη ΔΟΕ. Αυτό το σύστημα εκπροσώπησης λειτούργησε ομαλά ως το 1967, αφού μετά τη υιοθέτηση της Επιτροπής Ago, οι αντιπρόσωποι των εργοδοτών δέχονταν να τοποθετούν τους εργοδότες από τα σοσιαλιστικά κράτη, στις Επιτροπές στις οποίες έκαναν αίτηση. Το 1971 κατατέθηκαν ταυτόχρονα δύο σχέδια ψηφίσματος προς ενίσχυση της τριμερούς σύνθεσης, τα οποία συγχωνεύτηκαν σε ένα σχέδιο, το οποίο υιοθετήθηκε στις 21 Ιουνίου 1971. Το κείμενο που υιοθετήθηκε επαναβεβαίωσε την ακολουθούμενη πολιτική τονίζοντας τη μεγάλη συνεισφορά της στις εργασίες της ΔΟΕ, κυρίως διότι εξασφάλιζε την ανεξάρτητη επιλογή των μη κυβερνητικών εκπροσώπων και την αυτονομία τους από τις Κυβερνήσεις. Η αρχή της τριμερούς σύνθεσης ήταν επομένως συνυφασμένη με την αρχή της ελευθερίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Το Ψήφισμα έδωσε έμφαση στην ύπαρξη καθολικών κριτηρίων προτείνοντας πρακτικές βελτίωσης της συμμετοχής των εργαζομένων και των εργοδοτών:

- α) Οι μη κυβερνητικοί εκπρόσωποι πρέπει να απολαμβάνουν δικαιώματα που είναι απαραίτητα για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας των εργασιών τους.
- β) Οι οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων πρέπει να απολαμβάνουν ίσης συμμετοχής στα τριμερή όργανα της ΔΟΕ.
- γ) Οι πληροφορίες και οι αναφορές που στέλνονται στις Κυβερνήσεις από τη ΔΟΕ, σύμφωνα με τα άρθρα 19 και 22 του Καταστατικού της, πρέπει να μεταβιβάζονται στις οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων.
- δ) Οι Κυβερνήσεις πρέπει να συμβουλευονται τις πιο αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων πριν από την οριστικοποίηση των θέσεών τους στα προς συζήτηση ζητήματα στη ΔΟΕ.
- ε) Οι αντιπροσωπίες στη Συνέλευση πρέπει να είναι τριμερείς με κάθε έναν εκπρόσωπο ανεξάρτητο από τον άλλον⁴¹.

Επιπλέον το Ψήφισμα έδινε έμφαση στην απευθείας συνεργασία της ΔΟΕ με τις οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων, αλλά και στη συμμετοχή αυτών σε όλες τις ομάδες της ΔΟΕ, ακόμη και στις Επιτροπές έρευνας, καθώς και τεχνικής συνεργασίας, και στα προγράμματα περιφερειακών δράσεων.

Το 1975 το σύστημα εμπλουτίστηκε ακόμη περισσότερο με την πρόβλεψη μέτρων δημιουργίας μηχανισμών τριμερούς σύνθεσης, σε κάθε κράτος, που στόχευε στην

⁴¹ Άρθρο 2§§§§ c,d,e,και g του Ψηφίσματος 1971.

εφαρμογή των αποφάσεων της ΔΟΕ και στη μεγαλύτερη χρηματοδότηση των αντιπροσωπειών στη Συνέλευση⁴².

Τα προβλήματα ωστόσο δεν εξαλείφθηκαν. Τρανταχτό παράδειγμα, αυτό των ΗΠΑ, που αποχώρησαν το 1975 από τη ΔΟΕ, με τη δικαιολογία πως είχε διαβρωθεί η αρχή της τριμερούς σύνθεσης, εξαιτίας των διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, που επικρατούσαν σε κάθε Κράτος. Την ίδια περίοδο παρατηρείται μια σταδιακή αύξηση των μη ολοκληρωμένων αντιπροσωπειών στη ΔΟΕ, κυρίως λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης των μελών των αντιπροσωπειών, προερχομένων στην πλειοψηφία τους από τα αναπτυσσόμενα κράτη, καθώς απαιτείτο η συνεχής παρουσία τους στις εργασίες της οργάνωσης.

Τέλος, δεν έλειπαν οι περιπτώσεις όπου αν κι υπήρχε τριμερής εκπροσώπηση από τα Κράτη, τα τελευταία δε σέβονταν την αρχή της ελευθερίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Σε παγκόσμιο επίπεδο ωστόσο, η αρχή της τριμερούς εκπροσώπησης βρίσκει ανταπόκριση μέσα στη ΔΟΕ. Άλλωστε, οι μη κυβερνητικοί εκπρόσωποι απολαμβάνουν αυτονομία. Σημείο αναφοράς αποτελεί η συμμετοχή των εργοδοτών στη Διεθνή Οργάνωση Εργοδοτών, η οποία ασκεί καθήκοντα γραμματείας σε όλες τις τριμερείς επαφές στη ΔΟΕ. Η αυτονομία των μη κυβερνητικών εκπροσώπων επεκτάθηκε χάρη στην τροποποίηση του άρθρου 19 των Κανόνων Διαδικασίας του 1979, ύστερα από πρόταση εργαζομένων στο ΔΣ να προβεί στην αύξηση του αριθμού των μυστικών ψηφοφοριών, προκειμένου τα μέλη των αντιπροσωπειών να ψηφίζουν κατά συνείδηση κι όχι σύμφωνα με τις κυβερνητικές οδηγίες. Το γεγονός αυτό δυσαρέστησε σε μεγάλο βαθμό τις Κυβερνήσεις, που συμφώνησαν ωστόσο να συζητηθεί το ζήτημα. Τελικά, στις 20 Ιουνίου 1979, υιοθετήθηκε ο κανόνας χρήσης της μυστικής ψηφοφορίας για την εκλογή του Προέδρου της Συνδιάσκεψης.

3.1.6. Δραστηριότητες- Διεθνή Εργασιακά Πρότυπα

Οι δραστηριότητες της ΔΟΕ ανάγονται στον τομέα της βελτίωσης των όρων εργασίας και της εργατικής νομοθεσίας. Μέχρι σήμερα, έχει επιτελέσει ένα ιδιαίτερα θετικό έργο στην προσπάθειά της να βοηθήσει τα κράτη – μέλη να εφαρμόσουν τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ελευθερίας, των ίσων ευκαιριών και της οικονομικής ασφάλειας για όλους τους εργαζόμενους.

⁴² Record of Proceedings, ILC (1975), 60th Session.

3.1.6.1. Κατάρτιση Διεθνών Συμβάσεων

Ένα από τα κυριότερα και σημαντικότερα επιτεύγματα της ΔΟΕ είναι η διαμόρφωση ενός διεθνούς κώδικα εργασίας μέσω της κατάρτισης διεθνών συμβάσεων⁴³ και της δυνατότητας ελέγχου της εφαρμογής των συμβάσεων αυτών. Η μορφή που λαμβάνουν οι πράξεις της ΔΟΕ, πέραν των αποφάσεων εσωτερικής διοίκησης, είναι είτε σχέδια διεθνών συμβάσεων είτε συστάσεις. Λαμβάνονται με πλειοψηφία των 2/3 της Γενικής Συνδιάσκεψης Αντιπροσώπων και υποχρεώνουν όλα τα κράτη – μέλη. Οι συμβάσεις⁴⁴ είναι παρόμοιες με τις διεθνείς συνθήκες και υπόκεινται σε επικύρωση. Οι συστάσεις⁴⁵ δεν απαιτούν επικύρωση και χρησιμεύουν περισσότερο ως οδηγοί για την χάραξη των εθνικών πολιτικών των κρατών – μελών. Τα κράτη σε περίπτωση υιοθέτησης μιας διεθνούς σύμβασης ή σύστασης υποχρεούνται να την υποβάλουν εντός ενός έτους στα αρμόδια κρατικά όργανα⁴⁶ και να κινήσουν την προβλεπόμενη διαδικασία εφαρμογής τους. Στην περίπτωση διεθνούς σύμβασης, το κείμενό της υιοθετείται ή απορρίπτεται από τα αρμόδια κρατικά όργανα. Αντίθετα οι συστάσεις συνήθως προσδιορίζουν τους σκοπούς και ο τρόπος με τον οποίο τίθενται σε εφαρμογή καθορίζεται από το κράτος.

⁴³ Η πρώτη διεθνής σύμβαση που υιοθέτησε ήταν η Σύμβαση περί ωρών εργασίας του 1919, που καθιέρωσε την οχτάωρη και εξαήμερη εργασία.

⁴⁴ Στη διεθνή πρακτική, οι ρυθμίσεις των διεθνών συμβάσεων και συστάσεων εργασίας αποτελούν σημεία αναφοράς για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και αξιοποιούνται από κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς, αλλά και από περιφερειακές οργανώσεις κατά τη διαδικασία εναρμόνισης των εργατικών και κοινωνικών τους πολιτικών.

Από τη σύστασή της μέχρι σήμερα η ΔΟΕ έχει να επιδείξει ένα μνημειώδες έργο καθώς έχει υιοθετήσει 188 συμβάσεις και 199 συστάσεις που καλύπτουν ζητήματα ουσιώδους σημασίας για το καθεστώς των εργαζομένων:

Την απασχόληση και την ανεργία: υπηρεσίες για την απασχόληση, εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα και πρόνοια για τους ανέργους. Διάφορες πτυχές των συνθηκών εργασίας: αποδοχές, ώρες εργασίας, και άδειες μετ' αποδοχών.

Απασχόληση παιδιών: ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας, επαγγελματική κατάρτιση και νυχτερινή εργασία. Απασχόληση γυναικών: προστασία μητρότητας, νυχτερινή εργασία, απασχόληση σε ανθυγιεινές συνθήκες.

Προστασία των εργαζόμενων μεταναστών. Συνδικαλιστική ελευθερία και κοινωνική ασφάλιση.

Η διεθνής εργατική νομοθεσία αναθεωρείται και επεκτείνεται συνεχώς, όχι μόνο για να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της αλλά και προκειμένου να συμβαδίζει με την πρόωθηση των εννοιών της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας. Οι ακόλουθες συμβάσεις είναι ενδεικτικές της προσπάθειας της ΔΟΕ να προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη:

- § Σύμβαση 29 του 1930 για την αναγκαστική εργασία.
- § Σύμβαση 87 του 1948 περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας του συνδικαλιστικού δικαιώματος.
- § Σύμβαση 98 του 1948 για την εφαρμογή των αρχών του δικαιώματος οργάνωσης και συλλογικής διαπραγμάτευσης.
- § Σύμβαση 100 του 1951 για την ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών.
- § Σύμβαση 105 του 1957 περί κατάργησης της καταναγκαστικής εργασίας.
- § Σύμβαση 111 του 1958 περί κατάργησης διακρίσεων.
- § Σύμβαση 138 του 1973 για την ελάχιστη ηλικία των εργαζομένων.
- § Σύμβαση 174 του 1993 περί πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων.
- § Σύμβαση 182 του 1999 περί χειριστων μορφών παιδικής εργασίας.

Επίσης, η ΔΟΕ επιδιώκοντας να επεκτείνει το πεδίο κάλυψης της κοινωνικής ασφάλισης παγκοσμίως και να εξαλείψει τις διακρίσεις που βασίζονται στην ιθαγένεια, υιοθέτησε το 1962 Σύμβαση περί ίσης μεταχείρισης αυτοχθόνων και ετεροχθόνων πολιτών στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης. Αξίζει να σημειωθεί και η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που υιοθετείται το 1983 με στόχο την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης των ατόμων με κάποια αναπηρία.

⁴⁵ Οι συστάσεις που ακολουθούν είναι αντιπροσωπευτικές του έργου της ΔΟΕ τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα:

- Σύσταση 176 του 1988 περί προώθησης της εργασίας και προστασίας κατά της ανεργίας.
- § Σύσταση 178 του 1981 για τη νυχτερινή εργασία.
- § Σύσταση 179 περί συνθηκών εργασίας στα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια και συναφείς εγκαταστάσεις.
- § Σύσταση 181 του 1993 περί πρόληψης των βιομηχανικών ατυχημάτων.
- § Σύσταση 189 του 1998 περί δημιουργίας εργασίας σε μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις.

⁴⁶ Στην περίπτωση διεθνούς σύμβασης στα νομοθετικά όργανα και στην περίπτωση σύστασης στις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες.

3.1.6.2. Έλεγχος εφαρμογής επικυρωμένων συμβάσεων

Από τη στιγμή που μια σύμβαση επικυρώνεται και τίθεται σε ισχύ, κάθε χώρα που την έχει επικυρώσει είναι υποχρεωμένη να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να καταστούν αποτελεσματικές οι διατάξεις της σύμβασης.

Τα κράτη οφείλουν να ενημερώνουν με ετήσια έκθεσή τους τον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας για τα μέτρα που λαμβάνουν για την εφαρμογή των διατάξεων των επικυρωμένων συμβάσεων. Αντίγραφα αυτών των ετήσιων εκθέσεων θα πρέπει να στέλνονται και στις πλέον αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων της χώρας, οι οποίες θα πρέπει να αναφέρουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους σχετικά με την πρακτική εφαρμογή των συμβάσεων.

Οι ετήσιες εκθέσεις αρχικά εξετάζονται από μια επιτροπή ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων και στη συνέχεια από μια κυβερνητική επιτροπή εργοδοτών και εργαζομένων, η οποία με την σειρά της υποβάλει σχετική έκθεση στη Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων. Ο στόχος αυτού του συστήματος εποπτείας είναι να παρέχει στη ΔΟΕ όλα τα απαραίτητα στοιχεία προκειμένου να διαπιστώσει την πρόοδο στην εφαρμογή των διατάξεων των συμβάσεων. Η αποτελεσματικότητα αυτού του μηχανισμού ελέγχου εξαρτάται από τη συνεργασία των Κυβερνήσεων των κρατών – μελών αναφορικά με την υποβολή των ετήσιων εκθέσεων.

Ένα άλλο είδος ελέγχου είναι αυτό που ασκείται με τη δυνατότητα κατάθεσης προσφυγής από μέρους των εργοδοτών ή των εργαζομένων ή και αντιπροσώπων στη Γενική Διάσκεψη Αντιπροσώπων, αλλά και κράτους κατά κράτους, λόγω μη τήρησης των υποχρεώσεων του τελευταίου⁴⁷. Η προσφυγή υποβάλλεται στο Διεθνές Γραφείο Εργασίας και το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί είτε να ζητήσει διευκρινίσεις και να δημοσιεύσει τι πόρισμά του ή στην περίπτωση της διακρατικής προσφυγής να συστήσει μια Ειδική Εξεταστική Επιτροπή και να αποφανθεί σχετικά. Τέτοια ήταν η περίπτωση της προσφυγής της πρώην Δ. Γερμανίας, της Δανίας, της Νορβηγίας και της Τσεχοσλοβακίας κατά της Ελλάδας κατά τη διάρκεια της δικτατορίας⁴⁸ για τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση 87 περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας του συνδικαλιστικού δικαιώματος και τη Σύμβαση 98 περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος οργάνωσης και συλλογικής διαπραγματεύσεως. Η Ειδική Εξεταστική Επιτροπή που συστήθηκε ειδικά για την εξέταση των παραπάνω προσφυγών έκρινε πως η Ελλάδα δεν τηρούσε τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει από τις παραπάνω συμβάσεις και πως η δικαιολογία

⁴⁷ Άρθρα 26-34 Καταστατικού Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

⁴⁸ 52^η Σύνοδος της Γενικής Συνδιάσκεψης Αντιπροσώπων της 25^{ης} Ιουνίου 1968.

μιας εξαιρετικής κατάστασης που την οδήγησε στην αναστολή των ατομικών ελευθεριών δεν ευσταθούσε.

Το πόρισμα της Ειδικής Εξεταστικής Επιτροπής υποβάλλεται στον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, ο οποίος το αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο και αν το τελευταίο κρίνει πως δεν έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα υποβάλλει σχετική έκθεση στη Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων για τη λήψη μέτρων.

Συμπέρασμα

Η ΔΟΕ αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση Διεθνούς Οργανισμού, του οποίου η ιδιαιτερότητα έγκειται όχι μόνο στην μακρόχρονη ιστορία του αλλά κυρίως στην τριμερή σύνθεση των αντιπροσωπειών των κρατών-μελών της. Η ΔΟΕ αποτελεί οργανισμό που δε λύγισε από την πίεση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά συνέχισε την εργασία του για την εγκαθίδρυση της κοινωνικής δικαιοσύνης παγκοσμίως. Η υιοθέτηση ενός μεγάλου αριθμού Συμβάσεων και Συστάσεων και η εφαρμογή τους κυρίως, δεν θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί χωρίς την αρχή της τριμερούς σύνθεσης των αντιπροσωπειών των κρατών-μελών της ΔΟΕ. Επιπλέον, η συμμετοχή κρατικών και μη κρατικών εκπροσώπων, ήτοι εκπροσώπων των εργοδοτών και των εργαζομένων, προσδίδει δημοκρατική νομιμοποίηση στον Οργανισμό. Η συνύπαρξη και η συνεργασία των «αντιμαχόμενων πλευρών» στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στη ΔΟΕ συμβάλλει στην υιοθέτηση Συμβάσεων με πραγματικό αντίκρισμα, αποφεύγοντας τεχνοκρατικές λύσεις. Η αποτελεσματικότητα των αποφάσεων οφείλεται στο γεγονός πως στη διαδικασία συμμετέχουν και κρατικοί δρώντες, που συνιστούν τη νομοθετική εξουσία στο εσωτερικό των κρατών-μελών της ΔΟΕ, και μη κυβερνητικοί δρώντες, που θα κληθούν να εφαρμόσουν τη διαδικασία. Επομένως, η ισχύς των εκπροσώπων, η σύνθεση δηλαδή των αντιπροσωπειών και ο ορισμός των εκπροσώπων, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη λήψη μιας απόφασης.

Είδαμε πως επικρατεί η τριμερής σύνθεση των αντιπροσωπειών, με δύο κυβερνητικούς εκπροσώπους, έναν εκπρόσωπο των εργοδοτών και έναν των εργαζομένων. Το Κράτος ωστόσο παραμένει ο κύριος ρυθμιστής των εργασιακών ζητημάτων. Ως προς την ενεργό συμμετοχή μη κυβερνητικών εκπροσώπων υπήρξαν προβλήματα στα πρώτα στάδια λειτουργίας της ΔΟΕ, που διήρκησαν μέχρι την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού στις αρχές της δεκαετίας του 1990, καθώς η αρχή της ελευθερίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων δεν κατοχυρωνόταν στο νομικό σύστημα των κρατών με κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες. Η ανάδειξη λοιπόν των μη κυβερνητικών εκπροσώπων και η εξασφάλιση της αυτονομίας της δράσης τους

προσδίδουν ποιοτικό κριτήριο κατά τη λήψη των αποφάσεων στους κόλπους της ΔΟΕ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

3.II. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

World Health Organization (WHO)

Εισαγωγή

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας είναι μία από τις ειδικευμένες οργανώσεις του ΟΗΕ, που λειτουργεί ως η συντονιστική αρχή σε διεθνές επίπεδο, στον τομέα της δημόσιας υγείας. Ιδρύθηκε στις 7 Απριλίου 1948 και η έδρα του βρίσκεται στη Γενεύη. Μέχρι σήμερα έχει επιτελέσει ένα αξιοζήλευτο έργο σε παγκόσμιο επίπεδο. Ασθένειες αντιμετώπιστηκαν, επιδημίες περιορίστηκαν, η θνησιμότητα των νεογνών μειώθηκε. Ωστόσο, νέες αρρώστιες εμφανίζονται συνεχώς και η αύξηση του πληθυσμού, ιδιαίτερα στον τρίτο κόσμο, δυσκολεύει το έργο της. Ανάμεσα στα μεγάλα διεθνή προβλήματα της εποχής μας προεξάρχουσα θέση καταλαμβάνουν και οι σύγχρονες απειλές για την υγεία. Η αναζωπύρωση των λοιμωδών-μεταδοτικών νοσημάτων, (AIDS, φυματίωση, κ.ά.), η τρύπα του όζοντος και το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η εξάπλωση των εξαρτησιογόνων ουσιών, η τοξικότητα βιομηχανικών προϊόντων, δεν γνωρίζουν πλέον εθνικούς φραγμούς. Ούτε από την άλλη, τα εθνικά σύνορα αποτελούν πλέον ασπίδα προστασίας της υγείας των αναπτυσσόμενων λαών ή των προνομιούχων κοινωνικών ομάδων. Εξάλλου, η υγεία αποτελεί ένα παγκόσμιο δημόσιο αγαθό. Ο ορισμός του παγκόσμιου δημόσιου αγαθού, που στηρίζεται στην ύπαρξη μη αποκλειόμενων και μη ανταγωνιστικών οφελών που διαπερνούν και υπερβαίνουν σύνορα, γενεές και τοπικούς πληθυσμούς, αντιστοιχεί στα σημερινά δεδομένα που χαρακτηρίζουν το φαινόμενο της ανθρώπινης υγείας.

Αφού εξετάσουμε το σκοπό και τη θεσμική δομή του Οργανισμού, θα αναφερθούμε στην στρατηγική «Υγεία για όλους» που ο ίδιος έχει θέσει. Επίσης, θα δούμε κάποια χρήσιμα στοιχεία που προκύπτουν από την Παγκόσμια Έκθεση για την υγεία των ετών 2007 και 2008, βάσει των οποίων βλέπουμε πως υπάρχουν ακόμα σοβαρές ανισότητες μεταξύ των χωρών στον τομέα της υγείας, που θα πρέπει σύντομα να

WORLD HEALTH ORGANIZATION	
	
Έτος Δημιουργίας	1948
Τύπος Οργανισμού	Ειδικευμένος Οργανισμός Η.Ε.
Έδρα	Γενεύη, Ελβετία
Μέλη	193 Κράτη Μέλη
Επικεφαλής	Γενική Διευθύντρια WHO, Dr. Margaret Chan
Ιστοσελίδα	http://www.who.int/

εξαλειφτούν, καθώς η υγεία αποτελεί δημόσιο αγαθό, που θα πρέπει όλοι ανεξαιρέτως να απολαμβάνουν.

3.II.1. Ιστορικό

Η συνεργασία των λαών για την κοινή αντιμετώπιση των επιδημιών που εξαφάνιζαν τις ζωές χιλιάδων ανθρώπων ξεκίνησε να υλοποιείται μέσω της Κοινωνίας των Εθνών και ενός πρώτου «Οργανισμού Υγείας» που στόχευε στη διεθνή συνεργασία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας. Το 1945 κατά τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Σαν Φρανσίσκο, έγινε ομόφωνα δεκτή η πρόταση για τη δημιουργία μιας αυτόνομης οργάνωσης υγείας μέσα στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών. Το Σύνταγμα της Οργάνωσης υπεγράφη στις 22 Ιουλίου 1946 στη Νέα Υόρκη από αντιπροσώπους 61 χωρών και τέθηκε σε ισχύ την 7^η Απριλίου 1948.

Μέχρι να τεθεί σε λειτουργία η Οργάνωση, μια προσωρινή επιτροπή μερίμνησε για τα θέματα υγείας καθώς και για την ομαλή άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργανώσεων που λειτουργούσαν προηγουμένως. Πράγματι, οι προσπάθειες για την αποκατάσταση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της υγείας, ιδιαίτερα για την πρόληψη και την καταπολέμηση των επιδημιών ήταν μικρές. Είχαν συνέλθει κατά καιρούς διάφορες διεθνείς διασκέψεις⁴⁹ και είχαν υπογραφεί κάποιες διεθνείς συμβάσεις⁵⁰, ωστόσο, η ίδρυση μόνιμων διεθνών οργανώσεων δεν πραγματοποιήθηκε παρά μόνο το 1908, οπότε και ιδρύθηκε με τη διάσκεψη της Ρώμης (1907) το Διεθνές Γραφείο Δημόσιας Υγείας στο Παρίσι, υπό τη μορφή διοικητικής ένωσης. Αργότερα, ιδρύθηκε η Επιτροπή Υγείας των Ηνωμένων Εθνών ενώ και η ιδρυθείσα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο UNRRWA, έπαιξε σημαντικό ρόλο στα θέματα υγείας.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εγκατέστησε την έδρα του στη Γενεύη. Περιλαμβάνει σχεδόν όλες τις χώρες της Γης, ενώ μπορούν να συμμετέχουν σε αυτή και μη ανεξάρτητα κράτη. Από τις 10 Ιουλίου 1948 είναι ειδικευμένη Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών.

3.II.2. Σκοπός

Στόχος της Οργάνωσης είναι η επίτευξη από όλους τους λαούς του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας⁵¹. Η υγεία, όπως αυτή ορίζεται στο Σύνταγμα της ΔΟΕ είναι μια κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας, κι όχι απλώς η έλλειψη ασθένειας ή αναπηρίας.

⁴⁹ Παρίσι 1851 και 1859, Κωνσταντινούπολη 1866 κλπ.

⁵⁰ Βενετία 1892 και Παρίσι 1903.

⁵¹ Άρθρο 1 Καταστατικού.

Προς στήριξη του κύριου στόχου της, η οργάνωση διαθέτει ένα ευρύ φάσμα λειτουργιών, συμπεριλαμβανομένων των ακόλουθων:

1. Να λειτουργεί σε διεθνές επίπεδο ως ο συντονιστής της προσπάθειας επί του τομέα της υγείας και της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.
2. Να παρέχει βοήθεια στις Κυβερνήσεις των Κρατών μελών – κατόπιν σχετικής αίτησής τους- για την ενίσχυση των υγειονομικών υπηρεσιών τους.
3. Να προωθεί τις εργασίες σχετικά με την πρόληψη και τον έλεγχο των επιδημιών και άλλων ασθενειών.
4. Να προάγει την έρευνα και την τεχνολογία στον τομέα της υγείας.
5. Να προωθεί τις δραστηριότητες στον τομέα της ψυχικής υγείας και ιδιαίτερα εκείνων που επηρεάζουν την αρμονία των ανθρωπίνων σχέσεων.

3.11.3. Μέλη⁵²

Μέλη της Οργάνωσης μπορούν να γίνουν κράτη κυρίαρχα και ανεξάρτητα (άρθρο 3) αλλά και εδάφη ή ομάδες εδαφών (άρθρο 8), εφόσον η αίτησή τους εγκριθεί από τη Συνέλευση. Τα τελευταία αποκτούν τη ιδιότητα του συνεργαζόμενου μέλους.

Σήμερα, τα μέλη του ανέρχονται σε 191 κράτη. Διαιρούνται σε έξι περιφέρειες, κάθε μια από τις οποίες έχει και μια τοπική επιτροπή. Έτσι, η AFRO είναι η περιφερειακή επιτροπή για την Αφρική, η AMRO για την Ανατολική Μεσόγειο, η EURO για την Ευρώπη, η SEARO για τη Νοτιοανατολική Ασία και η WPRO για το Δυτικό Ειρηνικό.

Στην περίπτωση που ένα κράτος-μέλος δεν εκπληρώνει τις οικονομικές του υποχρεώσεις, η Συνέλευση μπορεί να αναστείλει το δικαίωμα της ψήφου του, καθώς και να το αποκαταστήσει αργότερα (άρθρο 7).

3.11.4. Θεσμική Δομή

Τα κύρια όργανα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας είναι η Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας, το Εκτελεστικό Συμβούλιο και η Γραμματεία, με επικεφαλής τον Γενικό Διευθυντή. Υπάρχει επίσης και μια Επιτροπή Εμπειρογνομητών.

⁵² Στο παράρτημα υπάρχει λίστα με τα κράτη μέλη του Οργανισμού.

3.II.4.1. Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας (Π.Σ.Υ.)

Όλα τα μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας εκπροσωπούνται στη Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας . Κάθε μέλος έχει μία ψήφο, ωστόσο δύναται να στείλει τρεις αντιπροσώπους. Σύμφωνα με το Καταστατικό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας οι αντιπρόσωποι των κρατών μελών εκλέγονται βάσει των τεχνικών ικανοτήτων τους και θα πρέπει κατά προτίμηση να αντιπροσωπεύουν τις εθνικές διοικήσεις των συστημάτων υγείας. Οι αντιπροσωπείες μπορούν να περιλαμβάνουν αναπληρωτές και συμβούλους.

Η Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας συνέρχεται κάθε χρόνο, συνήθως τον Μάιο για περίπου τρεις εβδομάδες. Οι περισσότερες συνελεύσεις έχουν διεξαχθεί στην έδρα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας στη Γενεύη. Η Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας καθορίζει τις πολιτικές της Οργάνωσης και ασχολείται κατά κύριο λόγο με δημοσιονομικά και διοικητικά ζητήματα. Με πλειοψηφία των 2/3 η Συνέλευση εγκρίνει συμβάσεις και συμφωνίες. Παρόλο που αυτές δεν είναι δεσμευτικές για τις Κυβερνήσεις των κρατών-μελών, μέχρι να γίνουν δεκτές από αυτά, τα μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας πρέπει να αναλάβουν δράση για την αποδοχή τους εντός διαστήματος 18 μηνών. Έτσι, κάθε Κυβέρνηση κράτους – μέλους οφείλει, ακόμη κι αν η αντιπροσωπεία της έχει καταψηφίσει μια σύμβαση, να δράσει. Για παράδειγμα, κάθε Κυβέρνηση πρέπει να υποβάλλει την εκάστοτε σύμβαση προς επικύρωση στα αρμόδια κρατικά νομοθετικά όργανα. Στη συνέχεια, οφείλει να κοινοποιήσει στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας τα ληφθέντα μέτρα για την εφαρμογή των συμβάσεων.

Επιπλέον, η Συνέλευση έχει και νομοθετικές εξουσίες· υιοθετεί και εκδίδει κανονισμούς σχετικά με σημαντικά τεχνικά ζητήματα. Από τη στιγμή που ένας κανονισμός υιοθετηθεί από τη Συνέλευση, ισχύει για όλες τις χώρες μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας⁵³, εκτός των χωρών των οποίων οι κυβερνήσεις έχουν εκ των προτέρων ανακοινώσει πως απορρίπτουν τον κανονισμό ή τον δέχονται με ορισμένες επιφυλάξεις.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας είναι αρμόδιος για τη θέσπιση ενιαίων τεχνικών κανονισμών σχετικά με τα ακόλουθα θέματα: Υγειονομικά ζητήματα και διαδικασίες σχετικές για την πρόληψη επιδημιών διεθνώς, ονοματολογία ασθενειών και πρακτικές δημόσιας υγείας καθώς και διαφήμιση και προώθηση βιολογικών, φαρμακευτικών και παρόμοιων προϊόντων στο διεθνές εμπόριο.

⁵³ Συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των οποίων οι αντιπρόσωποι ψήφισαν κατά του κανονισμού.

Η ΠΣΥ κατά την 1^η Σύνοδο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας το 1948, υιοθέτησε τον 1^ο κανονισμό περί ονοματολογίας. Ο κανονισμός αυτός καθοδηγεί τα κράτη – μέλη στην κατάρτιση στατιστικών στοιχείων σχετικά με την ασθένεια και τον θάνατο, ενώ προβλέποντας μια τυποποιημένη ονοματολογία διευκολύνει τις συγκρίσεις.

3.II.4.2. Εκτελεστικό Συμβούλιο (ΕΣ)

Το Συμβούλιο αποτελείται από 32 εμπειρογνώμονες σε θέματα υγείας και συνέρχεται δύο φορές το χρόνο. Τα μέλη του εκλέγονται από τη Συνέλευση βάση δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και υπηρετούν για μια τριετία. Το ΕΣ συμβουλεύει τη Συνέλευση και προσπαθεί να φέρει σε πέρας την πολιτική που χαράσσει η τελευταία.

3.II.4.3. Γραμματεία και Γενικός Διευθυντής

Η Γραμματεία αποτελεί το μόνιμο διοικητικό προσωπικό της Οργάνωσης. Επικεφαλής της είναι ο Γενικός Διευθυντής, ο οποίος εκλέγεται από τη Συνέλευση και επιβλέπει και τα έξι περιφερειακά γραφεία⁵⁴, στα οποία προϊστανται περιφερειακοί διευθυντές, βοηθούμενοι από μία επιτροπή το καθένα.

3.II.5. Δραστηριότητες

Κάτω από την παγκόσμια στρατηγική της «υγείας για όλους», ο ΠΟΥ στοχεύει στο να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, τα οφέλη από υγειονομικό της έργο είναι ορατά σε όλες τις χώρες.

Στα τέλη της δεκαετίας του '80, η ολοένα και μεγαλύτερη κρίση των συστημάτων υγείας οδήγησε σε αναζήτηση νέων πολιτικών και στην αναβάθμιση άλλων. Με τη διακήρυξη της Άλμα Άτα το 1979, η ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας θεωρήθηκε βασικός μοχλός αυτής της προσπάθειας. Η Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας ορίστηκε ως “βασική παροχή φροντίδας υγείας προσιπή σε όλους - άτομα και οικογένειες στην κοινότητα - με μέσα αποδεκτά σ' αυτούς, μέσα από την πλήρη συμμετοχή τους και σε κόστος που η κοινότητα και η χώρα μπορούν να επωμιστούν”. Αυτή η προσέγγιση καθιέρωσε πρώτη φορά μια διαφορετική αντιμετώπιση του πολίτη από απλό αποδέκτη των προσφερόμενων υπηρεσιών υγείας σε ενεργό συμμετοχο. Συγχρόνως έδωσε το έναυσμα για εστίαση

⁵⁴ Καθένα από τα έξι περιφερειακά γραφεία καλύπτει μια μεγάλη γεωγραφική περιοχή του κόσμου. Αυτά βρίσκονται: στο Κάιρο για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, στη Μανίλα για την περιοχή του Δ. Ειρηνικού, στο Νέο Δελχί για την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ασίας, στην Κοπεγχάγη για την Ευρώπη, στην Μπραζασίλ για την Αφρική και στην Ουάσιγκτον για την Αμερική. Ενώ όλες οι εργασίες για την παροχή άμεσης βοήθειας στις Κυβερνήσεις των κρατών- μελών προέρχονται από τα περιφερειακά γραφεία, στα κεντρικά γραφεία της Γενεύης είναι εκεί όπου οργανώνονται και συντονίζονται όλες οι τεχνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής και διάδοσης πληροφοριών.

σε φροντίδες υγείας που βελτιώνουν το επίπεδο υγείας και ζωής και που σε αυτές συμπεριλαμβάνονται η πρόληψη, η πληροφόρηση - αγωγή υγείας και η προστασία της υγείας.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, η 34η γενική συνέλευση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1981, έθεσε σαν στρατηγική επιδίωξη το «Υγεία για όλους το έτος 2000» (Health For All by the year 2000 - HFA 2000). Επιβεβαιώθηκε η ανάγκη για ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας . και ένας από τους βασικούς στόχους που τέθηκε ήταν ο αναπροσανατολισμός των υπηρεσιών υγείας. Οι άλλοι βασικοί στόχοι ήταν η πρόληψη των προλήψιμων νοσημάτων και προβλημάτων υγείας, η αναβάθμιση του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος και η διαμόρφωση υγιεινών στάσεων και συμπεριφορών.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, θεσμοθετήθηκε το 1986 με την διακήρυξη της Ottawa, η πολιτική της Προαγωγής Υγείας (Health Promotion). Με βάση τον ορισμό που δόθηκε “προαγωγή υγείας είναι η διαδικασία που δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να ελέγχουν και να βελτιώνουν την υγεία τους”.

Βασική φιλοσοφία του χάρτη της Ottawa είναι :“Να προστίθενται χρόνια στη ζωή, να προστίθεται ζωή στα χρόνια”. Για να γίνει αυτό πραγματικότητα απαιτείται, με βάση το χάρτη, όλες οι χώρες να λάβουν μέτρα που στοχεύουν σε:

-δημόσια πολιτική: από τους υπεύθυνους για την υιοθέτηση πολιτικών σε όλα τα επίπεδα, όχι μόνο στην κυβέρνηση αλλά και άλλες δημόσιες αρχές και τη βιομηχανία, να λαμβάνεται υπόψη η υγεία κατά το σχεδιασμό αυτών των πολιτικών.

-υγιές περιβάλλον: με τη συνεχή βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος -στο σπίτι, στο σχολείο, στο χώρο εργασίας, στο δρόμο, στις διακοπές και στον ελεύθερο χρόνο, σε δημόσιους χώρους- ώστε να συμβάλλει στην προαγωγή της υγείας,

- υγιή τρόπο ζωής: με την αύξηση και οργάνωση της γνώσης και κατανόησης για τον τρόπο που οι συνήθειες της ζωής επηρεάζουν την υγεία οικογενειών και ατόμων, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να το επιτύχουν,

- υπηρεσίες υγείας υψηλής ποιότητας: με την αναγνώριση και κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού και την εξασφάλιση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ προαγωγής της υγείας, πρόληψης της αρρώστιας, θεραπείας, φροντίδας και αποκατάστασης”.

II.5.1. Η στρατηγική της «Υγείας για όλους»

Ο υγειονομικός τομέας παίζει ηγετικό ρόλο στην δημιουργία συνεργασιών και στην διαμόρφωση πολιτικής προαγωγής υγείας. Μία ενιαία πολιτική προσέγγιση στα

πλαίσια κυβερνητικών και διεθνών μηχανισμών, καθώς και μία δέσμευση για συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, τον ιδιωτικό τομέα ή άλλους τομείς, είναι απαραίτητες για να προοδεύσει η αντιμετώπιση των παραγόντων που ρυθμίζουν την υγεία. Οι τέσσερις κορυφαίες δεσμεύσεις είναι να γίνει η προαγωγή της υγείας: το επίκεντρο της διεθνούς αναπτυξιακής ατζέντας, θεμελιώδης υποχρέωση όλων των κυβερνήσεων, μία κορυφαία ενότητα για τις κοινότητες και την κοινωνία των πολιτών καθώς και προϋπόθεση για ποιοτική συλλογική-εταιρική δράση. Ισχυρές διακυβερνητικές συμφωνίες που θα βελτιώνουν την υγεία και την συλλογική ασφάλιση υγείας είναι απαραίτητες. Οι κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί θα πρέπει να δράσουν για να περιορίσουν τις ανισότητες υγείας ανάμεσα στους οικονομικά ισχυρούς και οικονομικά ασθενείς. Αποτελεσματικοί μηχανισμοί για μία παγκοσμιοποιημένη διακυβέρνηση σε θέματα υγείας είναι απαραίτητοι για να περιοριστούν οι βλαβερές συνέπειες: του εμπορίου, των προϊόντων, των υπηρεσιών και των στρατηγικών μάρκετινγκ. Η προαγωγή υγείας θα πρέπει να αποτελέσει ένα ενιαίο κομμάτι της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, των διεθνών σχέσεων, ακόμα και σε συνθήκες πολέμου ή αναταραχών. Αυτό απαιτεί ενέργειες που θα προάγουν τον διάλογο και τη συνεργασία ανάμεσα σε έθνη κράτη, ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα. Οι συγκεκριμένες προσπάθειες μπορούν να στηριχθούν σε ήδη υπάρχουσες συνθήκες όπως είναι η Συνθήκη-Πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον Έλεγχο του Καπνού (World Health Organisation Framework Convention for Tobacco Control).

Όλες οι κυβερνήσεις σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να αναβαθμίσουν σε βασική προτεραιότητά τους την προαγωγή της υγείας και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων υγείας, μιας και είναι γνωστό ότι η κοινωνικοοικονομική και πολιτική ανάπτυξη επηρεάζει καθοριστικά το επίπεδο υγείας μίας χώρας. Οι κυβερνήσεις, η νομαρχιακή και τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε επενδύσεις που αφορούν την υγεία, εντός και εκτός υγειονομικού τομέα και να παρέχουν ανανεωμένους πόρους χρηματοδότησης για την προαγωγή της υγείας. Για να διασφαλιστεί κάτι τέτοιο, οι διακυβερνήσεις σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να κάνουν σαφείς τις υγειονομικές συνέπειες της πολιτικής τους και της νομοθεσίας τους, χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως είναι η εκτίμηση υγειονομικής επίπτωσης που βασίζεται σε θέματα ισότητας (equity-focused health impact assessment).

Οι κοινότητες και η Κοινωνία των Πολιτών συχνά είναι πρωτοπόροι στην εφαρμογή, διαμόρφωση και ανάληψη δράσης προαγωγής της υγείας. Θα πρέπει να έχουν τα δικαιώματα, τους πόρους και τις ευκαιρίες για να εξειδικεύσουν και

διατηρήσουν αυτή την συνεισφορά τους. Σε λιγότερο ανεπτυγμένες κοινότητες, η οικοδόμηση τέτοιων ικανοτήτων είναι ιδιαίτερα σημαντική. Οι καλά οργανωμένες και ισχυροποιημένες κοινότητες έχουν μεγάλο βαθμό αποτελεσματικότητας όσον αφορά τον έλεγχο του επιπέδου υγείας τους και είναι ικανές να αποδίδουν ευθύνες στην διακυβέρνηση και τον ιδιωτικό τομέα για τις υγειονομικές συνέπειες που έχει η πολιτική που ακολουθούν. Η κοινωνία των πολιτών χρειάζεται να ασκήσει έλεγχο στην αγορά με την προώθηση προϊόντων, υπηρεσιών και μετοχών εταιρειών που αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα συλλογικής κοινωνικής ευθύνης. Διάφορα κοινοτικά προγράμματα βασισμένα στις ανάγκες των μελών της κοινότητας, ομάδες της κοινωνίας των πολιτών και γυναικείες οργανώσεις έχουν αποδείξει την αποτελεσματικότητά τους στην προαγωγή της υγείας και παρέχουν πρότυπα πρακτικής για να ενεργοποιηθούν και άλλοι. Οι σύλλογοι των επαγγελματιών υγείας αναμένεται να συνεισφέρουν ιδιαίτερα σε τέτοιες δράσεις.

Ο δημόσιος τομέας έχει άμεση επίδραση στην υγεία και στους παράγοντες που επηρεάζουν την υγεία του πληθυσμού μέσω της επιρροής του: σε τοπικό επίπεδο, στην εθνοκουλτούρα, στο περιβάλλον και στην διανομή του πλούτου. Ο ιδιωτικός τομέας έχει την ευθύνη να διασφαλίσει την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας και να προάγει την υγεία και την ευεξία των εργαζόμενων, των οικογενειών τους και των κοινοτήτων. Ο ιδιωτικός τομέας μπορεί επίσης να συνεισφέρει στην ελάττωση των παγκόσμιων απειλών για την υγεία, όπως εκείνων που συνδέονται με την παγκόσμια περιβαλλοντική αλλαγή, με την συμμόρφωσή του με τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς κανονισμούς και συμβάσεις που προάγουν και προστατεύουν την υγεία. Οι ηθικές και υπεύθυνες εργασιακές πρακτικές και το εμπορικό δίκαιο αποτελούν το πρότυπο που θα πρέπει να υποστηριχθεί από τους καταναλωτές, την κοινωνία των πολιτών και από κυβερνητικές αποφάσεις και κανονισμούς.

3.II.5.2. Βασικά σημεία Εκθέσεων για την Υγεία 2007-2008

Σήμερα, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη περίοδο στην ιστορία, η ασφάλεια της παγκόσμιας δημόσιας υγείας εξαρτάται από τη διεθνή συνεργασία και την προθυμία όλων των χωρών να δράσουν αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση των επερχόμενων απειλών. Αυτό είναι και το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η ετήσια παγκόσμια έκθεση για την υγεία που δημοσιεύτηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας τον Αύγουστο του 2007. Η έκθεση με τίτλο «Ένα πιο ασφαλές

μέλλον: Η ασφάλεια για την παγκόσμια δημόσια υγεία τον 21ο αιώνα» καταλήγει σε έξι συστάσεις κλειδιά: την πλήρη εφαρμογή, από όλες τις χώρες, των αναθεωρημένων διεθνών κανονισμών για την υγεία, την παγκόσμια συνεργασία για την παρακολούθηση, την ετοιμότητα σε ένα επιδημικό ξέσπασμα και την ανταπόκριση σε αυτό, την ελεύθερη διακίνηση γνώσης, τεχνολογίας και υλικών, συμπεριλαμβανομένων των ιών και άλλων δειγμάτων εργαστηρίου, απαραίτητων για τη διασφάλιση της παγκόσμιας δημόσιας υγείας, την παγκόσμια υπευθυνότητα για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε όλες τις υποδομές δημόσιας υγείας όλων των χωρών, τη διατομιακή συνεργασία των κυβερνήσεων καθώς και την αύξηση διάθεσης των παγκόσμιων και διεθνών πόρων για την εκπαίδευση, την παρακολούθηση, την ανάπτυξη εξειδικευμένων εργαστηρίων, δικτύων ανταπόκρισης και καμπανιών πρόληψης.

Η ετήσια παγκόσμια έκθεση του 2007 ανιχνεύει στην ιστορία τις προσπάθειες για τον περιορισμό των μολυσματικών ασθενειών, περιγράφει την εξέλιξη των δραστηριοτήτων των διεθνών συνεργασιών, φορέων και τεχνικών ιδρυμάτων, για την παρακολούθηση και την ανταπόκριση σε αυτές και δείχνει πώς και γιατί οι ασθένειες απειλούν με αυξανόμενο ρυθμό την ασφάλεια της παγκόσμιας δημόσιας υγείας. Η υψηλή και ταχεία κινητικότητα των ανθρώπων αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα. Οι αεροπορικές εταιρείες μεταφέρουν κάθε χρόνο περισσότερο από 2 δις. επιβάτες, διευκολύνοντας τους ανθρώπους και τις ασθένειες που έχουν να περάσουν από χώρα σε χώρα σε διάστημα μόνο λίγων ωρών. Κάποιοι από τους ανθρώπινους παράγοντες, που αναγνωρίζονται στην έκθεση και που βρίσκονται πίσω από την ανασφάλεια για τη δημόσια υγεία, περιλαμβάνουν την ανεπαρκή επένδυση στην δημόσια υγεία που προκύπτει από μια ψευδή αίσθηση ασφάλειας λόγω της απουσίας ξεσπάσματος μολυσματικών ασθενειών, την απρόσμενη αλλαγή στην πολιτική θεμάτων υγείας όπως η απόφαση για προσωρινή παύση των εμβολιασμών στη Νιγηρία, που οδήγησε στην επάνοδο της πολυομελίτιδας, τις καταστάσεις υποχρεωτικής μετανάστευσης που αναγκάζουν τους ανθρώπους να ζουν σε συνθήκες συνωστισμού και εξαθλίωσης, αυξάνοντας τον κίνδυνο επιδημιών, την εξέλιξη των μικροβίων και την αντιβιοτική άμυνα, την απειλή από την κτηνοτροφία και από την επεξεργασία των τροφίμων.

Η ετήσια έκθεση καθορίζει επίσης το σχέδιο δράσης του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τη διαχείριση μιας ενδεχόμενης πανδημίας γρίπης, επισείοντας την προσοχή στην ανάγκη για την ύπαρξη πιο ισχυρών συστημάτων υγείας και για τη συνεχή επιτήρηση στη διαχείριση των κινδύνων και των συνεπειών της διεθνούς

εξάπλωσης της πολυομελίτιδας και της άκρως ανθεκτικής στην αντιβίωση φυματίωσης.

Ο ίδιος ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, καταγγέλλει τις «κραυγαλέες ανισότητες» στην παροχή υγειονομικής φροντίδας και συνιστά την άμεση επιστροφή στην αρχή της πρωτοβάθμιας ιατρικής περίθαλψης. «Οι ανισότητες στην έκβαση των προβλημάτων υγείας και στην πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα είναι πολύ μεγαλύτερες σήμερα απ' ό,τι ήταν το 1978», επισημαίνει η έκθεση για το 2008, της οποίας η δημοσίευση συμπίπτει με την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία ενδέχεται να παγώσει ή να συρρικνώσει τις δαπάνες για την υγεία στους κρατικούς προϋπολογισμούς. Χαρακτηριστικό είναι όπως το προσδόκιμο ζωής διαφέρει έως και σαράντα χρόνια, μεταξύ των πιο πλούσιων και των πιο φτωχών χωρών, ανησυχεί ο Οργανισμός, προσθέτοντας ότι οι ατομικές ιατροφαρμακευτικές δαπάνες «ωθούν κάθε χρόνο 100 εκατομμύρια ανθρώπους κάτω από το όριο της φτώχειας». Η δυσανάλογη επένδυση τεραστίων ποσών για την καταπολέμηση συγκεκριμένων επιδημιών που θεωρούνται παγκόσμιες προτεραιότητες, σε χώρες οι οποίες εξαρτώνται από την διεθνή βοήθεια, αποπροσανατολίζει τις περιορισμένες ενέργειες των υπουργείων υγείας από τον πρωταρχικό τους ρόλο.

Τα συστήματα υγείας μοιάζουν να παρασύρονται από τον έναν βραχυπρόθεσμο στόχο στον άλλο, αποσπασματικά και χωρίς σαφή κατεύθυνση, προειδοποιεί ο Γενικός Διευθυντής του οργανισμού. Μεταξύ των μεγαλύτερων μειονεκτημάτων πολλών συστημάτων υγείας είναι η υπερβολική χρήση ιατρών υψηλής εξειδίκευσης, εις βάρος των γενικών και οικογενειακών γιατρών, καθώς επίσης ο προσανατολισμός στις ασθένειες των πλουσίων και την ιατρική υψηλής τεχνολογίας. Ο τομέας της πρόληψης έχει παραμεληθεί ιδιαίτερα, τη στιγμή που μία βελτίωση των προληπτικών μέσων «θα προκαλούσε παγκόσμια μείωση των ασθενειών κατά 70%». Ένας κόσμος με ισχυρή ανισορροπία στον τομέα της υγείας, δεν είναι ούτε σταθερός, ούτε σίγουρος.

Συμπέρασμα

Τα παγκόσμια δημόσια αγαθά περιλαμβάνουν φυσικά αγαθά, όπως το στρώμα το όζοντος, ανθρώπινα επιτεύγματα, όπως η πληροφόρηση και η γνώση, και διεθνείς πολιτικές, όπως η διατήρηση της ειρήνης και της οικονομικής σταθερότητας. Στην τελευταία αυτή κατηγορία των διεθνών πολιτικών υπάγεται και η υγεία ως δημόσιο αγαθό. Κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές αντιμετωπίζει διαφορετικές

προκλήσεις. Τα φυσικά αγαθά κινδυνεύουν από υπερκατανάλωση, τα ανθρώπινα επιτεύγματα υποκαταναλώνονται και η προστασία της υγείας, καθώς και οι άλλες διεθνείς πολιτικές, παράγονται και προσφέρονται ανεπαρκώς.

Σε ό,τι αφορά την υγεία, η ανεπάρκεια των σχετικών πολιτικών, δεν οδηγεί μόνο σε τεράστιες ανισότητες του επιπέδου υγείας ανάμεσα στις φτωχές και πλούσιες χώρες, αλλά και σε σημαντικές κοινωνικές ανισότητες στο εσωτερικό των ίδιων των αναπτυσσόμενων χωρών. Ένας κάτοικος του Μπαγκλαντές, όπως και ένας μαύρος στο Χάρλεμ της Νέας Υόρκης, ζει κατά μέσο όρο λίγο περισσότερο από τα μισά του μέσου χρόνου ζωής στην Δυτική Ευρώπη. Η διαίωσιση των μεγάλων προβλημάτων υγείας αντανακλά, εκτός από τις ευθύνες των ισχυρών του πλανήτη μας, και την αδυναμία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) να διαδραματίσει ένα πιο αποφασιστικό ρόλο. Όπως εξάλλου και ο ΟΗΕ, που περισσότερο συζητά, διαβουλεύεται, αποφασίζει και λιγότερο έως καθόλου δρα, έτσι και ο ΠΟΥ, αδυνατεί να αναδειχθεί στη σημερινή συγκυρία σε φορέα όχι μόνο χάραξης αλλά και εφαρμογής παγκόσμιας πολιτικής υγείας. Μέσα λοιπόν από την αναζήτηση νέων θεσμών παγκόσμιας δημοκρατικής διακυβέρνησης που θα εξασφαλίζουν την ειρήνη, ασφάλεια, δικαιοσύνη, ευμάρεια και περιβαλλοντική προστασία, θα πρέπει και η υγεία να αποκτήσει τις ανάλογες ισχυρές διεθνείς υποδομές που θα επιτρέπουν την προάσπισή της και την κατοχύρωσή της ως παγκόσμιο δημόσιο αγαθό. Θα πρέπει δηλαδή να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν τη συστηματική συλλογή, επεξεργασία και παρακολούθηση των υγειονομικών δεδομένων σε παγκόσμιο επίπεδο, την άμεση αντιμετώπιση ξαφνικών απειλών κυρίως από επιδημικές εκρήξεις ή φυσικές καταστροφές, την καταπολέμηση «εξαγόμενων» παραγόντων κινδύνου (ναρκωτικά, κάπνισμα, κ.τ.λ.), την περαιτέρω ανάπτυξη προληπτικών - εμβολιαστικών προγραμμάτων και την ενίσχυση των υπηρεσιών υγείας στις λιγότερο αναπτυσσόμενες χώρες. Είναι δε φανερό, πως όσο η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης θα εμπλουτίζεται με ουμανιστικές και κοινωνικές πολιτικές, όπως αυτή της υγείας, τόσο θα αποδυναμώνονται οι στρατηγικές εκείνες που αντιμετωπίζουν το νέο διεθνές σκηνικό ως ένα προνομιακό πεδίο ανεξέλεγκτης οικονομικής κερδοσκοπίας ή πολιτικής κυριαρχίας.

3.III. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

Εισαγωγή

Η UNESCO είναι ένας διεθνής οργανισμός, ο οποίος έχει τρεις τομείς δραστηριοτήτων, την εκπαίδευση, την επιστήμη και τον πολιτισμό⁵⁵. Η οργάνωση αυτή ιδρύθηκε στις 4.11.1946 και έχει ως έδρα της το Παρίσι. Ανάμεσα στα 44 ιδρυτικά κράτη μέλη είναι και η Ελλάδα.

Οι αρχές της UNESCO, όπως διατυπώνονται στην Ιδρυτική της Πράξη, στηρίζονται σε μία θεμελιώδη ιδέα: Ότι οι αιτίες των συγκρούσεων δεν είναι μόνο οικονομικές ή πολιτικές, αλλά έχουν αναφορές στο πνευματικό και πολιτισμικό περιβάλλον που τις γέννησε ή τις εξέθρεψε. Οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις είχαν πλέον πειστεί ότι για την ειρηνική συνύπαρξη των λαών δεν αρκεί η οικονομική ανάπτυξη και συνεργασία. Ότι απαιτείται πνευματική επαφή μεταξύ των κοινωνιών και επαναπροσδιορισμός της ηθικής διάστασης της πολιτικής.

Ένας εχθρός της ειρηνικής συνύπαρξης ανθρώπων και λαών είναι η άγνοια. Κατά την Ιδρυτική Πράξη, η άγνοια για τις αξίες και τον τρόπο ζωής των συνανθρώπων μας ευθύνεται για την κακοπιστία μας, την καχυποψία και τελικά τον φόβο, ο οποίος συχνά οδηγεί στην εκδήλωση ακραίων ενεργειών για την επίλυση των διαφορών μας, ακόμη και σε πολεμικές συγκρούσεις.

Το καταστατικό της απαγορεύει την επέμβαση του οργανισμού σε υποθέσεις που θεωρούνται εσωτερικές των κρατών - μελών. Στόχος του Οργανισμού αυτού είναι η παγίωση της παγκόσμιας ειρήνης μέσα από την επικοινωνία των λαών δια της

**UNITED NATIONS EDUCATIONAL,
SCIENTIFIC AND CULTURAL
ORGANIZATION**

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Έτος Δημιουργίας	1945
Τύπος Οργανισμού	Ειδικευμένος Οργανισμός Η.Ε.
Έδρα	Παρίσι, Γαλλία
Μέλη	193 Κράτη Μέλη
Επικεφαλής	Γενικός Διευθυντής UNESCO Koïchiro Matsuura ● Japan
Ιστοσελίδα	http://www.unesco.org

⁵⁵ UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό.

εκπαίδευσης, των φυσικών και κοινωνικών επιστημών και του πολιτισμού. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο η UNESCO αποτελεί ένα διεθνές κέντρο επικοινωνίας αλλά και εργαστήριο ιδεών στη δημιουργία προτύπων στη συνομολόγηση διεθνών συνθηκών σε πλείστα αναδυόμενα προβλήματα όπως ηθικής τάξης, καθώς και τον σεβασμό και τις κοινές αξίες κάθε πολιτισμού των λαών. Ο σύγχρονος ρόλος του Οργανισμού αυτού κρίνεται πολύ σημαντικός ιδιαίτερα στην αναζήτηση παγκόσμιων οραμάτων για τον αμοιβαίο σεβασμό και την βιώσιμη ανάπτυξη των λαών που υπαγορεύουν σχετικές συνθήκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με απώτερο στόχο την εξάλειψη της φτώχειας ή τουλάχιστον τον περιορισμό της.

Αφού λοιπόν αναφέρουμε λίγα λόγια για το πώς οδηγηθήκαμε στην ίδρυση της UNESCO, θα εξετάσουμε τη θεσμική δομή του Οργανισμού καθώς και τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται. Τέλος, θα δούμε τη νέα μεσοπρόθεσμη στρατηγική του Οργανισμού (2008-2013) που αφορά στην Αφρική και γενικότερα στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, όπου βασικός στόχος του Οργανισμού είναι η καταπολέμηση της φτώχειας.

3.III.1. Ιστορικό

Η Ιδρυτική Πράξη της UNESCO υπεγράφη από 37 κράτη στη Διάσκεψη του Λονδίνου, στις 16 Νοεμβρίου 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοεμβρίου 1946 με την επικύρωση 20 κρατών⁵⁶. Σήμερα, 188 κράτη συμμετέχουν στην UNESCO ως μέλη της. Ένα μήνα μετά, στις 14 Δεκεμβρίου 1946, τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία μεταξύ ΟΗΕ και UNESCO, η οποία σύμφωνα με το άρθρο 57 του Χάρτη, παρείχε στην τελευταία το καθεστώς της Ειδικευμένης Οργάνωσης⁵⁷.

Στη Διάσκεψη του Λονδίνου, οι κυβερνήσεις των συμμετασχόντων κρατών διεκήρυξαν: «Επειδή οι πόλεμοι αρχίζουν στη σκέψη των ανθρώπων, γι αυτό στη σκέψη των ανθρώπων πρέπει να οικοδομήσουμε την προστασία της Ειρήνης(...) . Μια Ειρήνη η οποία βασίζεται αποκλειστικά στις πολιτικές και οικονομικές διευθετήσεις των κυβερνήσεων θα ήταν μια ειρήνη που δεν θα μπορούσε να εξασφαλίσει την ομόφωνη, διαρκή και ειλικρινή υποστήριξη των λαών του κόσμου και γι αυτό, αν θέλουμε να μην αποτύχει, η Ειρήνη πρέπει να θεμελιωθεί στην πνευματική και ηθική αλληλεγγύη του ανθρωπίνου γένους».

⁵⁶ Τα κράτη, με τη σειρά που επικύρωσαν την Ιδρυτική Πράξη της UNESCO, είναι τα ακόλουθα: Ηνωμένο Βασίλειο, Νέα Ζηλανδία, Σαουδική Αραβία, Νοτιο-Αφρικανική Ένωση, Αυστραλία, Ινδία, Μεξικό, Γαλλία, Δημοκρατία του Άγιου Δομίνικου, Τουρκία, Αίγυπτος, Νορβηγία, Καναδάς, Κίνα, Δανία, Η.Π.Α., Τσεχοσλοβακία, Βραζιλία, Λίβανος, Ελλάδα.

⁵⁷ Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης στις 17 Δεκεμβρίου 1974.

III.2. Σκοπός

Αποστολή της UNESCO, σύμφωνα με το άρθρο 1 της Ιδρυτικής της Πράξης είναι "να συμβάλει στην ειρήνη και την ασφάλεια, παγκόσμια, προωθώντας τη διεθνή συνεργασία μέσω της εκπαίδευσης, της επιστήμης, του πολιτισμού και της επικοινωνίας έτσι ώστε να προωθηθεί ο καθολικός σεβασμός για τη δικαιοσύνη, για τους κανόνες του δικαίου, καθώς και για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη του Ο.Η.Ε. χωρίς διακρίσεις αναφορικά με τη φυλή, το φύλο, τη γλώσσα ή τη θρησκεία». Για το σκοπό αυτό η Οργάνωση θα διευκολύνει την κυκλοφορία των ιδεών μεταξύ των εθνών με το λόγο αλλά και με σύμβολα, έτσι ώστε να συμβάλει στη γνωριμία των εθνών, θα βοηθήσει με κάθε τρόπο στη λαϊκή εκπαίδευση και στη διάδοση της μόρφωσης, θα βοηθήσει στη διατήρηση, στην πρόοδο και στη διάδοση της παιδείας με τη συντήρηση και την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και στην ανταλλαγή δημοσιευμάτων ανάμεσα στους λαούς.

3.III.3. Μέλη⁵⁸

Όλα τα κράτη – μέλη του ΟΗΕ είναι σήμερα και μέλη της UNESCO . Μέλη της Οργάνωσης είναι δυνατό να γίνουν κράτη μη μέλη του ΟΗΕ με απόφαση των αρμόδιων οργάνων της⁵⁹. Σήμερα, στον Οργανισμό συμμετέχουν 193 τακτικά μέλη⁶⁰ και 6 συνεργαζόμενα μέλη.

Η ιδιότητα μέλους της UNESCO συνδέεται με αυτή του ΟΗΕ. Έτσι, όταν ένα κράτος αποβάλλεται από τον ΟΗΕ, χάνει αυτομάτως την ιδιότητα μέλους της UNESCO .

Το κράτος μέλος μπορεί να αποχωρήσει με γνωστοποίηση που θα απευθύνει στον Γενικό Διευθυντή. Η γνωστοποίηση αυτή θα φέρει τα αποτελέσματά της στο τέλος του έτους, κατά τη διάρκεια του οποίου έγινε η γνωστοποίηση. Μέχρι σήμερα, έχουν αποχωρήσει πολλές χώρες όπως η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Τσεχοσλοβακία (το 1952 και 1953 για να επανέλθουν το 1954), η Ν. Αφρική το 1955. Αλλά και οι ΗΠΑ⁶¹ αποχώρησαν και τυπικά από την Οργάνωση στις 31 Δεκεμβρίου 1984 για να

⁵⁸ Στο παράρτημα υπάρχει λίστα με τα κράτη μέλη του Οργανισμού.

⁵⁹ Άρθρο 2 Καταστατικού.

⁶⁰ Η Ελλάδα συμμετέχει στην UNESCO από τις 4/11/1946. Τα περισσότερα κράτη-μέλη, ανάμεσα σε αυτά και η Ελλάδα, έχουν θεσπίσει Μόνιμες Αντιπροσωπείες στην UNESCO, οι οποίες με επικεφαλής τον Πρέσβη αποτελούν μέσο διασύνδεσης ανάμεσα στον Διεθνή Οργανισμό και στην κυβέρνηση της χώρας.

⁶¹ Στις 28 Δεκέμβρη 1983 η κυβέρνηση Ρίγκαν ανακοινώνει την πρόθεσή της να αποχωρήσει από την ΟΥΝΕΣΚΟ, το διεθνή οργανισμό που ιδρύθηκε το 1945 από 44 κράτη - μέλη του ΟΗΕ. Η ΟΥΝΕΣΚΟ, παρά τις αδυναμίες της, έχει στο ενεργητικό της σημαντικές επιτυχίες στους τομείς της καταπολέμησης του αναλφαριθμητισμού, των αναστηλώσεων πολιτιστικών μνημείων και στη διεθνή επιστημονική συνεργασία. Στην ανακοίνωση της αμερικανικής κυβέρνησης αναφέρεται ότι η αποχώρηση θα γίνει στις 31 Δεκέμβρη 1984, αν στο μεταξύ δε γίνουν ριζικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του Οργανισμού. Στην πραγματικότητα η κυβέρνηση Ρίγκαν κατηγορεί την ΟΥΝΕΣΚΟ για

επανέλθουν μόλις το 2003. Η Ινδονησία γνωστοποίησε την αποχώρησή της το 1965 σε συνδυασμό με την αποχώρησή της από τον ΟΗΕ. Πριν ολοκληρωθεί όμως ο χρόνος και αρχίσουν τα αποτελέσματα της αποχώρησής της επανήλθε στην Οργάνωση. Τέλος, η Πορτογαλία αποχώρησε το 1971 και επανήλθε το 1974.

3.III.4.Θεσμική Δομή⁶²

Η διάρθρωση της UNESCO είναι της κλασικής μορφής, αποτελούμενη από τη Γενική Διάσκεψη, την Εκτελεστική Επιτροπή και τη Γραμματεία.

3.III.4.1. Γενική Διάσκεψη⁶³

Η Γενική Διάσκεψη που αποτελείται από αντιπροσώπους όλων των κρατών, συνέρχεται κάθε δυο χρόνια, χαράζει τις κεντρικές πολιτικές κατευθύνσεις του Διεθνούς Οργανισμού, επιλέγει τα Προγράμματα που θα υλοποιηθούν και ψηφίζει τον προϋπολογισμό της διετίας. Εκλέγει επίσης τα μέλη του Εκτελεστικού Συμβουλίου της UNESCO και τον Γενικό Διευθυντή της UNESCO κάθε τέσσερα χρόνια. Αποφασίζει με απλή πλειοψηφία, εκτός εξαιρέσεων, οπότε και απαιτείται πλειοψηφία 2/3, όπως για παράδειγμα όταν πρόκειται να αποφασίσει για την εισδοχή νέων μελών που δεν είναι μέλη του ΟΗΕ.

3.III.4.2. Εκτελεστικό Συμβούλιο⁶⁴

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο συνέρχεται δυο φορές το χρόνο. Τα 58 μέλη του Εκτελεστικού Συμβουλίου που εκλέγονται με κριτήρια πολιτικών ισορροπιών και ισότιμης γεωγραφικής κατανομής από τη Γενική Διάσκεψη, αναλαμβάνουν να

«πολιτικοποίηση», «αντιδυτική προκατάληψη» και διοικητική ανεπάρκεια. Η ενέργεια αυτή των ΗΠΑ θεωρείται πως είναι μέρος της πολιτικής τους για την αποδυνάμωση του ΟΗΕ, όπου οι συσχετισμοί δεν ευνοούν την προώθηση των αμερικανικών συμφερόντων. Επίσης, εντάσσεται στο πλαίσιο της ευρύτερης επιθετικής πολιτικής της κυβέρνησης Ρίγκαν. Η ΟΥΝΕΣΚΟ θα συνεχίσει τη δραστηριότητά της, έχοντας όμως υποστεί ένα αρκετό σοβαρό πολιτικό και οικονομικό πλήγμα, καθώς οι ΗΠΑ συνεισέφεραν το 25% στον προϋπολογισμό της. (Ριζοσπάστης, Πέμπτη 28.12.2000).

Στην προσπάθειά του να κερδίσει τη στήριξη του ΟΗΕ στην ανάληψη δράσης κατά του Ιράκ ο Τζορτζ Μπους είχε ανακοινώσει την επικείμενη επιστροφή των ΗΠΑ στην UNESCO. Η δέσμευση εκπληρώνεται και από 1ης Οκτωβρίου 2003, η Ουάσινγκτον επανέρχεται ως «πλήρης, ενεργό και ενθουσιώδες» κατά τις δηλώσεις της Λόρα Μπους, μέλους του οργανισμού. Σε ομιλία της κατά την εξάμηνη γενική διάσκεψη της UNESCO στο Παρίσι, η σύζυγος του Τζορτζ Μπους υπογράμμισε ότι «η UNESCO, που γεννήθηκε από τη λαχτάρα για ειρήνη, μπορεί τώρα να βοηθήσει στην επίτευξη της ειρήνης με τη διάδοση των αξιών που θα βοηθήσουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και θα οδηγήσουν σε έναν ασφαλέστερο και καλύτερο κόσμο». Βάσει των όσων επισημαίνει το Reuters, η επίσκεψη της πρώτης κύριας των ΗΠΑ στην έδρα του διεθνούς οργανισμού αποσκοπεί στην εξομάλυνση των διεθνών σχέσεων τη στιγμή που οι ΗΠΑ επιζητούν και πάλι την υποστήριξη του ΟΗΕ, αυτή τη φορά για την επικύρωση του ψηφίσματος που προβλέπει την ανάπτυξη ξένων στρατευμάτων στο μεταπολεμικό Ιράκ. Επίσης, χαρακτηριστικό είναι πως η αμερικανική κυβέρνηση υποσχέθηκε να καταβάλει στην UNESCO το ποσό των 134 εκατομμυρίων δολαρίων για τη διετία 2003-2004.

⁶² Άρθρο 3 Καταστατικού.

⁶³ Άρθρο 4 Καταστατικού.

⁶⁴ Άρθρο 5 Καταστατικού.

επιτελέσουν το έργο του Διεθνούς Οργανισμού, βάσει των αποφάσεων που έχουν ληφθεί στη Γενική Διάσκεψη.

3.III.4.3. Γραμματεία⁶⁵

Η Γραμματεία αποτελείται από ένα Γενικό Διευθυντή και το προσωπικό της είναι εξουσιοδοτημένο να ετοιμάζει σχέδια, πρόγραμμα εργασίας και να ενημερώνει για τις δραστηριότητες του Οργανισμού.

Γενικός Διευθυντής της UNESCO από το 1999 είναι ο Ιάπωνας Koïchiro Matsuura, η θητεία του οποίου ανανεώθηκε για την τετραετία 2005-2008, ο οποίος σε συνεργασία με τη Γραμματεία της UNESCO (2160 υπάλληλοι από 170 χώρες) διοικεί το Διεθνή Οργανισμό.

III.4.4.. Εθνικές Επιτροπές⁶⁶

Το Καταστατικό προβλέπει επίσης την δημιουργία Εθνικών Επιτροπών που είναι υπεύθυνες για τη διασύνδεση κυβερνητικών και μη φορέων με τις εκάστοτε εφαρμοζόμενες πολιτικές του Διεθνούς Οργανισμού.

Οι Εθνικές Επιτροπές, ως εθνικοί φορείς συνεργασίας, απαρτίζονται από διανοούμενους, ακαδημαϊκούς και επιστήμονες που συμβάλουν στην εκπόνηση, εξέλιξη και υλοποίηση των προγραμμάτων του Οργανισμού καθώς και στην διάδοση του έργου του Οργανισμού στις Χώρες τους με διαλέξεις, δημοσιεύσεις, εκθέσεις κλπ, ενώ ταυτόχρονα διαδραματίζουν συμβουλευτικό ρόλο στις Κυβερνήσεις των Χωρών τους επί θεμάτων που ανάγονται στον Οργανισμό.

3.III.5. Προϋπολογισμός

Για τη διετία 2002-3 η Γενική Συνδιάσκεψη ενέκρινε προϋπολογισμό 544.000.000\$, αυξάνοντας τη χρηματοδότηση για τα προγράμματά της και μειώνοντας τα διοικητικά της έξοδα. Ως εξειδικευμένη οργάνωση του Ο.Η.Ε., χρηματοδοτείται κυρίως από εισφορές των κρατών-μελών· ωστόσο, τα τελευταία χρόνια εξαρτάται όλο και περισσότερο από εθελοντικές συνεισφορές.

Οι κύριοι χορηγοί και συνεργάτες της UNESCO είναι οι εξής:

- Οι Κυβερνήσεις των Κρατών, που αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή εθελοντικών εισφορών, πέραν των καθορισμένων. Τα περισσότερα από αυτά τα κράτη διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία επιλογής και

⁶⁵ Άρθρο 6 Καταστατικού

⁶⁶ Άρθρο 7 Καταστατικού.

παρακολούθησης των δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούν, σύμφωνα με τις δικές τους γεωγραφικές προτεραιότητες.

- Οι πόροι από τα προγράμματα των Ηνωμένων Εθνών εξακολουθούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο –παρόλο που τα τελευταία χρόνια έχουν μειωθεί σημαντικά- κυρίως στους τομείς συντονισμού, υποστήριξης, ανάλυσης και παροχής συμβουλών πολιτικής δράσης.
- Αλλά και ο ιδιωτικός τομέας, που περιλαμβάνει τόσο τους ΜΚΟ, τα ιδρύματα, τις εταιρίες και ιδιώτες παίζει έναν συνεχώς αυξανόμενο ρόλο ως συνεργάτης της UNESCO .

3.III.6.Δραστηριότητες

Οι τομείς δραστηριότητας της UNESCO είναι τρεις: η Εκπαίδευση, ο Πολιτισμός και η Επιστήμη. Μέσα από αυτούς τους τρεις τομείς η Οργάνωση προσπαθεί να υλοποιήσει στόχους όπως η δόμηση της ειρήνης, η ανάπτυξη όλων των λαών μέσα από νέες διαστάσεις συνεργασίας και η καινούρια ισορροπία μεταξύ του ανθρώπου και του φυσικού και κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, η εγκαθίδρυση μιας νέας οικονομικής και κοινωνικής τάξης σε έναν κόσμο που θα αντανάκλα ένα διαφορετικό επίπεδο ανθρωπίνων απαιτήσεων, που θα βασίζεται στη δικαιοσύνη και στη συμπόρευση προς κοινούς στόχους.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η δραστηριότητα της Οργάνωσης σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ανάμεσα στους στόχους της UNESCO είναι και «η προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και ο αγώνας κατά των προτροπών σε πόλεμο, σε αποικιοκρατία, σε νεοαποικιοκρατία, στο ρατσισμό, στο απαρτχάιντ και όλες τις άλλες μορφές καταπίεσης και διάκρισης».

Στο πλαίσιο της Οργάνωσης έχουν υιοθετηθεί συστάσεις και συμβάσεις που προστατεύουν τα δικαιώματα του ανθρώπου, εκείνο όμως που είναι ιδιαίτερα σημαντικό είναι πως λειτουργεί μια σειρά μηχανισμών ελέγχου ως προς την εφαρμογή των κανόνων που θέσπισε η UNESCO. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής είναι θετικά, αν και συχνά φορτισμένα από το πολιτικό πεδίο.

Η οικονομική ανάπτυξη και η απαγόρευση των όπλων αποτελούν τους καινούριους στόχους της UNESCO για την ενεργοποίηση των οποίων συχνά συνεργάζεται και με άλλους Οργανισμούς. Από την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού, ένα από τα πρώτα προγράμματα του Οργανισμού, φτάσαμε σήμερα στη «Νέα Τάξη Πληροφόρησης», ανταλλαγή πληροφόρησης και ενημέρωσης με σκοπό την καλύτερευση των όρων ζωής.

Στο πλαίσιο της UNESCO έχουν υπογραφεί δεκάδες συμβάσεις, παγκόσμια αποδεκτές, ανάμεσα στις οποίες και η «Σύμβαση κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση», η «Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς», η «Σύμβαση για τα Πνευματικά Δικαιώματα», η «Σύμβαση για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης», η «Σύμβαση για τα μέσα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών» κ.α.

Τα προγράμματα της UNESCO περιλαμβάνουν τους εξής σε γενικές γραμμές σκοπούς κατά τομείς:

- Εκπαίδευση
 - α) Προώθηση της εκπαίδευσης ως θεμελιώδους δικαιώματος, σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
 - β) Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, μέσω της διαφοροποίησης των μεθόδων και της προώθησης κοινών αξιών παγκοσμίως.
 - γ) Προώθηση του πειραματισμού, της καινοτομίας και του διαλόγου σχετικά με τις πολιτικές στον τομέα της εκπαίδευσης.
- Επιστήμες
 - α) Προώθηση αρχών και ηθικών κανόνων για τον σωστό προσανατολισμό της επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης.
 - β) Βελτίωση της ασφάλειας του ανθρώπου, μέσω της καλύτερης διαχείρισης του περιβάλλοντος.
 - γ) Ενίσχυση των επιστημονικών, τεχνικών και ανθρώπινων δυνατοτήτων για μεγαλύτερη συμμετοχή στις αναδυόμενες κοινωνίες της γνώσης.
- Πολιτισμός
 - α) Προώθηση της κατάρτισης και της εφαρμογής νέων μέσων στον τομέα του πολιτισμού.
 - β) Η διαφύλαξη της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και η ενθάρρυνση του διαλόγου μεταξύ των πολιτισμών.
 - γ) Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ πολιτισμού και ανάπτυξης μέσω της οικοδόμησης ικανοτήτων και διάδοσης της γνώσης.
- Επικοινωνία και Πληροφόρηση
 - α) Προώθηση της ελεύθερης ροής ιδεών και της καθολικής πρόσβασης στην πληροφορία.

β) Προώθηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας στα ΜΜΕ και στα παγκόσμια δίκτυα πληροφόρησης.

γ) Η πρόσβαση για όλους στις τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας, ιδιαίτερα στο δημόσιο τομέα.

Βλέπουμε λοιπόν πως οι δραστηριότητες της UNESCO ενοποιούν τους τέσσερις βασικούς τομείς και καθορίζουν έναν περιορισμένο αριθμό δώδεκα στρατηγικών στόχων, που αποσκοπούν στην εξάλειψη της φτώχειας και στη συμβολή της τεχνολογίας και των επικοινωνιών στην εκπαίδευση, την επιστήμη, τον πολιτισμό και τη δημιουργία μιας κοινωνίας γνώσης.

Το πιο καινοτόμο και σημαντικό Πρόγραμμα της UNESCO ωστόσο, το οποίο επηρεάζει και τα υπόλοιπα Προγράμματα και τις Δράσεις όλων των τομέων της (και για αυτό ονομάζεται "*Εγκάρσιο*"-*transdisciplinary*) είναι το πρόγραμμά της *Για Έναν Πολιτισμό Ειρήνης*. Το Πρόγραμμα αυτό είναι η απάντηση της UNESCO στην Έκθεση του πρώην Γ. Γραμματέα του Ο.Η.Ε. κ. Μπ. Μπούτρος-Γκάλι "*Οδηγός για την Ειρήνη*".

Στις 31 Ιανουαρίου 1992, το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. , με τη λήξη της πρώτης Συνάντησης Κορυφής σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, ανέθεσε στο Γ. Γραμματέα του Οργανισμού κ. Μπούτρος Μπούτρος-Γκάλι, να συντάξει "μια ανάλυση μαζί με συστάσεις για να ενισχυθεί και να γίνει περισσότερο αποτελεσματική, στο πλαίσιο και σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού του Χάρτη, η ικανότητα του Ο.Η.Ε. για προληπτική διπλωματία, αποκατάσταση και διατήρηση της Ειρήνης"⁶⁷.

Αμέσως μετά, ο κ. Μπούτρος-Γκάλι συντάσσει την Έκθεση με τίτλο "*Οδηγός για την Ειρήνη*" (*An Agenda for Peace*) και υπότιτλο "*προληπτική διπλωματία, αποκατάσταση και διατήρηση της Ειρήνης*".

Στην Έκθεση αυτή, στην ενότητα στην οποία δίνει τον ορισμό της προληπτικής διπλωματίας, της αποκατάστασης της ειρήνης (*peace making*) και της διατήρησης της ειρήνης (*peace keeping*), ο συγγραφέας προσθέτει "Η παρούσα Έκθεση θα ασχοληθεί επιπλέον με την κρίσιμα συνδεδεμένη έννοια της οικοδόμησης (εδραίωσης) της ειρήνης (*peace building*), δραστηριότητα που έπεται της σύγκρουσης και έχει σκοπό να εντοπιστούν και να υποστηριχτούν δομές οι οποίες θα ενισχύσουν και θα σταθεροποιήσουν την ειρήνη ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε υποτροπή. Η προληπτική διπλωματία επιδιώκει την επίλυση των διαφορών πριν ξεσπάσει η βία. Η αποκατάσταση και η διατήρηση της ειρήνης απαιτούνται για να

⁶⁷ Μπούτρος Μπούτρος- Γκάλι «Οδηγός για την Ειρήνη» Ο.Η.Ε., Ν. Υόρκη 1992, Ελληνική Έκδοση, § 1, σελ.1

σταματήσουν οι συγκρούσεις και να διαφυλαχτεί η ειρήνη που έχει ήδη επιτευχθεί. Εάν τα στάδια αυτά αποδώσουν καρπούς, ενισχύονται οι δυνατότητες για τη μεταπολεμική οικοδόμηση της ειρήνης εμποδίζοντας έτσι την υποτροπή της βίας μεταξύ εθνών και λαών"⁶⁸.

"Με τη λήξη ενός διεθνούς πολέμου, η οικοδόμηση της ειρήνης μπορεί να πάρει τη μορφή συγκεκριμένων προγραμμάτων συνεργασίας που να δραστηριοποιούν δύο ή περισσότερες χώρες σε αμοιβαία επωφελείς προσπάθειες.....συγκεκριμένα σε προγράμματα που βοηθούν τα κράτη να πλησιάσουν το ένα το άλλο, αναπτύσσοντας τη γεωργία, βελτιώνοντας τις μεταφορές ή αξιοποιώντας διαθέσιμους πόρους όπως το νερό και ο ηλεκτρισμός.....Η συμμετοχή των κρατών σε κοινά προγράμματα για την εκπαίδευση και τη νεότητα καθώς και η προώθηση της ελεύθερης μετακίνησης και των πολιτιστικών ανταλλαγών βοηθούν να υποχωρούν τα τείχη μεταξύ των εθνών. Αμβλύνοντας τις εχθρικές διαθέσεις, μέσω των εκπαιδευτικών ανταλλαγών και της αναθεώρησης του περιεχομένου των σπουδών ίσως προλάβουμε την επανεμφάνιση πολιτιστικών και εθνικιστικών εντάσεων οι οποίες θα μπορούσαν να αναζωπυρώσουν εχθροπραξίες"⁶⁹.

Όπως αναφέρθηκε ήδη, η απάντηση της UNESCO στην Έκθεση του κ. Μπούτρος-Γκάλι "Οδηγός για την Ειρήνη" ήταν η δημιουργία του Προγράμματος για Έναν Πολιτισμό Ειρήνης. Το Πρόγραμμα αυτό είναι η κύρια συμβολή της UNESCO στις διαδικασίες οικοδόμησης της Ειρήνης.

3.III.7.Νέα στρατηγική UNESCO 2008-2013

Η νέα μεσοπρόθεσμη στρατηγική της UNESCO (2008-2013) διαρθρώνεται γύρω από την νέα υπόμνηση για τον ρόλο της UNESCO, ως αρμόδιο όργανο, ανά τον κόσμο, για την Παιδεία, τον Πολιτισμό και τις Επιστήμες, καθώς και των θεματικών ενοτήτων όπου η UNESCO προτίθεται το χρονικό αυτό διάστημα να συμβάλλει καταφατικά, ενδυναμώνοντας αποφασιστικά τις αρμοδιότητες της στο πλαίσιο του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.

Για το χρονικό διάστημα «2008-2013», σε όλη την στρατηγική της UNESCO, η προτεραιότητα δίνεται στην «**Αφρική**» και στην «**ισότητα μεταξύ των δύο φύλων**». Η δράση υπέρ της Αφρικής θα υλοποιηθεί με σεβασμό στις προτεραιότητες που υιοθέτησαν τα ίδια τα Αφρικάνικα κράτη – μέλη, μέσω της Αφρικάνικης Ένωσης και του προγράμματος *New Partnership for Africa's Development* (NEPAD).Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ισότητα μεταξύ των δύο φύλων που προκύπτει από την αποδειχθείσα σταθερή βούληση των ισχυρών του πλανήτη ως προς αυτό το θέμα,

⁶⁸ ό.π., § 21, σελ. 11-12

⁶⁹ ό.π., § 56, σελ. 36-37

κατά την Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής του 2005, καθώς και από τις προτάσεις που στη συνέχεια συγκεκριμενοποιήθηκαν σε όλη την κλίμακα του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών στο πλαίσιο της διαδικασίας της μεταρρύθμισής του. Κατά τη διάρκεια της περιόδου, η UNESCO θα προσπαθήσει να υλοποιήσει τους συμφωνημένους στόχους για την ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο, κυρίως τους στόχους της χιλιετίας για την ανάπτυξη. Το μεγάλο πλεονέκτημα της UNESCO στο πλαίσιο του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, εστιάζεται στην ικανότητα της να αντιδρά σε σύνθετα προβλήματα με πιο σφαιρικό και κατάλληλο τρόπο, με έναν τρόπο διατμηματικό και διεπιστημονικό. Η καινούργια λοιπόν μεσοπρόθεσμη στρατηγική της UNESCO, διαρθρώνεται γύρω από πέντε πρωταρχικούς στόχους που εντάσσονται στο συνολικό πρόγραμμα του Οργανισμού και έχουν έτσι διαμορφωθεί ώστε να δύνανται να ανταποκριθούν σε μια σειρά από συγκεκριμένα παγκόσμια προβλήματα που αντιστοιχούν στις βασικές αρμοδιότητες του Οργανισμού. Αυτοί οι πέντε στόχοι είναι οι εξής: Η εξασφάλιση μιας παιδείας ποιότητας για όλους, η κινητοποίηση της επιστημονικής γνώσης και πολιτικής υπέρ της διαρκούς ανάπτυξης, η αντιμετώπιση των πολυάριθμων προκλήσεων ηθικής τάξεως, η προώθηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας και του διαπολιτισμικού διαλόγου και η εγκαθίδρυση κοινωνιών της γνώσης χάρη στην πληροφόρηση και την επικοινωνία.

Όπως ήδη αναφέραμε, η Αφρική και η Ισότητα μεταξύ των δύο φύλων, θα κυριαρχούν ως οι βασικότερες προτεραιότητες της UNESCO – στην περίοδο 2008 – 2013. Εκτός αυτών όμως, επιτρέπονται ειδικές επεμβάσεις επικεντρωμένες σε ότι αφορά στη νεολαία, και κυρίως την αντιμετώπιση της βίας των νέων και άλλων προβλημάτων, τα οποία θέτουν σε κίνδυνο τη σωστή ανάπτυξη της νεολαίας όλου του κόσμου καθώς και στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Σύσκεψης σε ανώτατο επίπεδο, που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2006, αναφορικά με την εξέταση του Προγράμματος Δράσης των Βρυξελλών.

Όσον αφορά την Αφρική, σήμερα η μέγιστη πρόκληση για την UNESCO, είναι η ελάττωση σε αυτήν την ήπειρο, της έσχατης φτώχειας. Ήδη η ενδιάμεση αξιολόγηση(2006) της UNESCO για ό,τι ήδη έχει γίνει για την Αφρική, κατέδειξε ότι ο ρυθμός των αλλαγών είναι πάρα πολύ βραδύς και είναι αμφίβολο αν η Αφρική μπορέσει να εκπληρώσει έως το 2015 τους στόχους της Χιλιετίας για την Ανάπτυξη⁷⁰.

⁷⁰ Objectifs du Millenaire pour le Developpement (O.M.D.)

Παρόλα αυτά η UNESCO θα εντείνει τις προσπάθειες της (2008 -2013), για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της περιφερειακής ένταξης, όπως αυτές καθορίστηκαν από τις Αφρικάνικες χώρες, την Αφρικάνικη Ένωση, κυρίως μέσω της Νέας Συμφωνίας για την Ανάπτυξη της Αφρικής (NEPAD) και των τοπικών περιφερειακών Οργανισμών. Η UNESCO θα μεριμνήσει ιδιαίτερα να βοηθήσει την Αφρική σε μετά-συγκρουσιακές καταστάσεις, καθώς και άλλων καταστροφών και πάνω από όλα να συμβάλλει στην μη επανάληψη των συγκρούσεων και να εξασφαλίσει την ανόρθωση και ανοικοδόμηση αυτών των χωρών. Επίσης ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην υλοποίηση, από την UNESCO, των στόχων της «Δεύτερης Δεκαετίας της παιδείας για την Αφρική» (2006– 2015), που εμπεριέχονται στην Διακήρυξη της Συνόδου Κορυφής του Χαρτούμ και στο πρόγραμμα της δράσης αυτής, και κυρίως στη στήριξη της διαδικασίας της «Παιδείας για Όλους», ήτοι, διδακτικό υλικό, σχολικά προγράμματα, εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, ανάδειξη του Αφρικάνικου πολιτισμού, διάσωση των γλωσσών αυτής της ηπείρου σε συνεργασία με την Αφρικάνικη Ακαδημία των γλωσσών κλπ.

Συμπέρασμα

Η πρόκληση για την UNESCO είναι κυρίως να αποδειχθεί αποτελεσματική στο επίπεδο των χωρών και τα αποτελέσματα να είναι σε εναρμόνιση με τις προτεραιότητες των χωρών καθώς και με άλλες δράσεις υπέρ της διαρκούς δράσης του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών. Όλες οι μεταρρυθμίσεις εντός της UNESCO έχουν ως απώτερο σκοπό την αποκέντρωση των δράσεων της UNESCO, και την όσο το δυνατόν μεταβίβαση αυτών από την έδρα της UNESCO στο Παρίσι, στα διάφορα Γραφεία και Ινστιτούτα της UNESCO ανά τον κόσμο, τα οποία είναι σε θέση να γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες των κρατών – μελών.

Το οικονομικό θέμα απασχολεί εκτενώς τις Διασκέψεις της UNESCO, η οποία και κάνει έκκληση στα κράτη – μέλη να αυξήσουν τις εισφορές προς την UNESCO, η οποία ως δείγμα «νοικοκυρέματος» των οικονομικών της, προέβη στην κατάργηση ορισμένων οικονομικών προνομίων του προσωπικού της, αλλά δυστυχώς, όχι σε όλο. Τα προνόμια των υψηλόβαθμων υπαλλήλων έμειναν άθικτα. Οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι θα υλοποιηθούν μέσω μιας εξελισσιμής και συνεχούς διαδικασίας, η οποία θα συμπεριλαμβάνει δραστηριότητες παρακολούθησης και ελέγχου, γεγονός που θα καταλήξει σε μια πραγματική ανανέωση της διαδικασίας της μεταρρύθμισης της UNESCO. Τέλος, κατά την υλοποίηση των στόχων, τα αρμόδια όργανα – υπηρεσίες της UNESCO, καθώς και Διευθυντές των τομέων θα πρέπει συνεχώς να έχουν υπόψη τους εξής παράγοντες: Τις νέες εξελίξεις που τυχόν θα

λαμβάνουν χώρα στην παγκόσμια σκηνή, σε περιφερειακό επίπεδο στους τομείς των αρμοδιοτήτων της UNESCO. Τις απαιτήσεις της μεταρρύθμισης των Ηνωμένων Εθνών, ειδικότερα σε επίπεδο χωρών, στην οπτική της «ενότητας στην εκτέλεση». Τα αποτελέσματα και τα γεγονότα των δραστηριοτήτων του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων των συμπερασματικών αξιολογήσεων και των κανονικών δραστηριοτήτων της παρακολούθησης της εξέλιξης όλων των δράσεων. Την εσωτερική αναδιάρθρωση και τις μεταρρυθμίσεις καθώς και τους νέους προσανατολισμούς των Τομέων της UNESCO, καθώς και τους άλλους σοβαρούς παράγοντες, που θα μπορέσουν να θέσουν σε κίνδυνο τη συγκεκριμενοποίηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων.

Όλο το Σχέδιο Δράσης της UNESCO 2008 – 2013, στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων του Οργανισμού- αποφασίστηκε στην 34η Παγκόσμια Διάσκεψη να «προικιστεί» με τρεις νέους σημαντικούς τομείς: Ο πρώτος, «Διαχείριση και αποτελεσματικότητα», προστιθέμενος στην ήδη υπάρχουσα Διεύθυνση της Οικονομικής Διαχείρισης, θα είναι υπεύθυνος για τρεις διακριτές λειτουργίες: α) την διαχείριση των αποτελεσμάτων, β) τη διαχείριση των ατόμων, και γ) την διαχείριση των πόρων. Με αυτόν το τρόπο η UNESCO πιστεύει ότι θα βελτιωθούν οι υπηρεσίες της διαχείρισης καθώς και της αποτελεσματικότητάς τους.

Οπωσδήποτε η UNESCO δεν μπορεί να εκπληρώσει μόνη της, τους τόσο φιλόδοξους στόχους της. Έχει όμως την τύχη να διαθέτει ένα ευρύ σύστημα – χωρίς κάτι το ανάλογο σε άλλους οργανισμούς – από εντολείς, από εταίρους και δίκτυα, που δεν ζητούν τίποτε άλλο από το να συνεργαστούν με αυτή στο πλαίσιο των διάφορων δράσεων της: δηλαδή, κυβερνητικοί ή μη κυβερνητικοί εταίροι, δημόσιοι και ιδιωτικοί. Γι' αυτούς τους λόγους, εδώ και αρκετό καιρό η UNESCO δημιούργησε ένα νέο Τμήμα στη Διεύθυνση των Σχέσεων με τις Εθνικές Επιτροπές για την UNESCO και διεύρυνε αυτό που ονομάζουμε «η οικογένεια της UNESCO»: δηλαδή, εθνικές επιτροπές, έδρες UNESCO, προσθέτοντας πολλούς φορείς από τον ιδιωτικό τομέα, γεγονός που ενδυναμώνει τη διάδραση ανάμεσα στην UNESCO και την «κοινωνία των πολιτών» (*société civile*) και δημιουργεί συγχρόνως ένα αυθεντικό θετικό κλίμα για τον λεγόμενο «Πολιτισμό της εταιρικότητας»- *Culture du partenariat*. Το τμήμα αυτό, όντως θα παίξει σπουδαίο ρόλο στο μεταρρυθμιστικό έργο της UNESCO, διότι ο ιδιωτικός τομέας, ως ένας τομέας πιο ευπροσάρμοστος και περισσότερο χρηστικός αλλά και οικονομικά πιο εύρωστος από ότι ο δημόσιος κάθε χώρας, θα μπορεί να αναπτύξει δραστηριότητες, που θα συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των δράσεων της UNESCO. Ο τρίτος τομέας, «Διαφάνεια και πληροφόρηση του κοινού», που διαφοροποίησε την ήδη υπάρχουσα Διεύθυνση των «εξωτερικών σχέσεων και της συνεργασίας», άπτεται με το περιεχόμενο των

προγραμμάτων που αναφέρονται στην επικοινωνία και την πληροφόρηση του κοινού, ειδικότερα με τη διαφάνεια αυτής της πληροφόρησης, καθώς και με το παραγόμενο ενημερωτικό υλικό και τον τρόπο διάδοσης του. Οι περισσότεροι πιστεύουν, και αυτό δεν είναι καθόλου παράξενο, ότι η πληροφόρηση, που δίνεται από τους Διεθνείς Οργανισμούς, είναι ελλιπής ή και πολλές φορές παραπλανητική. Από αυτήν την αντίληψη δεν εξαιρείται και η UNESCO. Αποφασίστηκε λοιπόν, ότι η πληροφόρηση του κοινού πρέπει να καταλήγει σε μια θετική ολοκληρωτική διαφάνεια σχετικά με την UNESCO, κυρίως μέσω των ΜΜΕ, των οποίων η επίδραση δύναται να είναι μετρήσιμη από ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες. Σε ένα περιβάλλον, όπου τα ΜΜΕ και οι δωρητές της UNESCO είναι όλο και περισσότερο πιο κριτικοί και απαιτητικοί, το ουσιώδες για την UNESCO είναι να αποδείξει την αποτελεσματικότητα των δράσεων της, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας της, μ' έναν τρόπο, να μην κατανοητό σε όλους, αλλά και μακριά από κάθε λαϊκισμό.

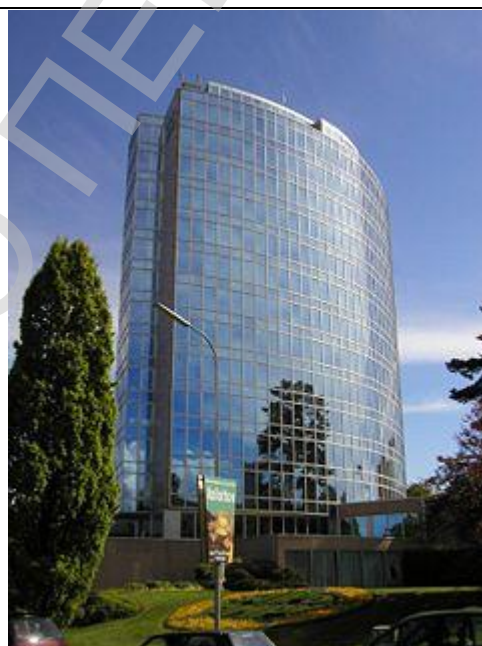
3.IV. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

World Intellectual Property Organization (WIPO)

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της μοντέρνας εποχής και σε όλη τη διάρκειά της, η πνευματική ιδιοκτησία⁷¹ –δηλαδή, το απόλυτο δικαίωμα του δημιουργού να επιτρέπει ή να απαγορεύει κάθε χρήση και εκμετάλλευση του πνευματικού του έργου με κάθε μέσο και με κάθε τρόπο-, θεωρούνταν ότι αποτελούσε το αναγκαίο συμπλήρωμα της ελευθερίας της έκφρασης και της επικοινωνίας. Πράγματι, αυτό το σύστημα προστασίας της πνευματικής δημιουργίας υπόσχεται την οικονομική αυτοτέλεια του δημιουργού και, άρα, τη δυνατότητα δημιουργικής έκφρασης, ελεύθερης από κάθε παρέμβαση δημόσιας ή ιδιωτικής εξουσίας, ενώ, παράλληλα, η παραχώρηση αποκλειστικών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, συμφιλιώνεται με τις θεμελιώδεις ελευθερίες της πληροφόρησης και της επικοινωνίας, με τη θεσμοθέτηση χρονικών περιορισμών και εξαιρέσεων από το μονοπώλιο (οι εξαιρέσεις αφορούν πχ. την αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση, τις χρήσεις για ενημερωτικούς, εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς κλπ.) Έτσι, ο θεσμός λειτούργησε, από τη γέννησή

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION

Έτος Δημιουργίας	1967
Τύπος Οργανισμού	Ειδικευμένος Οργανισμός Η.Ε.
Έδρα	Γενεύη, Ελβετία
Μέλη	184 Κράτη Μέλη
Επικεφαλής	Γενικός Διευθυντής WIPO Kamil Idris Sudan
Ιστοσελίδα	http://www.wipo.int

⁷¹ Η πνευματική ιδιοκτησία αναφέρεται σε δημιουργίες του νου: εφευρέσεις, καλλιτεχνικά έργα, σύμβολα, εικόνες, σχέδια και υποδείγματα που χρησιμοποιούνται στο εμπόριο. Χωρίζεται σε δύο κατηγορίες: τη βιομηχανική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει εφευρέσεις (διπλώματα ευρεσιτεχνίας), εμπορικά σήματα, βιομηχανικά σχέδια κ.α και τα πνευματικά δικαιώματα, που περιλαμβάνουν λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά έργα, όπως ποιήματα και θεατρικά έργα, κινηματογραφικές ταινίες, γλυπτά και αρχιτεκτονικά σχέδια.

του, τον 18^ο αιώνα, ως κίνητρο για την παραγωγή πνευματικών έργων⁷² και των ιδεών που ενυπάρχουν σε αυτά και, άρα, ως μέθοδος πολιτιστικής πολιτικής που στοχεύει στην ενίσχυση του πλουραλισμού.

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη της Γενεύης (Σεπτέμβριος 2004) για το μέλλον του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας, η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει μια παγκόσμια κρίση σχετικά με τη διακυβέρνηση της γνώσης, της τεχνολογίας και του πολιτισμού. Η κρίση αυτή εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους. Η συγκεντρωμένη κατοχή και έλεγχος της γνώσης, της τεχνολογίας και του πολιτισμού βλάπτει την ανάπτυξη, την πολυμορφία και τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Τα τεχνολογικά μέτρα που σχεδιάστηκαν για την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σε ψηφιακά περιβάλλοντα, απειλούν τις βασικές εξαιρέσεις από τη νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία που αφορούν σε άτομα με αναπηρίες, βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικούς, συγγραφείς και καταναλωτές και υπονομεύουν τα δικαιώματα του ατόμου και την ελευθερία. Μηχανισμοί-κλειδιά που σχεδιάστηκαν για την αποζημίωση και την υποστήριξη του έργου των δημιουργικών ατόμων και κοινοτήτων είναι άδικοι και για τα ίδια δημιουργικά άτομα, αλλά και για τους καταναλωτές. Ιδιωτικά συμφέροντα σφετερίζονται τα κοινωνικά και δημόσια αγαθά και κρατούν δέσμιο το δημόσιο τομέα.

Είναι σαφές, ότι η πνευματική ιδιοκτησία διέρχεται μια σοβαρή κρίση νομιμοποίησης, καθώς ένα σημαντικό μέρος του κοινωνικού συνόλου σε παγκόσμιο πλέον επίπεδο, αρνείται να συμμορφωθεί με το περιεχόμενο των κανόνων της, αμφισβητώντας τη δημοκρατική τους νομιμοποίηση⁷³. Η πληροφορία και το δικαίωμα στην πληροφόρηση ανάγονται σε θεμελιώδες πρόταγμα της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Από την άλλη πλευρά, η ελευθερία της επικοινωνίας αποτελεί θεμελιώδη δημοκρατική αξία και θεσμό της διαδραστικής επικοινωνίας που εγκαθιδρύεται με το διαδίκτυο και τα νέα ψηφιακά μέσα.⁷⁴

Η παρουσίαση αυτή έχει ως στόχο να μας εισαγάγει στην προβληματική της σύγχρονης αυτής κρίσης της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ύστερα από μια συνοπτική παρουσίαση του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας, θα εξετάσουμε το εναλλακτικό μοντέλο προστασίας “creative commons” που έχει προταθεί και το αν και σε ποιο μέτρο, οι άδειες αυτές έχουν την προοπτική να αντικαταστήσουν το παραδοσιακό σύστημα ενώ, τέλος, θα προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε κάποιες βασικές αρχές και κατευθυντήριες γραμμές, που θα έπρεπε απαραίτητα να ενταχθούν στο σύγχρονο σύστημα προστασίας της πνευματικής δημιουργίας.

⁷² Ιδίως την έλλειψη δημοκρατικής διαδικασίας υιοθέτησής τους στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.IV.1. Ιστορικό

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας είναι ένας εξειδικευμένος Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, που είναι αφιερωμένος στη δημιουργία ενός ισόρροπου και προσιτού διεθνούς συστήματος πνευματικής ιδιοκτησίας, που επιβραβεύει τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη με παράλληλη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος. Ιδρύθηκε με τη Σύμβαση της Στοκχόλμης (1967), με εντολή στα κράτη-μέλη να προωθήσουν την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω της συνεργασίας των κρατών-μελών αλλά και σε συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Πρόγονος του οργανισμού υπήρξε το Ηνωμένο Διεθνές Γραφείο Προστασίας της Διανοητικής Ιδιοκτησίας (*Bureaux Internationaux Réunis pour la Protection de la Propriété Intellectuelle*, γνωστό με το ακρωνύμιο BIRI) το οποίο είχε ιδρυθεί το 1893 για τη διαχείριση της συνθήκης της Βέρνης για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (1886) και της συνθήκης του Παρισιού για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (1883). Με την ολοένα και μεγαλύτερη αξία που αποκτούσε η έννοια της διανοητικής ιδιοκτησίας, το BIRI εξελίχθηκε και το 1960 μεταφέρθηκε από τη Βέρνη στην Γενεύη, προκειμένου να βρίσκεται κοντά στον ΟΗΕ. Μία δεκαετία αργότερα, μετονομάστηκε σε *World Intellectual Property Organization* (WIPO) ενώ ταυτόχρονα επήλθαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στη δομή του. Από το 1974, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας αποτελεί εξειδικευμένη αντιπροσωπεία του ΟΗΕ, με σκοπό την "προώθηση της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας διεθνώς"⁷⁵. Σε αντίθεση με άλλους οργανισμούς που λειτουργούν στο πλαίσιο του ΟΗΕ, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας, είναι σε μεγάλο βαθμό αυτοχρηματοδοτούμενος⁷⁶. Σύμφωνα με τον δικό του ιστότοπο, είναι "ένας διεθνής οργανισμός αφιερωμένος στην προώθηση της χρήσης και προστασίας της δημιουργίας του ανθρώπινου πνεύματος. Αυτή η δημιουργία -- πνευματική ιδιοκτησία -- διευρύνει τα όρια της επιστήμης και τεχνολογίας και εμπλουτίζει τον κόσμο των τεχνών. Μέσα από τη

⁷⁵ Καταστατικό WIPO, άρθρο 3.

⁷⁶ Μέχρι τον Ιανουάριο του 1994, μόνο οι συνεισφορές των κρατών – μελών κάλυπταν τον προϋπολογισμό του Οργανισμού: από τα τέλη των αιτούντων για τη διεθνή προστασία των εφευρέσεων, τη διεθνή καταχώρηση σημάτων και ονομασιών προέλευσης, των καταθέσεων των βιομηχανικών σχεδίων, και από τις πωλήσεις των εκδόσεων. Το 1995 συστήθηκε ένα σύστημα ενιαίων εισφορών. Τα πλεονεκτήματα αυτού του συστήματος συνεισφοράς είναι πως κάνει τη διαχείριση των εισφορών απλούστερη και αποτελεί κίνητρο για τα κράτη να συμμετέχουν σε οργανώσεις. Επιπλέον, εγκρίθηκε μια νέα φόρμουλα για τις εισφορές που είχε ως στόχο να μειώσει σημαντικά το κόστος των εισφορών για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Για τη διετία 2002-3 ο προϋπολογισμός του WIPO ανήλθε στα 600 εκατομμύρια ευρώ.

δραστηριότητά του, ο WIPO παίζει έναν σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας και απόλαυσης της ζωής, καθώς επίσης και στον πραγματικό πλούτο των εθνών".

3.IV.2. Σκοπός

Σκοπός του Οργανισμού είναι η προαγωγή της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας σε όλο τον κόσμο με τη συνεργασία των κρατών και των λοιπών Διεθνών Οργανισμών, καθώς και η εξασφάλιση της διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των Ενώσεων⁷⁷. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, ο WIPO με τα αρμόδια όργανά του εργάζεται για:

- την προώθηση της υιοθέτησης μέτρων που στοχεύουν στη βελτίωση της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας,
- το συντονισμό των διοικητικών υπηρεσιών των Ενώσεων,
- τη σύναψη διεθνών συμφωνιών που τείνουν στην προώθηση της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας,
- την ενημέρωση και τη διάδοση της πληροφορικής στον **τομέα** της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και
- τη συνεργασία για τεχνικοοικονομικής φύσεως βοήθεια στον τομέα αυτό.

3.IV.3. Μέλη⁷⁸

Ο Οργανισμός είναι ανοιχτός σε όλα τα μέλη του Ο.Η.Ε. και των Ειδικευμένων Οργανώσεών του, στα μέλη του Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας και σε όσα είναι συμβαλλόμενα στο Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου ή εκλήθησαν από τη Γενική Συνέλευση να συμμετάσχουν στην παρούσα Συμφωνία⁷⁹. Σήμερα τα μέλη του ανέρχονται στα 177, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Τα κράτη-μέλη στην Ένωση των Παρισίων είναι 99 και στην Ένωση της Βέρνης 81. Ωστόσο, κράτη μπορούν να είναι συμβαλλόμενα σε Συμβάσεις που συνάπτονται στο πλαίσιο του Οργανισμού, χωρίς να είναι μέλη σε αυτόν.

3.IV.4. Θεσμική Δομή

⁷⁷ Άρθρο 3 Καταστατικού.

⁷⁸ Στο παράρτημα υπάρχει λίστα με τα κράτη μέλη του Οργανισμού.

⁷⁹ Άρθρο 5 Καταστατικού.

Η θεσμική δομή του WIPO, όπως και οι προηγούμενοι Οργανισμοί που εξετάσαμε, είναι της κλασικής μορφής και αποτελείται από τη Γενική Συνέλευση, τη Διάσκεψη Αντιπροσώπων, τη Συντονιστική Επιτροπή και το Διεθνές Γραφείο.

3.IV.4.1.Γενική Συνέλευση⁸⁰

Η Γενική Συνέλευση περιλαμβάνει τα κράτη-μέλη του Οργανισμού, που είναι ταυτόχρονα μέλη μιας τουλάχιστον των Ενώσεων. Κάθε κράτος εκπροσωπείται από έναν εκπρόσωπο και διαθέτει μία ψήφο. Συνέρχεται κάθε τρία χρόνια μετά από πρόσκληση του Γενικού Διευθυντή, τον οποίο και διορίζει, και ασχολείται με την εξέταση των εκθέσεων του Γενικού Διευθυντή, της Επιτροπής Συντονισμού, εγκρίνει τα οικονομικά θέματα του Οργανισμού και τις σχέσεις με τις άλλες Οργανώσεις.

3.IV.4.2.Διάσκεψη Αντιπροσώπων⁸¹

Στη Διάσκεψη μετέχουν όλα τα κράτη με έναν αντιπρόσωπο και με μία ψήφο. Συνέρχεται μία φορά το χρόνο και συζητά θέματα γενικού ενδιαφέροντος στον τομέα της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, υιοθετεί συστάσεις, τις οποίες απευθύνει στα κράτη-μέλη, καταρτίζει τον προϋπολογισμό και υιοθετεί τις τροποποιήσεις της παρούσας σύμβασης.

3.IV.4.3.Συντονιστική Επιτροπή⁸²

Η Συντονιστική Επιτροπή αποτελείται από τα μέλη εκείνα που είναι ταυτόχρονα και μέλη των Εκτελεστικών Επιτροπών των Ενώσεων των Παρισίων και της Βέρνης. Συνέρχεται μία φορά το χρόνο και ψηφίζει με απλή πλειοψηφία. Προετοιμάζει την ημερήσια διάταξη των δύο ανωτέρω οργάνων, τα προγράμματα δράσης και σχεδιασμού και συμβουλεύει τα όργανα των Ενώσεων.

3.IV.4.4.Διεθνές Γραφείο⁸³

Το Διεθνές Γραφείο αποτελεί τη Γραμματεία του Οργανισμού και διευθύνεται από το Γενικό Διευθυντή, ο οποίος διορίζεται για έξι χρόνια και είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό και την προετοιμασία των εκθέσεων σχετικά με το έργο του WIPO, τις οποίες υποβάλλει εν συνεχεία στα αρμόδια όργανα.

⁸⁰ Άρθρο 6 Καταστατικού.

⁸¹ Άρθρο 7 Καταστατικού.

⁸² Άρθρο 8 Καταστατικού.

⁸³ Άρθρο 9 Καταστατικού.

3.IV.5. Δραστηριότητες

Ο Οργανισμός συνεργάζεται στενά με την UNESCO και τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας για την εφαρμογή της σύμβασης. Έχει ιδρύσει στη Βιέννη το Διεθνές Κέντρο Πατέντας σε συνεργασία με την Αυστριακή Κυβέρνηση.

Το 1979 ξεκίνησε η διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης των Παρισίων⁸⁴, παράλληλα με μια σειρά ενημέρωσης των κρατών για εναρμόνιση των εθνικών τους νομοθεσιών στα θέματα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι γενικότερες τάσεις στις διεθνείς συναλλαγές δείχνουν πως ο WIPO θα διαδραματίσει μελλοντικά ένα σημαντικό ρόλο στις διεθνείς σχέσεις, καθώς οι πνευματικές εργασίες, όπως οι εφευρέσεις, τα σήματα, τα βιβλία, η μουσική και ο κινηματογράφος χρησιμοποιούνται και αξιοποιούνται σε κάθε γωνία της γης. Στο πλαίσιο λοιπόν της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου, ο Οργανισμός υιοθέτησε τον Σεπτέμβριο του 1999 τη Ψηφιακή Agenda, ένα πρόγραμμα δράσης που αποσκοπεί στην προσαρμογή των δραστηριοτήτων του Οργανισμού στα δεδομένα του διαδικτύου και της ψηφιακής τεχνολογίας, καθώς και στην ενσωμάτωση των αναπτυσσόμενων κρατών στο νέο τεχνολογικό περιβάλλον. Στο σκοπό αυτό συντείνει και η σύσταση από τον Οργανισμό του WIPOnet, ενός παγκόσμιου ψηφιακού δικτύου που συνδέει τις επιχειρηματικές διαδικασίες των γραφείων πνευματικής ιδιοκτησίας ανά τον κόσμο.

Ενδεικτική της τεράστιας οικονομικής σημασίας του αντικειμένου που ασχολείται ο WIPO, είναι η συμφωνία συνεργασίας που σύναψε με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου την 1.01.1996. Θα πρέπει να αναφερθεί επίσης πως στο πλαίσιο του ΠΟΕ συνάφθηκε η *Συμφωνία για τις Σχετικές με το Εμπόριο Απόψεις Των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας*⁸⁵, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1.01.1995 και η οποία οδηγεί σε μία νέα εποχή την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, αναβαθμίζοντας τον ρόλο του WIPO.

Βασική θέση του WIPO είναι πως η πνευματική ιδιοκτησία αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη όλων των χωρών. Με αυτό το σκεπτικό διαμορφώνεται και η αποστολή του, που αποσκοπεί στην προώθηση της αποτελεσματικότερης αξιοποίησης και προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

⁸⁴ Η 7^η κατά σειρά: Η Σύμβαση συνάφθηκε στις 20.03.1883 και αναθεωρήθηκε στις Βρυξέλλες στις 14.12.1900, στην Ουάσιγκτον στις 2.6.1911, στη Χάγη στις 6.11.1925, στο Λονδίνο στις 2.6.1934, στη Λισαβόνα στις 3.10.1958 και στη Στοκχόλμη στις 14.7.1967.

⁸⁵ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS).

Οι δραστηριότητες του WIPO πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του στρατηγικού πλαισίου που καθορίζεται από το διετές πρόγραμμα και προϋπολογισμό⁸⁶, το οποίο αντανάκλα τις ανάγκες των κρατών-μελών. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων:

- § Θέσπιση διεθνών νόμων και προτύπων πνευματική ιδιοκτησίας: Ο WIPO είναι υπεύθυνος για την προώθηση της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά και για την προοδευτική εναρμόνιση των κρατών-μελών προς αυτή. Αυτό περιλαμβάνει την περαιτέρω ανάπτυξη και θέσπιση διεθνών νόμων, που αφορούν στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμπορικά σήματα, βιομηχανικά σχέδια κλπ.
- § Ενθάρρυνση χρήσης πνευματικής ιδιοκτησίας για την οικονομική ανάπτυξη: Ο WIPO εκτελεί μια σειρά από προγράμματα που αποσκοπούν στην αύξηση της αποτελεσματικής χρήσης της πνευματικής ιδιοκτησίας από τα αναπτυσσόμενα έθνη σαν εργαλείο οικονομικής ανάπτυξης. Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν την παροχή τεχνικής βοήθειας στις πρωτοβουλίες των κρατών-μελών για τη βελτίωση του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου, στρατηγικές για την προώθηση και την αξιοποίηση της πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και οικονομικές μελέτες και ενημερωτικό υλικό περί των επιλογών δράσης.
- § Προώθηση κατανόησης της πνευματικής ιδιοκτησίας: Ο WIPO έχει ξεκινήσει μια διαδικασία δημόσιας προβολής του έργου του. Με αυτό τον τρόπο, στοχεύει στο να ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία και να βοηθήσει τους πολίτες των κρατών-μελών να κατανοήσουν πως μπορούν να επωφεληθούν από την ισχύουσα νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

3.IV. 6. Οι άδειες «creative commons» κι αν μπορούν να υποκαταστήσουν τον υπό αμφισβήτηση θεσμό της πνευματικής ιδιοκτησίας⁸⁷.

Πρόκειται για μια νέα τάση και μια νέα προσέγγιση, όσον αφορά την προστασία της πνευματικής δημιουργίας, που γεννήθηκε στις ΗΠΑ το 2001, από την πρωτοβουλία του Lawrence Lessig, καθηγητή Νομικής Σχολής, του Πανεπιστημίου του Stanford, ο οποίος, σε μια σειρά δημοσιεύσεων και βιβλίων του άσκησε σφοδρή κριτική στο σύστημα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας και τις καταχρήσεις του, ιδίως, όσον αφορά την διαρκή του επέκταση σε κάθε νέα τεχνολογία και στη δέσμευση κάθε νέας χρήσης των έργων, που προκύπτει από την εξέλιξή της, μέσα

⁸⁶ Οι στρατηγικοί στόχοι για τη διετία 2006-7 ήταν οι εξής: α) Η ενσωμάτωση της πνευματικής ιδιοκτησίας στις εθνικές αναπτυξιακές πολιτικές και προγράμματα, β) η θέσπιση διεθνών κανόνων και νόμων πνευματικής ιδιοκτησίας, γ) η αύξηση της αποδοτικότητας της διαχείρισης των εργασιών του Οργανισμού.

⁸⁷ <http://openlibrary.org/a/OL604096A/Elsa-Deliyanni>

από ένα συνδυασμό συμφωνιών, και τεχνολογικών μέτρων, σε συνδυασμό και με τα απόλυτα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον δικαιούχο, με στόχο τον έλεγχο κάθε νέας αγοράς που προκύπτει από την εξέλιξη της τεχνολογίας. Το κίνημα των “creative commons” απέκτησε διεθνείς διαστάσεις σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, ιδίως επειδή συνδέθηκε, με το γενικότερο κίνημα αντίδρασης των χρηστών του διαδικτύου “copyleft”⁸⁸ (ως αντίποδας του “copyright”) και του διαδικτυακού Τύπου, κατά του παραδοσιακού συστήματος προστασίας, και των συμφερόντων που εκπροσωπεί.

Το ιδεολογικό κίνημα, το οποίο δανείστηκε την φιλοσοφία του ανοικτού λογισμικού, διαμορφώθηκε ως σύστημα προστασίας μέσα από την δημιουργία συγκεκριμένων μοντέλων αδειών χρήσης, των οποίων, το κύριο χαρακτηριστικό είναι ο γενικός τους χαρακτήρας όσον αφορά το εύρος των εξουσιών που παραχωρούνται στον χρήστη (όσον αφορά τη δυνατότητα αναπαραγωγής, δημόσιας επικοινωνίας μετάδοσης κλπ.) του έργου: αντί οι παραχωρούμενες εξουσίες να αναφέρονται περιοριστικά στην άδεια και ό,τι δεν παραχωρείται ρητά, να παραμένει στον δημιουργό, εδώ παραχωρούνται οι εξουσίες εκμετάλλευσης συνολικά και μόνον οι εξουσίες που δεσμεύονται ρητά από τον δημιουργό, παραμένουν σ’ αυτόν. Οι άδειες έχουν και έναν συμβολικό, ιδεολογικό χαρακτήρα: την προώθηση στους δημιουργούς και καλλιτέχνες, της φιλοσοφίας της επικοινωνίας και του μοιράσματος των έργων με το κοινωνικό σύνολο (σύμφωνα με μια εδραιωμένη θέση που ισχύει και στο παραδοσιακό σύστημα προστασίας, ο δημιουργός παίρνει την έμπνευσή του από την κοινωνία στην οποία ζει, και οφείλει να αποδώσει σε αυτήν τους καρπούς της έμπνευσής του, εμπλουτίζοντάς την δημόσια σφαίρα με τις ιδέες που τα πνευματικά του έργα περιέχουν).

Διαμετρικά αντίθετες απόψεις και ιδέες έχουν εκφραστεί για το ζήτημα και το κίνημα των “creative commons”. Πολλοί, μέσα από αυτό το νέο κίνημα προδικάζουν τον θάνατο της πνευματικής ιδιοκτησίας όπως κατοχυρώθηκε και εξελίχθηκε στον δυτικό κόσμο, από την εποχή του διαφωτισμού και της γαλλικής Επανάστασης μέχρι τις μέρες μας και αντίστοιχα, τον θρίαμβο της “free culture”. Άλλοι, πάλι, το περιορίζουν σε ένα εργαλείο που εφηύραν οι χρήστες των έργων, για να αποφεύγουν να πληρώσουν το οποιοδήποτε τίμημα για τη χρήση των έργων. Άλλοι τέλος, χωρίς να το καταδικάζουν, περιορίζουν σημαντικά τη χρησιμότητά του και το πεδίο εφαρμογής του. Πράγματι, το σύστημα αυτό δεν υπόσχεται καμία αμοιβή για τον πνευματικό δημιουργό, δεν επιτελεί λοιπόν, την λειτουργία χρηματοδότησης, που θα έπρεπε να επιτελεί ένα γενικής εφαρμογής, σύστημα προστασίας της πνευματικής δημιουργίας

⁸⁸ Copyright and copyleft, (www.Wikipedia.org)

της πνευματικής δημιουργίας. Υπόσχεται, μόνο, ότι η προσχώρηση του δημιουργού στην φιλοσοφία των *creative commons* και των σχετικών αδειών που προτείνονται από τον μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οργανισμό, που έχει συσταθεί για τον σκοπό αυτό, ότι με τον ψηφιακό κώδικα που εγγράφεται στο έργο του δημιουργού, που παραχωρεί τέτοια άδεια, το τελευταίο γίνεται αναγνωρίσιμο από τις μηχανές αναζήτησης, και συμβάλλει στο να κάνει πασίγνωστο τον δημιουργό και το έργο του. Όμως, άμεση αντιπαροχή δεν προβλέπεται.

3.IV.7. Το μέλλον της προστασίας της πνευματικής δημιουργίας και η ένταξη του θεσμού της πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή δημόσια σφαίρα⁸⁹.

Οι παραπάνω αναλύσεις αποτελούν διαπιστώσεις των μεγάλων ανατροπών που πραγματοποιήθηκαν από την επανάσταση στο χώρο της τεχνολογίας της επικοινωνίας, όπως αυτές καταγράφηκαν στο ιδιαίτερο πεδίο της πνευματικής ιδιοκτησίας, των νομικών αδιεξόδων που προέκυψαν, των συγκρούσεων που γεννήθηκαν από τις ανατροπές αυτές και, τέλος, την ανάγκη υιοθέτησης νέων στρατηγικών και νέων λύσεων στον τομέα αυτό. Ποιες είναι όμως οι ανατροπές που δημιουργούνται; Αρχικά, το παραδοσιακό «τρίπτυχο» συμφερόντων στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας (πνευματικός δημιουργός-πολιτιστική βιομηχανία – κοινό) έχει ριζικά διαφοροποιηθεί και σε μεγάλο βαθμό πολυπλοκοποιηθεί. Επιπλέον, ο παραδοσιακός θεσμός της πνευματικής ιδιοκτησίας έχει θεμελιωθεί ολόκληρος πάνω στην γραπτή κουλτούρα του Διαφωτισμού, στην εκμετάλλευση του βιβλίου⁹⁰ και την δημόσια εκτέλεση⁹¹ δραματικών και μουσικών έργων, και δεν μπορεί παρά να στέκεται αμήχανος μπροστά στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις. Δεν είναι, όμως, η πρώτη φορά, που η τεχνολογία ανατρέπει τις αρχές της επικοινωνίας και τους όρους και μέσα παραγωγής και αναπαραγωγής των πολιτισμικών αγαθών. Και είναι αναγκαίο να σημειωθεί, ότι ο θεσμός επιβίωσε της κρίσης. Τέλος, η πνευματική ιδιοκτησία ως θεσμός προστασίας της πνευματικής δημιουργίας, αποτελεί έκφραση, έκφραση και ιδιαίτερη επιλογή του συστήματος της ελεύθερης αγοράς. Κατά συνέπεια, είναι απολύτως φυσικό να ακολουθεί κατά πόδας, την εξέλιξη και να αναπτύσσεται κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του συστήματος που τη γέννησε και την έθρεψε. Είναι τελείως υποκριτικό να τίθεται στο εδώλιο ο θεσμός της πνευματικής ιδιοκτησίας για τις καταχρήσεις του, χωρίς καμία αναφορά και κριτική στις

⁸⁹ <http://openlibrary.org/a/OL604096A/Elsa-Deliyanni>

⁹⁰ Vivant M., *Propriété intellectuelle et nouvelles technologies. A la recherche d'un nouveau paradigme* και Vivant M., *Droit d'auteur et droits voisins dans la société de l'information*, Commission Nationale Française pour l'UNESCO, Paris 28-29 novembre 2003, Rapport de synthèse.

⁹¹ Deliyanni E., *Le droit de représentation des auteurs, face à la télévision transfrontalière par satellite et par câble*, LGDJ, Paris 1993.

καταχρήσεις και στις γενικότερες πρόσφατες εξελίξεις και επιλογές του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος.

Στις σύγχρονες συνθήκες ο νομοθέτης, αλλά και όλοι όσοι παράγουν πολιτική στον τομέα του πολιτισμού και της επικοινωνίας, οφείλουν, εκ των προτέρων, να διαμορφώσουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική απέναντι στα νέα μονοπώλια που έχουν διαμορφωθεί στον κυβερνοχώρο, μια στρατηγική που θα λαμβάνει υπ' όψη ένα ευρύ φάσμα παραμέτρων, και θα στοχεύει στην ισορροπία ολόκληρου του συστήματος παραγωγής, αναπαραγωγής διάθεσης και «κατανάλωσης» πολιτισμικών αγαθών⁹² και να μην προβαίνουν σε βεβιασμένες νομοθετικές επιλογές, με στόχο τη βραχυπρόθεσμη εκτόνωση της κρίσης

Δύο δρόμοι ανοίγονται στο ευρύτερο πεδίο της πνευματικής ιδιοκτησίας. α) ο δρόμος της άκριτης ενίσχυσης και επέκτασης των μονοπωλίων των μεγάλων επιχειρήσεων, η οποία, πρέπει να σημειωθεί, δεν οδηγεί κατ' ανάγκη σε πληρέστερη προστασία του δημιουργού, φυσικού προσώπου, και στην αύξηση των εσόδων του⁹³, (οδηγεί αντίθετα, στην πλήρη εμπορευματοποίηση του κυβερνοχώρου), και β) ο δρόμος της δημοκρατικής και ισόρροπης ανάπτυξης της νέας δημόσιας σφαίρας επικοινωνίας, που θα στοχεύει, στην εξεύρεση του σημείου ισορροπίας ανάμεσα στην ανάγκη ανταμοιβής της πνευματικής διάνοιας, ως κίνητρου δημιουργίας και διάδοσης των πνευματικών έργων και στην ανάγκη εμπλουτισμού της δημόσιας σφαίρας με τις ιδέες και τον πολιτισμό, που τα έργα αυτά ενσωματώνουν, μέσα από τα προτάγματα της αρχής του πλουραλισμού⁹⁴, και της προστασίας του πνευματικού δημιουργού (φυσικού προσώπου). Κατά την άποψή μας, οι σύγχρονες επιλογές του νομοθέτη στο πεδίο της πνευματικής ιδιοκτησίας, ως διαιτητή, μεταξύ των αντιτιθέμενων συμφερόντων στο ψηφιακό περιβάλλον, είναι αναγκαίο, να ακολουθήσουν τη δεύτερη κατεύθυνση.

Είναι, τέλος, σημαντικό να τονίσουμε, ότι ιδιαίτερα καθοριστική, για τις αποφάσεις που θα ληφθούν στο επίπεδο της πολιτιστικής πολιτικής είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ κοινού και νέων τεχνολογιών στον τομέα των Μέσων.

Συμπέρασμα

Ο Οργανισμός θα πρέπει να εργαστεί κάτω από ένα ευρύτερο πλαίσιο από αυτό που περιγραφόταν στη συνθήκη του 1974 με τα Ηνωμένα Έθνη και να

⁹² Wallis R. , *Business as usual or a real paradigm shift? The music industry's response to e-commerce technology and ideology*, Fox M. , *E-commerce business models for the Music Industry*, Vaccaro V. L., D. Y. Cohn, *The Evolution of Business Models and Marketing Strategies in the Music Industry*.

⁹³ Fox M., ό.π., 201 επ.

⁹⁴ Ferry J. M., ό.π., 246 επ.

αποκτήσει μια πιο ισορροπημένη και ρεαλιστική άποψη των κοινωνικών οφελών και του κόστους που έχουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ως εργαλείο – αλλά όχι μοναδικό εργαλείο - για την υποστήριξη της δημιουργικής πνευματικής δραστηριότητας.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας πρέπει επίσης να εκφράζει μια πιο ισορροπημένη άποψη των ωφελημάτων της εναρμόνισης και της διαφορετικότητας και να επιδιώκει την επιβολή της παγκόσμιας ομοιομορφίας μόνον όταν αυτή πραγματικά είναι προς όφελος όλης της ανθρωπότητας. Η προσέγγιση «τα ίδια μέτρα και σταθμά για όλους» που υπαγορεύει για τον καθένα την εφαρμογή του υψηλότερου επιπέδου προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, οδηγεί σε άδικα και καταπιεστικά αποτελέσματα για τις χώρες που αγωνίζονται να καλύψουν τις πιο βασικές ανάγκες των πολιτών τους.

Η Συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας πρέπει τυπικά να αναγνωρίσει την ανάγκη συνυπολογισμού «των αναπτυξιακών αναγκών των χωρών μελών της και ιδιαίτερα των αναπτυσσόμενων και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών», όπως έχει ήδη προταθεί, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό. Μερικοί υποστηρίζουν ότι ο Οργανισμός πρέπει να προωθεί μόνον την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και «να μην υπολογίζει οποιεσδήποτε πολιτικές που περιορίζουν τις απαιτήσεις της πνευματικής ιδιοκτησίας ή προστατεύουν και ενισχύουν το δημόσιο τομέα». Αυτή η περιορισμένη αντίληψη καταπνίγει την κριτική σκέψη. Μπορούν να βρεθούν καλύτεροι τρόποι διατύπωσης του σκοπού του Οργανισμού, λαμβάνοντας υπόψη και τον όρο που εμπεριέχεται στη συμφωνία του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας με τα Ηνωμένα Έθνη (1974), σύμφωνα με τον οποίο ο Οργανισμός «προωθεί τη δημιουργική διανοητική δραστηριότητα και διευκολύνει τη μεταφορά της τεχνολογίας που σχετίζεται με τη βιομηχανική ιδιοκτησία». Οι λειτουργίες του Οργανισμού δεν θα πρέπει να υποστηρίζουν μόνο την «αποτελεσματική προστασία» και την «εναρμόνιση» των νόμων για την πνευματική ιδιοκτησία, αλλά επίσημα να περικλείουν τις έννοιες της ισορροπίας, της καταλληλότητας και της τόνωσης τόσο των ανταγωνιστικών, όσο και των συνεργατικών μοντέλων δημιουργικής δραστηριότητας στα πλαίσια εθνικών, περιφερειακών και διεθνών συστημάτων καινοτομίας.

Πρόσφατα, ο Οργανισμός έγινε πιο ανοικτός στην πολιτική κοινωνία και στις ομάδες ειδικών ενδιαφερόντων, γεγονός που είναι καλοδεχούμενο. Αλλά τώρα πλέον ο Οργανισμός πρέπει να ανταποκριθεί σε ουσιαστικά προβλήματα αυτών των ομάδων, όπως είναι η προστασία των δικαιωμάτων του καταναλωτή και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Προβλήματα των φτωχών, των ασθενών και των ατόμων με

προβλήματα όρασης που έχουν για πολύ καιρό παραμεληθεί, πρέπει τώρα να πάρουν προτεραιότητα.

Ο Οργανισμός πρέπει να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να διευθετήσουν τα θέματα που σχετίζονται με τους περιορισμούς [των δικαιωμάτων των δημιουργών] και τις εξαιρέσεις [από την καταβολή της νόμιμης αποζημίωσης στους δημιουργούς] όσον αφορά στις ευρεσιτεχνίες και την πνευματική ιδιοκτησία προς όφελος της δικαιοσύνης, της ανάπτυξης και της καινοτομίας. Αν η Γραμματεία του Οργανισμού δεν μπορεί να κατανοήσει τις ανησυχίες των φτωχών και να τους αντιπροσωπεύσει, τότε ολόκληρο το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας θα έπρεπε να μεταφερθεί στα χέρια ενός ανεξάρτητου σώματος που θα είναι υπόλογο στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Υπερβολικές διαφορές στις διαπραγματεύσεις ισχύος οδηγούν σε άδικο αποτελέσματα μεταξύ των δημιουργικών ατόμων και κοινοτήτων (σύγχρονων και παραδοσιακών) και των εμπορικών οργάνων που εμπορεύονται τα αγαθά του πολιτισμού και της γνώσης. Ο Οργανισμός θα πρέπει να τιμά και να υποστηρίζει τα δημιουργικά άτομα και τις δημιουργικές κοινότητες με το να διερευνά τη φύση σχετικών αθέμιτων επιχειρηματικών πρακτικών και με το να προωθεί τα μοντέλα βέλτιστων πρακτικών και μεταρρυθμίσεων που προστατεύουν τα δημιουργικά άτομα και τις κοινότητες στις περιπτώσεις αθέμιτων πρακτικών, σε συμφωνία με τα ήθη των σχετικών κοινοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Εισαγωγή

Ύστερα λοιπόν από την μελέτη των Οργανισμών Κοινωνικού, Μορφωτικού και Ανθρωπιστικού χαρακτήρα, ακολουθεί στο παρόν κεφάλαιο η θεωρητική επεξεργασία των συμπερασμάτων που προκύπτουν. Συγκεκριμένα, θα εξετάσουμε τι εξουσία δίνεται στους Οργανισμούς αυτούς, μέσω ποιών ενεργειών ασκείται αυτή εξουσία, και ακολούθως θα δούμε τα κοινά σημεία τους αναφορικά με τα θεσμικά χαρακτηριστικά τους. Επίσης, απαραίτητη είναι η διάκριση των αποφάσεων, οι οποίες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Αφενός αυτές που αφορούν στην εσωτερική λειτουργία του κάθε Οργανισμού και αφετέρου σε αυτές που αναφέρονται στη διεθνή δραστηριότητα του Διεθνούς Οργανισμού. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στις νομικές συνέπειες που απορρέουν από την ιδιότητα μέλους που αποκτά ένα κράτος, η οποία συνεπάγεται τόσο δικαιώματα όσο και υποχρεώσεις προς τον Διεθνή Οργανισμό.

4.1. Γενικά - Η θεωρία της κατά τεκμήριον αρμοδιότητας

Είδαμε λοιπόν, πως κάθε ιδρυτική συνθήκη των Διεθνών Οργανισμών που εξετάσαμε ορίζει μεταξύ άλλων τα κύρια όργανα του Οργανισμού, τη σύνθεσή τους, τον τρόπο λήψης αποφάσεων και τη δεσμευτικότητα των αποφάσεων αυτών. Τα όργανα αυτά έχουν σκοπό να υλοποιήσουν τους στόχους του Οργανισμού, λειτουργώντας κατά τρόπο νόμιμο και ανεξάρτητο από τα κράτη – μέλη και εκφράζοντας τη βούληση του Διεθνούς Οργανισμού. Η βούληση αυτή βασίζεται στην ιδρυτική συνθήκη με αποτέλεσμα οι εξουσίες του Διεθνούς Οργανισμού να περιορίζονται στις αποδιδόμενες αρμοδιότητες από την Καταστατική πράξη του Οργανισμού⁹⁵. Οι αρμοδιότητες αυτές αποδίδονται στον ΔΟ προκειμένου να πετύχει τον σκοπό για τον οποίο συστάθηκε. Στην θεωρία, οι αποδιδόμενες αρμοδιότητες (attributed competences) διευκρινίζουν την πηγή από την οποία ένας ΔΟ έλκει τις αρμοδιότητες και την εξουσία του. Έτσι, σε αντίθεση με το κυρίαρχο κράτος, του οποίου οι εξουσίες δεν εξαρτώνται από οποιαδήποτε άλλη αρχή, οι εξουσίες των ΔΟ περιορίζονται στα όσα τα κράτη – μέλη συμφώνησαν στην ιδρυτική συνθήκη⁹⁶.

⁹⁵ Βλ. Νάσκου Περράκη *Το δίκαιο των ΔΟ, Η θεσμική διάσταση*, σ.60

⁹⁶ Η θεωρία αυτή μας βοηθά στο να κατανοήσουμε γιατί οι ΕΚ/ΕΕ χαρακτηρίζονται ως ΔΟ σύμφωνα με τις ιδρυτικές τους συνθήκες. Το άρθρο 189 Συνθ. ΕΟΚ αναφέρει πως «Με σκοπό να εκπληρώσουν το έργο τους, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο και την Επιτροπή θα εκδίδουν Κανονισμούς, Οδηγίες, θα λαμβάνουν αποφάσεις, συστάσεις και θα εκδίδουν γνώμες». Σύμφωνα με το άρθρο 41 ΣυνθΕΟΚ «κάθε όργανο θα δρα στο πλαίσιο των εξουσιών του, όπως αναφέρονται στη Συνθήκη». Αναμφίβολα, η διάταξη αυτή περιέχει την αρχή της κατά τεκμήριον αρμοδιότητας.

Η αρχή της αποδιδόμενης αρμοδιότητας έρχεται μερικώς σε σύγκρουση με την αρχή της κατά τεκμήριο αρμοδιότητας⁹⁷ (implied powers) που γίνεται δεκτή στη θεωρία των διεθνών οργανισμών. Σύμφωνα με την αρχή αυτή οι εξουσίες που απονέμονται σε έναν Οργανισμό από την ιδρυτική του Συνθήκη δεν είναι δυνατόν να καταγραφούν εξαντλητικά στο κείμενο της Συνθήκης. Πολύ περισσότερο όταν η ιδρυτική συνθήκη δεν μπορεί να καλύψει τις εξελίξεις που εύλογα θα δημιουργηθούν κατά τη λειτουργία του Οργανισμού και τις οποίες δεν μπορούσε να προβλέψει αρχικά. Έτσι, όταν οι εξουσίες που ρητά παρέχονται σε έναν οργανισμό αποδειχθούν ανεπαρκείς ή όταν υπάρχει κενό στο γράμμα της συνθήκης, κρίνεται ότι ο οργανισμός έχει μια άγραφη εξουσιοδότηση να επιτελέσει πρόσθετες εξουσίες ικανές για να πραγματοποιήσει τους στόχους του.

4.1.1. Αυτόνομη Βούληση Διεθνών Οργανισμών – Αποφάσεις

Με τον όρο αυτόνομη βούληση Διεθνούς Οργανισμού, εννοούμε τη δυνατότητα που έχει ο Οργανισμός να λαμβάνει μέσω των οργάνων του αποφάσεις προς επιδίωξη των στόχων του. Οι αποφάσεις αυτές κατ' αρχήν εκφράζουν τη βούληση των οργάνων του Διεθνούς Οργανισμού κι όχι αυτών των κρατών – μελών.

Ο τρόπος λήψης αποφάσεων διαφέρει από Οργανισμό σε Οργανισμό, διαφοροποιούμενος καθώς οι ΔΟ εξελίσσονται. Έτσι, ο κανόνας της ομοφωνίας που κυριαρχούσε στη λήψη αποφάσεων των οργάνων της ΚτΕ, έδωσε τη θέση του στον κανόνα της πλειοψηφίας συμβάλλοντας παράλληλα σε έναν πιο δημοκρατικό τρόπο λήψης αποφάσεων, καθώς και στην προσπάθεια οι αποφάσεις που λαμβάνονται να δηλώνουν τη βούληση των ΔΟ. Σήμερα, οι περισσότεροι ΔΟ, ανάμεσά τους και αυτοί που εξετάσαμε ακολουθούν τον κανόνα της πλειοψηφίας, απλής ή ενισχυμένης.

4.2. Διακρίσεις Αποφάσεων

Οι αποφάσεις των ΔΟ διακρίνονται κατ' αρχήν σε πράξεις που αφορούν στην εσωτερική οργάνωση του Οργανισμού και σε πράξεις που αναφέρονται στη διεθνή του δραστηριότητα.

4.2.1. Αποφάσεις που αναφέρονται στην εσωτερική οργάνωση ΔΟ

Είναι πράξεις που αφορούν στη λειτουργία του ΔΟ, στη λειτουργία των οργάνων του, στη σύσταση βοηθητικών οργάνων, στην πρόληψη προσωπικού. Οι αποφάσεις αυτές είναι δεσμευτικές για τον ίδιο τον Οργανισμό. Ωστόσο, γεννάται το ερώτημα κατά πόσον οι αποφάσεις αυτές είναι δεσμευτικές και για τα κράτη – μέλη,

⁹⁷ Η αρχή της κατά τεκμήριο αρμοδιότητας πρωτοεμφανίστηκε στις ΗΠΑ στην υπόθεση McCulloch vs The State of Maryland, το 1819.

και ακόμη κατά πόσον δημιουργούν κανόνες Διεθνούς Δικαίου. Οι γνώμες δίστανται στο θέμα αυτό. Από τη μια πλευρά, μερίδα συγγραφέων απορρίπτει την ιδέα πως το εσωτερικό δίκαιο των ΔΟ είναι δίκαιο. Δε διευκρινίζουν τι ακριβώς είναι και αρνούνται να δεχτούν οποιαδήποτε δεσμευτική ισχύ των αποφάσεων αυτών⁹⁸. Από την άλλη πλευρά μερικοί συγγραφείς⁹⁹ υποστηρίζουν πως αποτελούν κανόνες Δικαίου, αλλά όχι κανόνες Διεθνούς Δικαίου, ενώ μια μεγάλη μερίδα συγγραφέων ασπάζεται την άποψη πως οι αποφάσεις αυτές αποτελούν μέρος του Διεθνούς Δικαίου, διότι βασίζονται στην ιδρυτική συνθήκη του ΔΟ και στην εξουσία που διαθέτει ο ίδιος ο Οργανισμός για να τις υιοθετήσει¹⁰⁰.

4.2.2.Αποφάσεις που αναφέρονται στην διεθνή δραστηριότητα ενός ΔΟ

Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν όλες οι αποφάσεις που εκδίδουν οι ΔΟ για την επίτευξη των στόχων τους, όπως αυτοί προβλέπονται στο Καταστατικό του κάθε Οργανισμού. Οι αποφάσεις αυτές διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

4.2.2.1.Συστάσεις

Συστάσεις είναι οι αποφάσεις των ΔΟ που στερούνται δεσμευτικής ισχύος. Η έλλειψη υποχρεωτικού χαρακτήρα δεν σημαίνει πως τα κράτη δεν εφαρμόζουν τις συστάσεις, αλλά πως είναι ελεύθερα να τις εφαρμόσουν, χωρίς ενδεχόμενη άρνηση εφαρμογής να επιφέρει την ευθύνη του κράτους στο νομικό πεδίο. Διότι ευθύνη στο πολιτικό πεδίο υπάρχει, από τη στιγμή που τα κράτη – μέλη ενός Οργανισμού, δέχονται και ψηφίζουν την υιοθέτηση μιας σύστασης για την εφαρμογή της οποίας στη συνέχεια αδιαφορούν.

Ως προς το περιεχόμενό τους, οι συστάσεις περιέχουν στοιχεία διακηρυχτικά ή νομοθετικά, περιλαμβάνουν μια σειρά από κανόνες που τέρπουν συνήθως στη δημιουργία κανόνων εθιμικού δικαίου, μια και περιέχουν τόσο το αντικειμενικό στοιχείο του εθίμου, που είναι η πρακτική των κρατών, όπως εκδηλώνεται μέσα από την πλειοψηφία λήψης μιας σύστασης, όσο και το υποκειμενικό στοιχείο, που είναι η πεποίθηση πως το περιεχόμενο της σύστασης είναι και κανόνας δικαίου.

4.2.2.2.Δεσμευτικές αποφάσεις

Δεσμευτικές είναι οι αποφάσεις που υποχρεώνουν τα κράτη σε μια ορισμένη ενέργεια και παράγουν έννομα αποτελέσματα. Η μη συμμόρφωση προς τις

⁹⁸ G. Balladore Pallreri, *Droit interne des organisations internationales*, vol. 127, 1969.

⁹⁹ R. Bernhard and H. Miehsler στο βιβλίο *Qualifikation und Anwendungsbereich des internen Rechts internationalen Organisationen*, 1973.

¹⁰⁰ R. Bernhard στο *The nature and field of application of the Internal Law of International Organizations, Law and State*, vol.10,1974, σελ.7

αποφάσεις αυτές δημιουργεί ευθύνη των κρατών – μελών. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ¹⁰¹ καθώς και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

4.2.2.3. Διακηρύξεις

Σε περίπτωση που οι ΔΟ θέλουν να διευκρινίσουν ή να ερμηνεύσουν μια κατάσταση που δεν είναι σαφής, ή να καθιερώσουν κάποιον κανόνα όταν υπάρχει κενό, εκδίδουν διακηρύξεις.

Η νομική ισχύς των διακηρύξεων διαφέρει αυτής των συστάσεων, στην πράξη ωστόσο, η διακήρυξη μπορεί να θεωρηθεί πως περιέχει κανόνες που δεσμεύουν τα κράτη, όπως διεθνή έθιμα ή γενικές αρχές του δικαίου. Στην πρακτική των ΗΕ, μια διακήρυξη αποτελεί πράξη που σε περιπτώσεις όχι συνήθεις σχετίζεται με θέματα ιδιαίτερης σπουδαιότητας¹⁰². Η διακήρυξη εφόσον υιοθετηθεί από μεγάλη πλειοψηφία κρατών μπορεί να θεωρηθεί πως αποτελεί αποδοχή κωδικοποίησης εθιμικού κανόνα.

4.2.2.4. Συμβάσεις

Οι αποφάσεις των ΔΟ μπορεί να έχουν και τη μορφή συμβάσεων. Στην περίπτωση αυτή ισχύει ότι και για τις διεθνείς συμβάσεις, δηλαδή πως οι αποφάσεις ισχύουν για τα κράτη εκείνα που τις έχουν κυρώσει.

4.2.2.5. Κανονισμοί

Οι κανονισμοί αποτελούν ειδική κατηγορία αποφάσεων και θεωρούνται ως η ισχυρότερη μορφή νομοθετικού κανόνα. Χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι πως δεσμεύουν τους πολίτες των κρατών – μελών και ότι σε περίπτωση σύγκρουσής τους με εθιμικό κανόνα, υπερισχύουν.

4.3. Λήψη Αποφάσεων στους Διεθνείς Οργανισμούς

Θα αναλύσουμε τώρα πως παίρνονται οι αποφάσεις μέσα στους οργανισμούς που εξετάσαμε. Σκοπός μας λοιπόν είναι να δούμε τις πολιτικές διαδικασίες που ακολουθούνται στους οργανισμούς αυτούς, οι οποίες είναι εξάλλου και τυπικές της πλειοψηφίας των διακρατικών ΔΟ.

¹⁰¹ Όπως ορίζεται από το άρθρο 25 του Χάρτη, το οποίο προβλέπει ότι «τα μέλη του ΟΗΕ συμφωνούν όπως αποδέχονται και εκτελούν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας».

¹⁰² Office of the Legal Affairs of the UN Secretary, UN Doc E/CN.4/L 610, 2 April 1962.

Η ανάλυσή μας σχετικά με τη λήψη αποφάσεων στους ΔΟ θα πρέπει αναπόφευκτα να ξεκινήσει εξετάζοντας κάποια νομικά και συνταγματικά ζητήματα. Τι εξουσία δίνεται στους ΔΟ; Μέσω ποιών ενεργειών ασκείται αυτή η εξουσία; Ποια είναι η διάρθρωση των λειτουργιών των ΔΟ; Μόνο αφού μελετήσουμε αυτά τα ζητήματα μπορούμε να εξετάσουμε αυτούς που συμμετέχουν στην λήψη αποφάσεων στους ΔΟ καθώς και τον τρόπο που λειτουργούν και αλληλεπιδρούν. Η εντολή δημιουργίας των οργανισμών καθώς και η δομή τους παρέχει το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να ληφθούν αποφάσεις.

4.3.1. Έλλειψη αυτονομίας στους Διεθνείς Οργανισμούς

Είναι πολύ σημαντικό να αναγνωρίσουμε πως η αυτονομία των ΔΟ είναι περιορισμένη και οι λειτουργίες τους αρκετά περιορισμένες. Όπως δημιουργούνται από εθελοντική δράση, έτσι ακριβώς βασίζονται και σε εθελοντική δράση για την εκπλήρωση των στόχων τους. Υπό αυτή την έννοια οι διεθνείς οργανισμοί δεν αποτελούν αυτόνομα πολιτικά συστήματα.

Στην περίπτωση των διακρατικών ΔΟ, η κυριαρχία παραμένει στα κράτη. Τα κράτη έχουν την ικανότητα να δράσουν· μπορούν να συλλαμβάνουν και να τιμωρούν άτομα που παρανομούν, μπορούν να εισπράττουν φόρους και να αναγκάζουν τους κατοίκους τους να εκτελέσουν στρατιωτική θητεία. Οι διακρατικοί ΔΟ δεν μπορούν να τα κάνουν αυτά. Η ικανότητά τους να δρουν προκύπτει από τις κυβερνήσεις, οι οποίες παίζουν πρωταρχικό ρόλο στην λήψη αποφάσεων των οργανισμών αυτών.

Αλλά και η ορολογία που χρησιμοποιείται στους ΔΟ αντανakλά την βασική έλλειψη αυτονομίας των οργάνων τους. *Εκπρόσωποι ή αντιπρόσωποι* συμμετέχουν σε *συνέδρια* τα οποία υιοθετούν *διακηρύξεις*. Τα συνέδρια αυτά εξυπηρετούνται από *Γραμματείς*, οι οποίοι κατευθύνονται από τους *Γενικούς Γραμματείς* του κάθε Οργανισμού.

Η έλλειψη αυτονομίας των ΔΟ αντανakλάται επίσης και στους πόρους των Οργανισμών αυτών, που είναι σχετικά περιορισμένοι. Όπως ακριβώς είναι περιορισμένοι οι πόροι τους έτσι είναι περιορισμένο και το προσωπικό που απασχολούν, συγκριτικά βέβαια με το έργο που έχουν αναλάβει.

Εξαιτίας της έλλειψης αυτονομίας των ΔΟ, είναι σημαντικό εξετάζοντας τον τρόπο λήψης αποφάσεων σε αυτούς να δούμε τον τρόπο σύνδεσης τους με τα πολιτικά συστήματα των κρατών-μελών τους. Βασικός μηχανισμός της σύνδεσης αυτής είναι το αντιπροσωπευτικό υποσύστημα, που αποτελεί υποσύστημα τόσο των ΔΟ όσο και των μελών που τους απαρτίζουν¹⁰³. Οι αντιπρόσωποι, οι αντιπροσωπείες και οι

¹⁰³ Harold K. Jacobson, *Networks of Interdependence, International Organizations and the Global Political System*, New York, 1984.

μόνιμες αποστολές των ΔΟ αποτελούν το ένα μέρος του αντιπροσωπευτικού υποσυστήματος. Οι γραφειοκράτες¹⁰⁴ που σχεδιάζουν τις λειτουργίες για τους αντιπροσώπους είναι ένα άλλο βασικό μέρος του υποσυστήματος. Ωστόσο πρέπει να συμπεριλάβουμε και αυτούς που συμμετέχουν στον προσδιορισμό των πολιτικών που τα κράτη επιδιώκουν. Αναλόγως λοιπόν με τα θέματα που εξετάζονται κάθε φορά, επιπλέον στοιχεία του υποσυστήματος μπορούν να θεωρηθούν οι αρχηγοί των κρατών, οι υπουργοί, μέλη του νομοθετικού σώματος και τα “interest groups” ή οι εκπρόσωποί τους. Μέσω αυτών των αντιπροσωπευτικών υποσυστημάτων, θέτονται όρια στο τι μπορούν να κάνουν οι ΔΟ και μέσω αυτών οι αποφάσεις που παίρνονται στους ΔΟ επιστρέφουν στα κράτη – μέλη για την εφαρμογή τους.

4.3.2. Ταξινόμηση αποφάσεων και λειτουργιών ΔΟ

Προκειμένου να δούμε τι κάνουν οι ΔΟ, είναι χρήσιμο να ταξινομήσουμε τους τύπους των λειτουργιών τους, καθώς και των αποφάσεων που σχετίζονται με τις λειτουργίες αυτές. Ενδιαφερόμαστε πρωτίστως για τις αποφάσεις των ΔΟ που σχετίζονται με τη διεθνή δημόσια πολιτική, αποφάσεις δηλαδή που οδηγούν στην διανομή αξιών στο παγκόσμιο πολιτικό σύστημα.

Οι λειτουργίες των ΔΟ μπορούν να χωριστούν σε 5 μεγάλες κατηγορίες:

Λειτουργίες ενημέρωσης, που εμπεριέχουν τη συλλογή, την ανάλυση και τη διάδοση των δεδομένων. Ο κάθε οργανισμός μπορεί να χρησιμοποιήσει το προσωπικό του για αυτούς τους σκοπούς ή μπορεί να παρέχει ένα φόρουμ όπου αντιπρόσωποι των μελών του θα ασχοληθούν με τη συγκεκριμένη διαδικασία.

Ρυθμιστικές λειτουργίες, που θέτουν και διακηρύσσουν κάποιες αρχές και πρότυπα. Αυτή η λειτουργία δεν περιλαμβάνει όργανα που παράγουν νομικά δεσμευτικά αποτελέσματα, αλλά περισσότερο διακηρύξεις που σχεδιάζονται για να επηρεάσουν το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο δημόσια και παγκόσμια πολιτική διεξάγονται.

Λειτουργίες που θεσπίζουν κανόνες, οι οποίοι για να είναι νομικά δεσμευτικοί θα πρέπει να υπογραφούν και να επικυρωθούν από ένα ορισμένο αριθμό κρατών-μελών.

Λειτουργίες εποπτείας εφαρμογής των κανόνων που έχουν θεσπιστεί που σκοπό έχουν να διασφαλίσουν πως οι κανόνες που έχουν τεθεί σε ισχύ εφαρμόζονται. Η λειτουργία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει διάφορα βήματα, από τον εντοπισμό αποδείξεων πως μια παραβίαση έχει λάβει χώρα έως την επιβολή κυρώσεων.

¹⁰⁴ Οι γραφειοκράτες αποτελούν τα πιο σημαντικά πρόσωπα στον καθορισμό της πολιτικής που ένα κράτος πρέπει να ακολουθήσει μέσα σε ένα ΔΟ. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις, οι αντιπρόσωποι που επιλέγονται προέρχονται από τους γραφειοκράτες. Στους εξειδικευμένους οργανισμούς μάλιστα, περισσότερα από τα 2/3 των αντιπροσώπων που επιλέγονται προέρχονται από Υπουργεία. Για παράδειγμα, τα 2/3 και σε πολλές περιπτώσεις ακόμα και τα 4/5 των συμμετεχόντων στα διάφορα αντιπροσωπευτικά σώματα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας αποτελούνται από ιατρούς που εργάζονται σε Υπουργεία Υγείας.

Τελευταία κατηγορία λειτουργιών των ΔΟ είναι αυτή που περιλαμβάνει την χρήση των πόρων που έχει ο κάθε οργανισμός στη διάθεσή του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παροχή οικονομικής και τεχνικής βοήθειας στα κράτη μέλη.

Η παραπάνω λίστα σκοπό έχει να παρέχει μια κατανοητή τυπολογία των λειτουργιών των ΔΟ. Σχεδόν κανένας από τους οργανισμούς δεν εκτελεί και τις 5 λειτουργίες, ωστόσο όλοι μπορούν να πάρουν αποφάσεις που αφορούν σε κάθε μια από τις 5 λειτουργίες που προαναφέρθηκαν.

4.4.Η Δομή των Διεθνών Οργανισμών

Τα βασικά θεσμικά χαρακτηριστικά των ΔΟ – συνελεύσεις, συμβούλια, γραμματείες και γενικοί διευθυντές- έχουν ήδη αναφερθεί. Θα πρέπει ωστόσο να τα εξετάσουμε πιο λεπτομερώς.

4.4.1.Θεσμικά Χαρακτηριστικά

Οι ΔΟ έχουν παρόμοια θεσμική δομή. Χωρίς καμία εξαίρεση έχουν μια Γενική Συνέλευση ή Εκτελεστικό Συμβούλιο, στα οποία εκπροσωπούνται όλα τα κράτη μέλη όπως και τα συνδεδεμένα μέλη. Για τη διεκπεραίωση των συναντήσεων αυτών αλλά και άλλων δραστηριοτήτων, έχουν δημιουργηθεί ειδικά γραφεία και γραμματείες, προϊστάμενος των οποίων είναι ο Γενικός Γραμματέας ή Διευθυντής του κάθε Οργανισμού.

Οι συνελεύσεις των ΔΟ βασίζονται στο δόγμα του διεθνούς δικαίου περί κυρίαρχης ισότητας των κρατών. Προς συμμόρφωση με αυτό το δόγμα κάθε κράτος μέλος έχει το δικαίωμα ίσης αντιπροσώπευσης στις συνελεύσεις ενώ ισχύει και το αξίωμα «ένα κράτος, μία ψήφος¹⁰⁵».

Οι συνελεύσεις λαμβάνουν χώρα κατά συγκεκριμένα διαστήματα. Συνήθως λαμβάνουν χώρα σε ετήσια βάση ή κάθε δύο χρόνια. Η Γενική Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων του ILO συνέρχεται τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο, η ΠΣΥ του ΠΟΥ συνέρχεται κάθε χρόνο, συνήθως τον Μάιο για περίπου τρεις εβδομάδες, η Γενική Διάσκεψη της UNESCO συνέρχεται κάθε δυο χρόνια, ενώ η Γενική Συνέλευση του WIPO συνέρχεται κάθε τρία χρόνια.

Τα διοικητικά ή εκτελεστικά Συμβούλια αποτελούν το δεύτερο κοινό θεσμικό όργανο των ΔΟ. Όπως και οι συνελεύσεις, απαρτίζονται από εκπροσώπους των κρατών-

¹⁰⁵ Στους παρακάτω διακρατικούς διεθνείς οργανισμούς η ψήφος των κρατών μετρά ανάλογα με τις οικονομικές συνεισφορές των μελών τους: International Monetary Fund, World Bank, International Development Association, International Financial Corporation.

μελών, συνήθως κυβερνητικούς αντιπροσώπους. Εξαίρεση αποτελεί ο ILO, στο Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου εκπροσωπούνται τόσο οι εργοδότες όσο και οι εργαζόμενοι.

Οι Γραμματείες αποτελούν το τρίτο κοινό όργανο. Αρχικά δημιουργήθηκαν για να εξυπηρετούν τις Συνελεύσεις- να κάνουν όλες τις απαραίτητες διευθετήσεις, να καταγράφουν τις συζητήσεις και τις αποφάσεις, να ετοιμάζουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα και να μεταφράζουν-, ωστόσο οι υποχρεώσεις τους έχουν διευρυνθεί ειδικά τα τελευταία χρόνια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Διεθνές Γραφείο Εργασίας του ILO (Γραμματεία) που κάνει τα προσχέδια των Συνελεύσεων και συγκεντρώνει και εκδίδει πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των νόμων που προκύπτουν από τις συνελεύσεις στα κράτη μέλη.

4.4.2.Ο ρόλος των επικεφαλής των Γραμματειών

Επικεφαλής των Γραμματειών των ΔΟ είναι ο Γενικός Γραμματέας ή Διευθυντής, ο οποίος εκλέγεται μετά από ψηφοφορία της Συνέλευσης και διορίζεται για 4 ή 5 χρόνια. Εξαίρεση αποτελεί ο Γενικός Διευθυντής του WIPO ο οποίος εκλέγεται για 6 χρόνια. Κάποιοι από αυτούς μάλιστα έχουν επανεκλεγεί περισσότερες από μία φορές.

Ο Sir Eric Drummond, ο πρώτος Γενικός Γραμματέας της Κοινωνίας των Εθνών και ο Albert Thomas, ο πρώτος Γενικός Διευθυντής του ILO, έχουν χαρακτηριστεί ως αντιπρόσωποι δύο αντίθετων αντιλήψεων του ρόλου του εκτελεστικού προσώπου ενός ΔΟ. Ο Sir Eric Drummond εμπνεύστηκε από τη βρετανική αστική παράδοση, κρατώντας τόσο τον εαυτό του όσο και τη Γραμματεία στο παρασκήνιο, αποφεύγοντας να πάρει πολλές ευθύνες και δημιουργώντας δυσπιστία κατά αυτό τον τρόπο¹⁰⁶. Ο Albert Thomas από την άλλη πλευρά, θεώρησε πως το καθήκον του ήταν να παρέχει μια σαφή και δυναμική ηγεσία¹⁰⁷. Είναι εμφανές πως υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο ανδρών. Ο Drummond εμπνεύστηκε από τη βρετανική αστική παράδοση ενώ ο Thomas προέρχεται από το γαλλικό εργατικό κίνημα και με ενεργό μάλιστα συμμετοχή στη γαλλική πολιτική.

Όποιο ύφος κι αν υιοθετήσει κάποιος Γενικός Διευθυντής, γεγονός παραμένει πως οι εξουσίες της Γραμματείας είναι σχετικά περιορισμένες. Συνήθως οι δραστηριότητές της περιορίζονται όπως ήδη είπαμε στην προετοιμασία για τις εκάστοτε Συνελεύσεις. Κάποιες επιπλέον εξουσίες αποδίδονται σε αυτές από τα Εκτελεστικά ή Διοικητικά Συμβούλια, αλλά ο βαθμός στον οποίο κάτι τέτοιο συμβαίνει εξαρτάται από τον Οργανισμό, τη λειτουργία του και τη χρονική περίοδο. Θα μπορούσαμε λοιπόν να

¹⁰⁶ Βλ. F.P.Walters, *A History of the League of Nations*, London: Oxford University Press, 1952, σελ.559

¹⁰⁷ Βλ. E.J.Phelan, *Yes and Albert Thomas*, London: Cresset Press, 1936.

πούμε ως γενικό κανόνα πως όσο μεγαλύτερη είναι η ανάθεση εξουσιών στη Γραμματεία, τόσο ήσσονος σημασίας είναι και το ζήτημα.

Τα νομικά και συνταγματικά ζητήματα που περιγράψαμε παρέχουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις στους ΔΟ. Οι διατάξεις αυτές εξουσιοδοτούν συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες να προβούν σε συγκεκριμένες πράξεις. Με άλλα λόγια τους παρέχουν εξουσία.

4.5. Συλλογή στοιχείων και ανάπτυξη κοινωνικών δεικτών

Οι ΔΟ είναι οι πρώτοι που ενεπλάκησαν σε μια μεγάλη και σημαντική προσπάθεια συλλογής δεδομένων. Ο ILO εκδίδει εδώ και πολλά χρόνια το Bulletin και το Yearbook of Labor Statistics, τα οποία περιέχουν δεδομένα που αφορούν στην απασχόληση, τις ώρες εργασίας, τους μισθούς και άλλα σχετικά θέματα.

Το Statistical Yearbook της Unesco περιέχει στοιχεία σχετικά με τις εγγραφές στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τον αλφαριθμητισμό, τις πολιτιστικές εγκαταστάσεις όπως είναι οι βιβλιοθήκες, και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Ο ΠΟΥ συλλέγει χρήσιμα στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες που αφορούν σε επιδημίες, νοσοκομεία και πρακτικές δημόσιας υγείας. Κάποια από αυτά τα εκδίδει σε εβδομαδιαία βάση, άλλα μηνιαίως, ενώ τα περισσότερα εκδίδονται σε ετήσια βάση. Το Καταστατικό μάλιστα του ΠΟΥ εξουσιοδοτεί το ΠΣΥ να υιοθετεί κανονισμούς που αφορούν «στην ονοματολογία ασθενειών». Οι κανονισμοί που υιοθετούνται ισχύουν για όλα τα κράτη μέλη του Οργανισμού, πλην αυτών που με γραπτή ανακοίνωσή τους ενημερώνουν τον Γενικό Διευθυντή για την άρνηση ή την επιφύλαξή τους για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η διαδικασία αυτή έχει διευκολύνει την αποστολή της προτυποποίησης στην συλλογή δεδομένων που αφορούν στην υγεία.

Ο WIPO έχει εδραιώσει ένα παγκόσμιο δίκτυο πληροφόρησης, το WIPOnet. Το σχέδιο αυτό επιχειρεί να συνδέσει τα περισσότερα από τα 300 γραφεία πνευματικής ιδιοκτησίας μεταξύ των κρατών μελών του Οργανισμού. Εκτός του ότι αποτελεί ένα μέσο διακίνησης πληροφοριών μεταξύ των συνδεδεμένων μελών, το WIPOnet αποτελεί και το θεμέλιο λίθο για τις υπηρεσίες προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας.

4.6. Δραστηριότητες που δημιουργούν κανόνες – Συνέδρια

Οι δραστηριότητες που δημιουργούν κανόνες, δηλαδή τα διεθνή συνέδρια που θέτουν νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις στις κυβερνήσεις, έχουν διαδραματίσει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στις δραστηριότητες των διεθνών οργανισμών. Στόχος τους είναι να θεσπίσουν υποχρεωτικά πρότυπα δράσης για τους ΔΟ.

Όπως έχουμε ήδη δει, πολλά διεθνή συνέδρια προετοιμάστηκαν μέσα στο δίκτυο των ΔΟ. Η διαδικασία υιοθέτησης ενός συνεδρίου μπορεί να πάρει πολλά χρόνια. Το

πρώτο βήμα μπορεί να είναι η προετοιμασία ενός προσχεδίου από τον Γραμματέα του εκάστοτε Οργανισμού ή η διανομή από τον Γραμματέα πάλι, ενός ερωτηματολογίου στις Κυβερνήσεις των κρατών μελών προκειμένου να καθοριστούν οι υπάρχουσες πρακτικές. Τα αρχικά προσχέδια εξετάζονται και αξιολογούνται από ειδικές επιτροπές και κάποιες φορές στέλνονται και στις Κυβερνήσεις. Τελικά, η σύμβαση μπορεί να υιοθετηθεί από τον ΔΟ. Αυτό σημαίνει πως ο ΔΟ υπερθεματίζει της σύμβασης και υποδεικνύει στις κυβερνήσεις των κρατών μελών να την υπογράψουν και να την επικυρώσουν. Οι συμβάσεις τίθενται σε ισχύ μόνο όταν ένας ορισμένος αριθμός κυβερνήσεων¹⁰⁸ τις έχουν επικυρώσει.

Όταν ένα κράτος μέλος επικυρώσει μια Σύμβαση, δεσμεύεται νομικά να θέσει σε ισχύ τα προβλεπόμενα από αυτή. Αν αποτύχει ωστόσο να εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή, η επιβολή κυρώσεων είναι κάπως προβληματική. Συνήθως τα κράτη που δεν συμμορφώνονται με συμβάσεις που έχουν επικυρώσει, χάνουν τα όποια προνόμια είχαν αποκτήσει από τη σύμβαση. Ωστόσο, στους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραχωρούν λίγα δικαιώματα και πολλές υποχρεώσεις. Μία σύμβαση μπορεί να επιτρέπει στα κράτη που την έχουν υπογράψει να επιβάλουν κυρώσεις εναντίον του κράτους μέλους που δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του. Ωστόσο, τα υπόλοιπα κράτη μέλη δεν είναι διατεθειμένα να προβούν σε ενέργειες που θα μπορούσαν να βλάψουν τους κατοίκους μιας άλλης χώρας. Ως εκ τούτου, στις περισσότερες των περιπτώσεων η πιο αξιόλογη επιβολή για την μη συμμόρφωση με τους όρους μιας σύμβασης είναι η δυσμενής κριτική.

4.7. Νομικές συνέπειες που απορρέουν από την ιδιότητα μέλους

Η ιδιότητα μέλους σε έναν ΔΟ συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις από και προς τον Οργανισμό. Όλα τα μέλη έχουν την υποχρέωση «να συνεργάζονται με καλή πίστη»¹⁰⁹, να σέβονται τις αρχές και τους σκοπούς του Οργανισμού που περιέχονται στην καταστατική του συνθήκη, και να σέβονται τις αποφάσεις των οργάνων, στα οποία και τα ίδια συμμετέχουν, και να τις εφαρμόζουν σωστά.

Υποχρεούνται επίσης να συμμετέχουν σε όλες τις συνεδριάσεις των οργάνων, αποστέλλοντας αντιπροσώπους, να μην δυσκολεύουν με την αρνητική τους ψήφο τις εργασίες του Οργανισμού, να καταβάλλουν όλες τις οικονομικές υποχρεώσεις που τους αναλογούν στα έξοδα λειτουργίας του Οργανισμού και να παρέχουν προνόμια

¹⁰⁸ Αυτό καθορίζεται κάθε φορά από το κείμενο της Σύμβασης.

¹⁰⁹ Άρθρο 2.2 του Χάρτη του ΟΗΕ.

και ασυλίες στον Οργανισμό και στους υπαλλήλους του σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις που υπογράφουν.

Όλα τα μέλη του διεθνούς οργανισμού έχουν τα ίδια δικαιώματα και θεωρούνται νομικά ίσα. Εξαιρέση από την αρχή αυτή παρατηρείται στις περιπτώσεις εκείνες όπου η θέση ορισμένων κρατών – μελών σε όργανα, περιορισμένης συνήθως σύνθεσης, τους προσδίδει κάποια υπεροχή κατά την ψηφοφορία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της περίπτωσης αυτής είναι το δικαίωμα veto των Μεγάλων Δυνάμεων στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Αυτή η προνομιακή μεταχείριση δε θίγει τη νομική ισότητα των κρατών και αποτελεί ένα στοιχείο ισορροπίας ανάμεσα στα μεγάλα και τα μικρά κράτη, είτε από πλευράς μεγέθους, είτε από πλευράς οικονομικής ή βιομηχανικής δύναμης.

Συνήθως, τα μέλη των ΔΟ διαφοροποιούνται ως προς τις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Έτσι, κράτη με μεγάλη εδαφική επιφάνεια ή μεγάλο πληθυσμό συνεισφέρουν περισσότερα χρήματα από ότι τα μικρά κράτη¹¹⁰.

Συμπέρασμα

Είδαμε λοιπόν πως η αρχή της αποδιδόμενης αρμοδιότητας μας βοηθά να εξηγήσουμε την πηγή από την οποία ένας ΔΟ έλκει τις αρμοδιότητες και την εξουσία του. Σε αντίθεση με το κυρίαρχο κράτος, του οποίου οι εξουσίες δεν εξαρτώνται από οποιαδήποτε άλλη αρχή, οι εξουσίες των ΔΟ περιορίζονται στα όσα τα κράτη – μέλη συμφώνησαν στην ιδρυτική τους συνθήκη.

Αναφορικά με τη θεσμική τους δομή, τα όργανα είναι κοινά σε όλους τους Οργανισμούς που εξετάσαμε. Στο σύνολό τους διαθέτουν ένα όργανο πλήρους σύνθεσης στο οποίο εκπροσωπούνται όλα τα κράτη. Αυτό ανάλογα με τον Οργανισμό καλείται Γενική Διάσκεψη Αντιπροσώπων (ILO), Γενική Διάσκεψη (UNESCO) κλπ. Ένα όργανο περιορισμένης σύνθεσης στο οποίο εκπροσωπούνται ορισμένα κράτη ανάλογα με τη γεωγραφική τους θέση ή την οικονομική τους δύναμη την ομαδοποίησή τους μέσα στον Οργανισμό. Το όργανο αυτό ονομάζεται Διοικητικό Συμβούλιο (ILO), Εκτελεστικό Συμβούλιο (UNESCO), Εκτελεστικό Γραφείο (WHO). Ένα όργανο για το συντονισμό των διοικητικών εργασιών, που καλείται Γραμματεία και αποτελείται από μόνιμους υπαλλήλους. Τέλος, οι Ειδικευμένοι Οργανισμοί μπορούν να συστήσουν Επιτροπές με συμβουλευτικό χαρακτήρα και με συμμετοχή εμπειρογνομώνων. Τέτοιες Επιτροπές έχουν συστήσει τόσο η UNESCO (Νομική Επιτροπή) όσο και ο ILO (Ειδική Εξεταστική Επιτροπή).

¹¹⁰ Μόνο οι ΗΠΑ για παράδειγμα καταβάλλουν το 25% του προϋπολογισμού του ΟΗΕ.

Αυτό που είναι ωστόσο σημαντικό στοιχείο και θα πρέπει να έχουμε υπόψη είναι πως οι ΔΟ έχουν γίνει πρωταρχικοί διεθνείς δρώντες και αποκτούν έναν ολοένα αυξανόμενο ρόλο στις διεθνείς σχέσεις και στις εσωτερικές πολιτικές των διαφόρων κρατών. Ωστόσο, παρόλο που έχουν κάποια αυτονομία, ο χαρακτήρας της είναι σχετικός. Οι ΔΟ έχουν ένα διακυβερνητικό χαρακτήρα, που εξηγεί τους περιορισμούς για μια πλήρως αυτόνομη λειτουργία. Η αυτονομία των διακρατικών διεθνών οργανισμών λοιπόν είναι περιορισμένη και η κυριαρχία παραμένει στα κράτη. Η συναίνεση των Κρατών-μελών των Οργανισμών είναι εκείνη που αναζητείται κατά τη λήψη των αποφάσεων κι άρα τα Κράτη είναι οι μόνοι πρωταγωνιστές στην υιοθέτηση των αποφάσεων, οι οποίες στην πλειονότητά τους, καταλήγουν να είναι απλά ευχετήριες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ΔΟΕ αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση ΔΟ, του οποίου η ιδιαιτερότητα έγκειται κυρίως στην τριμερή σύνθεση των αντιπροσωπειών των κρατών-μελών της. Επιπλέον, η συμμετοχή κρατικών και μη κρατικών εκπροσώπων, ήτοι εκπροσώπων των εργοδοτών και των εργαζομένων, προσδίδει δημοκρατική νομιμοποίηση στον Οργανισμό. Η συνύπαρξη και η συνεργασία των «αντιμαχόμενων πλευρών» στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στη ΔΟΕ συμβάλλει την υιοθέτηση Συμβάσεων με πραγματικό αντίκρισμα, αποφεύγοντας τεχνοκρατικές λύσεις. Είδαμε πως επικρατεί η τριμερής σύνθεση των αντιπροσωπειών, με δύο κυβερνητικούς εκπροσώπους, έναν εκπρόσωπο των εργοδοτών και έναν των εργαζομένων. Το Κράτος ωστόσο παραμένει ο κύριος ρυθμιστής των εργασιακών ζητημάτων.

Έχοντας διανύσει 89 χρόνια λειτουργίας, τα διεθνή πρότυπα που έχει θέσει η ΔΟΕ είναι ουσιαστικά θεμελιώδη για την ύπαρξή της. Δικλείδα ασφαλείας έχει αποτελέσει η ύπαρξη μηχανισμού επιτήρησης της εφαρμογής των Συμβάσεων, καθώς και ότι τα κράτη-μέλη της ΔΟΕ οφείλουν να εφαρμόζουν τις αποφάσεις της εντός ενός έτους, ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις, εντός δεκαοχτώ μηνών. Η ΔΟΕ αποτελεί το μοναδικό διεθνή οργανισμό που έχει εντάξει τέτοια ρήτρα στο Καταστατικό του, παράλληλα ωστόσο, οι επικυρώσεις των Συμβάσεών της υπερβαίνουν κατά πολύ τις αντίστοιχες επικυρώσεις στους άλλους διεθνείς οργανισμούς. Κάθε χρόνο υποβάλλονται προς εξέταση περίπου 2.000 κυβερνητικές εκθέσεις περί της εφαρμογής των Συμβάσεων, στη σύνταξη των οποίων έχουν συμβάλει και οι εκπρόσωποι των εργοδοτών και των εργαζομένων.

Η άλλη κύρια συνεισφορά τα ΔΟΕ έγκειται στο ότι έχει θεσμοθετήσει το διάλογο μεταξύ βιομηχανικών κρατών, ανεπτυγμένων και αναπτυσσομένων. Μέχρι σήμερα, έχει καλύψει το σύνολο σχεδόν των εργασιακών ζητημάτων, αλλά καθώς το ζήτημα της «κοινωνικής δικαιοσύνης» έχει τη δική του δυναμική, η ΔΟΕ έχει σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει τα επόμενα χρόνια.

Αναφορικά με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας τώρα, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη περίοδο στην ιστορία, η ασφάλεια της παγκόσμιας δημόσιας υγείας εξαρτάται από τη διεθνή συνεργασία και την προθυμία όλων των χωρών να δράσουν αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση των επερχόμενων απειλών. Ο ίδιος ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, έχει καταγγείλει τις «κραυγαλέες ανισότητες» στην παροχή υγειονομικής φροντίδας και συνιστά την άμεση επιστροφή στην αρχή της πρωτοβάθμιας ιατρικής περίθαλψης καθώς οι ανισότητες στην έκβαση των προβλημάτων υγείας και στην πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα είναι πολύ

μεγαλύτερες σήμερα απ' ό,τι ήταν το 1978. Θα πρέπει και η υγεία να αποκτήσει τις ανάλογες ισχυρές διεθνείς υποδομές που θα επιτρέπουν την προάσπισή της και την κατοχύρωσή της ως παγκόσμιο δημόσιο αγαθό. Θα πρέπει δηλαδή να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν τη συστηματική συλλογή, επεξεργασία και παρακολούθηση των υγειονομικών δεδομένων σε παγκόσμιο επίπεδο, την άμεση αντιμετώπιση ξαφνικών απειλών κυρίως από επιδημικές εκρήξεις ή φυσικές καταστροφές, την καταπολέμηση «εξαγόμενων» παραγόντων κινδύνου (ναρκωτικά, κάπνισμα, κ.τ.λ.), την περαιτέρω ανάπτυξη προληπτικών - εμβολιαστικών προγραμμάτων και την ενίσχυση των υπηρεσιών υγείας στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Η UNESCO ως ειδικός Οργανισμός του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, συμβάλλει στην εδραίωση της ειρήνης, στον αγώνα ενάντια στην φτώχεια, στην διαρκή ανθρώπινη ανάπτυξη και στον διαπολιτισμικό διάλογο, διά της παιδείας, των επιστημών, του πολιτισμού, της επικοινωνίας και της πληροφόρησης. Όπως ήδη αναφέραμε, η Αφρική και η Ισότητα μεταξύ των δύο φύλων, θα κυριαρχούν ως οι βασικότερες προτεραιότητες της UNESCO – στην περίοδο 2008 – 2013. Πολυάριθμες χώρες ωστόσο παραμένουν «στα αζήτητα» και χωρίς την προγραμματισμένη και διαρκή διεθνή βοήθεια, απέχουν πολύ από το να έχουν πετύχει τους προκαθορισμένους στόχους.

Υπερβολικά πολλές υποσχέσεις που έχουν δοθεί ξεχάστηκαν, την ίδια ώρα που όλοι γνωρίζουμε πως η εκπαίδευση είναι ένας από τους πυλώνες της ανάπτυξης και πως η απόκτηση γνώσεων συμβάλλει στη βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών όρων διαβίωσης των πληθυσμών. Αναφορικά με τους μεσοπρόθεσμους στόχους του Οργανισμού, αυτοί θα υλοποιηθούν μέσω μιας εξελίξιμης και συνεχούς διαδικασίας, η οποία θα συμπεριλαμβάνει δραστηριότητες παρακολούθησης και ελέγχου, γεγονός που θα καταλήξει σε μια πραγματική ανανέωση της διαδικασίας της μεταρρύθμισης της UNESCO.

Όσον αφορά τώρα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας είδαμε πως το παραδοσιακό «τρίπτυχο» συμφερόντων στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας (πνευματικός δημιουργός-πολιτιστική βιομηχανία – κοινό) έχει ριζικά διαφοροποιηθεί και σε μεγάλο βαθμό πολυπλοκοποιηθεί. Η Συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας πρέπει τυπικά να αναγνωρίσει την ανάγκη συνυπολογισμού «των αναπτυξιακών αναγκών των χωρών μελών της και ιδιαίτερα των αναπτυσσόμενων και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών», όπως έχει ήδη προταθεί, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό. Ο Οργανισμός θα πρέπει να εργαστεί κάτω από ένα ευρύτερο πλαίσιο από αυτό που περιγραφόταν στη συνθήκη του 1974 με τα Ηνωμένα Έθνη και να αποκτήσει μια πιο ισορροπημένη και ρεαλιστική άποψη των

κοινωνικών οφελών και του κόστους που έχουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ως εργαλείο – αλλά όχι μοναδικό εργαλείο - για την υποστήριξη της δημιουργικής πνευματικής δραστηριότητας.

Οι λειτουργίες του Οργανισμού δεν θα πρέπει να υποστηρίζουν μόνο την «αποτελεσματική προστασία» και την «εναρμόνιση» των νόμων για την πνευματική ιδιοκτησία, αλλά επίσημα να περικλείουν τις έννοιες της ισορροπίας, της καταλληλότητας και της τόνωσης τόσο των ανταγωνιστικών, όσο και των συνεργατικών μοντέλων δημιουργικής δραστηριότητας στα πλαίσια εθνικών, περιφερειακών και διεθνών συστημάτων καινοτομίας.

Οι Διεθνείς Οργανισμοί, που εξετάσαμε στην παρούσα εργασία, παίζουν σημαντικό ρόλο αναμφισβήτητα, και μάλιστα με μια πληθώρα τρόπων. Καθιστούν εφικτή τη τεχνική συνεργασία μεταξύ των κρατών σε θέματα που είναι πρωταρχικής σημασίας για τις μοντέρνες κοινωνίες και οικονομίες. Προωθούν τον διάλογο και την επικοινωνία μεταξύ των κρατών σαν μια πρώτη απάντηση στις όποιες διαφωνίες και προάγουν μια επίλυση διαφορών που στηρίζεται σε κανόνες και όχι στην επίδειξη δύναμης. Λειτουργούν, στο πλαίσιο της διεθνούς κοινωνίας, ως συντελεστές επίλυσης ανθρωπιστικών θεμάτων. Σε ένα πιο γενικό επίπεδο, θα λέγαμε πως αλλάζουν τις βασικές προσδοκίες των κρατών και των δημιουργών εξωτερικής πολιτικής σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των διεθνών σχέσεων, αντικαθιστώντας το διπολικό μοντέλο με ένα πολυπολικό.

Δημιουργούν μεν ευκαιρίες για τα κράτη – μέλη τους, αλλά ασκούν επίσης επιρροή και επιβάλλουν περιορισμούς στις πολιτικές των κρατών – μελών τους. Επηρεάζουν τα κράτη – μέλη τους, θέτοντας διεθνή και άρα εθνικά πρότυπα και αναγκάζουν τις κυβερνήσεις να παίρνουν θέση σε σημαντικά θέματα. Παρακολουθούν τη συμπεριφορά των κρατών – μελών και ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαδικασιών που διευκολύνουν και συγχρονίζουν τη συμμετοχή τους σε αυτούς. Διευκολύνουν τη δημιουργία αρχών και κανόνων συμπεριφοράς με τους οποίους τα κράτη πρέπει να ευθυγραμμίσουν τις πολιτικές τους, αν επιθυμούν να επωφεληθούν από αυτές. Η «δύναμη» τους ωστόσο, αναφορικά με την ικανότητά τους να επιβάλλουν αποφάσεις, είναι περιορισμένη. Οι περισσότερες πράξεις τους, είναι στην ουσία συστάσεις. Η αποτελεσματικότητά τους έγκειται στην προθυμία των δρώντων να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις τους.

Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν τα όριά τους και όσοι περιμένουν να ξεπεράσουν τα όρια αυτά μάλλον θα απογοητευτούν. Μπορούν να επηρεάσουν τις διεθνείς σχέσεις διευκολύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών και θεσπίζοντας κανόνες. Αλλά δεν έχουν τις παραδοσιακές πηγές δύναμης των κρατών· δεν μπορούν να φορολογήσουν και δεν έχουν ούτε ανεξάρτητα μέσα επιβολής δύναμης, ούτε το

δικαίωμα να ελέγξουν ή να διευθύνουν δρώντες με κανόνες και περιορισμούς. Σε τελική ανάλυση, είναι «υπόχρεοι» στα κράτη που τους δημιούργησαν και περιορίζονται από τα συμφέροντα και τις απαιτήσεις των κρατών αυτών.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Βιβλιογραφία

α. Συγγράμματα Ξενόγλωσσα

- I. Abbott Kenneth & Snidal Duncan, *Why do States Act Through Formal IOS*, The Journal of Conflict Resolution, Vol. 42, No.1 (Feb. 1998).
- II. Alcock, A., *History of the International Labour Organisation*, London, Macmillan, 1970.
- III. Archer C., *International Organizations*, 3rd Edition, London, Routledge, 2001.
- IV. Barkin Samuel, *International organization theories and institutions*, New York: Palgrave Macmillan, 2006.
- V. Bagniet G., *L' UNESCO, sa structure et son fonctionnement*, Revue de l' Université de Bruxelles, 1956.
- VI. Bernhard R., *The nature and field of application of the Internal Law of International Organizations, Law and State*, vol.10, 1974
- VII. Brett, B. 1994. *International labour in the 21st century: the ILO, monument to the past or beacon for the future?*, London, European Policy Institute, 1994.
- VIII. Deliyanni E., *Le droit de représentation des auteurs, face à la télévision transfrontalière par satellite et par câble*, LGDJ, Paris 1993.
- IX. Easton D., *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science*, New York: Knopf, 1964.
- X. Jacobson H. , *Networks of Interdependence, International Organizations and the Global Political System*, New York, 1984.
- XI. Karns Margaret and Mingst Karen, *International Organizations: The Politics and Processes of Global Governance*, Lynne Rienner, 2004.
- XII. Lasswell Harold and Kaplan Abraham, *Power and Society: A Framework for Political Inquiry*, New Heaven: Yale University Press, 1950
- XIII. Mancur Olson, Jr, *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*, N.Y. Schocken, 1968
- XIV. Morse, D.A., *The origin and evolution of the ILO and its role in the world community*, Ithaca, Cornell University, 1969.
- XV. Mylonas D. ,*La Genese de l' UNESCO: la conference de ministres allies de l' education (1942-1945)*, Bruyant, Bruxelles, 1975.
- XVI. Pallreri B. , *Droit interne des organizations internationals*, vol. 127, 1969.
- XVII. Phelan E.J., *Yes and Albert Thomas*, London: Cresset Press, 1936
- XVIII. Stromquist N., *NGO in a New Paradigm of Civil Society, Current Issues in Comparative Education*, Teachers College University, 2002

- XIX. Somavia, J. (2004) 'Working for a Fair Globalization'. World Bank Presidential Fellows Lecture (25 June). Verbatim transcript of speech, questions and responses by Miller Reporting Company Inc., Washington, DC.
- XX. Somavia, J. (2006) 'Making the Global Goal of Decent Work for All a National Reality', in UN Department of Economic and Social Affairs *Full and Productive Employment and Decent Work*, pp. 31–34. New York: United Nations.
- XXI. Thomas, A. 1921. "International Labour Organization: its origins, development and future", in *International Labour Review*, Vol. 1, No. 1, 1921.
- XXII. Vaccaro V. L., D. Y. Cohn, *The Evolution of Business Models and Marketing Strategies in the Music Industry*, 2004.
- XXIII. Valticos, N., "The ILO: a retrospective and future view", in *International Labour Review*, Vol. 135, 1996.
- XXIV. Wallis R. , *Business as usual or a real paradigm shift? The music industry's response to e-commerce technology and ideology*, 2005.

β. Συγγράμματα Ελληνικά

- I. Βαρουξάκης Σ., *Διεθνείς Οργανισμοί*, τομος Α', εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1980.
- II. Κοτζιάς Ν., *Το ενεργητικό δημοκρατικό κράτος, εθνικό κράτος και παγκοσμιοποίηση*, εκδόσεις Καστανιώτη, 2003.
- III. Μπούτρος Μπούτρος- Γκάλι «Οδηγός για την Ειρήνη» Ο.Η.Ε., Ν. Υόρκη 1992, Ελληνική Έκδοση
- IV. Νάσκου-Περράκη Π., *Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών: Η θεσμική διάσταση*, 8' έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2005.

γ. Επίσημα Έγγραφα και Άρθρα

- I. Constitution of the International Labour Organisation and Standing Orders of the International Labour Conference (Geneva, 2004)
- II. Encyclopedia of Public International Law.
- III. ILO The International Labour Organization: The First Decade (with a preface by Albert Thomas). London: George Allen & Unwin for the ILO, 1931.
- IV. ILO Employment, Incomes and Equality: A Strategy for Increasing Productive Employment in Kenya. Geneva: ILO, 1973.

- V. ILO Economic Security for a Better World. Geneva: ILO Socio-Economic Security Programme, 2004.
- VI. 'ILO Under Fire', Time Magazine 7 November 1977.
- VII. Plans for World Health Organization. Interim Commission concludes session at Geneva". United Nations Bulletin, 1946.
- VIII. "The role of WHO, Past, Present, and Future". *American Journal of Public Health and The Nation's Health* 1951;41(12):1460-1463.
- IX. Vivant M., Droit d'auteur et droits voisins dans la société de l'information, Commission Nationale Française pour l'UNESCO, Paris 28-29 novembre 2003, Rapport de synthèse.
- X. Vivant M., Propriété intellectuelle et nouvelles technologies. A la recherche d'un nouveau paradigme, Commission Nationale Française pour l'UNESCO, Paris 28-29 novembre 2003, Rapport de synthèse.
- XI. WIPO, Introduction to Intellectual Property Theory and Practice. London: Kluwer Law International, 1997.
- XII. WHO, Four decades of achievement: highlights of the work of WHO. Geneva: World Health Organization, 1988.
- XIII. WHO, The first ten years of the World Health Organization. Geneva; World Health Organization, 1958.
- XIV. WHO, The Second Ten years of the World Health Organization, 1958-1967. Geneva: World Health Organization, 1968.

δ. Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

- I. www.ilo.org (Διεθνής Οργανισμός Εργασίας)
- II. www.who.org (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας)
- III. www.unesco.org (Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την εκπαίδευση, την επιστήμη και τον πολιτισμό)
- IV. www.wipo.org (Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας)
- V. <http://openlibrary.org/a/OL604096A/Elsa-Deliyanni>
- VI. <http://www.Presence-pc.com/tests/Peer-to-peer> (συνέντευξη του M. Vivant)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Κράτη Μέλη ILO

Albania	Bangladesh	Bulgaria
Afghanistan	Barbados	Burkina Faso
Algeria	Belarus	Burundi
Angola	Belgium	Cambodia
Antigua and Barbuda	Belize	Cameroon
Argentina	Benin	Canada
Armenia	Bolivia	Cape Verde
	Bosnia and Herzegovina	
Australia	Botswana	Chad
Austria	Brazil	Chile
Azerbaijan	Brunei Darussalam	China
Bahrain	Kiribati	Colombia
Bulgaria	Kuwait	Spain
Burkina Faso	Kyrgyzstan	Sri Lanka
Burundi	Latvia	Suriname
Cambodia	Lebanon	Swaziland
Cameroon	Lesotho	Sweden
Canada	Liberia	Switzerland
Cape Verde	Lithuania	Tajikistan
Chad	Luxembourg	Thailand
Chile	Madagascar	the Bahamas
China	Malawi	the Comoros
Colombia	Malaysia	the Congo
Costa Rica		the Gambia
		the Libyan Arab
Côte d'Ivoire	Mali	Jamahiriya
Croatia	Malta	the Marshall Islands
Cuba	Mauritania	the Netherlands
Cyprus	Mauritius	the Niger
Denmark	Mexico	the Philippines
		the Russian
Djibouti	Mongolia	Federation
Dominica	Montenegro	the Sudan
Ecuador	Morocco	the United Kingdom
Egypt	Mozambique	the United States
El Salvador	Myanmar	Timor-Leste
Equatorial Guinea	Namibia	Togo
Eritrea	Nepal	Uganda
Estonia	New Zealand	Ukraine
Ethiopia	Nicaragua	Uruguay
Fiji	Nigeria	Uzbekistan
Finland	Norway	Vanuatu
France	Oman	Italy
Gabon	Pakistan	Jamaica
Georgia	Panama	Japan
Germany	Papua New Guinea	Jordan
Ghana	Paraguay	Kazakhstan
Greece	Peru	Singapore

Grenada	Poland	Slovakia
Guatemala	Portugal	Slovenia
Guinea	Qatar	Solomon Islands
Guinea-Bissau	Romania	Somalia
		Venezuela (Bolivarian
Guyana	Rwanda	Republic of)
Haiti	Saint Kitts and Nevis	Viet Nam
Honduras	Saint Lucia	Yemen
	Saint Vincent and the	
Hungary	Grenadines	Zambia
Iceland	Samoa	Zimbabwe
India	San Marino	
	Sao Tome and	
Indonesia	Principe	
Iraq	Saudi Arabia	
Ireland	Senegal	
Israel	Sierra Leone	

2. Κράτη Μέλη WHO

A
<u>Afghanistan</u>
<u>Albania</u>
<u>Algeria</u>
<u>Andorra</u>
<u>Angola</u>
<u>Antigua and Barbuda</u>
<u>Argentina</u>
<u>Armenia</u>
<u>Australia</u>
<u>Austria</u>
<u>Azerbaijan</u>
B
<u>Bahamas</u>
<u>Bahrain</u>
<u>Bangladesh</u>
<u>Barbados</u>
<u>Belarus</u>
<u>Belgium</u>
<u>Belize</u>
<u>Benin</u>
<u>Bhutan</u>
<u>Bolivia</u>
<u>Bosnia and Herzegovina</u>
<u>Botswana</u>
<u>Brazil</u>
<u>Brunei Darussalam</u>
<u>Bulgaria</u>
<u>Burkina Faso</u>
<u>Burundi</u>

C
<u>Cambodia</u> <u>Cameroon</u> <u>Canada</u> <u>Cape Verde</u> <u>Central African Republic</u> <u>Chad</u> <u>Chile</u> <u>China</u> <u>Colombia</u> <u>Comoros</u> <u>Congo</u> <u>Cook Islands</u> <u>Costa Rica</u> <u>Cote d'Ivoire</u> <u>Croatia</u> <u>Cuba</u> <u>Cyprus</u> <u>Czech Republic</u>
D
<u>Democratic People's Republic of Korea</u> <u>Democratic Republic of the Congo</u> <u>Denmark</u> <u>Djibouti</u> <u>Dominica</u> <u>Dominican Republic</u>
E
<u>Ecuador</u> <u>Egypt</u> <u>El Salvador</u> <u>Equatorial Guinea</u> <u>Eritrea</u> <u>Estonia</u> <u>Ethiopia</u>
F
<u>Fiji</u> <u>Finland</u> <u>France</u>
G
<u>Gabon</u> <u>Gambia</u> <u>Georgia</u> <u>Germany</u> <u>Ghana</u> <u>Greece</u> <u>Grenada</u> <u>Guatemala</u> <u>Guinea</u> <u>Guinea-Bissau</u> <u>Guyana</u>

H
<u>Haiti</u> <u>Honduras</u> <u>Hungary</u>
I
<u>Iceland</u> <u>India</u> <u>Indonesia</u> <u>Iran (Islamic Republic of)</u> <u>Iraq</u> <u>Ireland</u> <u>Israel</u> <u>Italy</u>
J
<u>Jamaica</u> <u>Japan</u> <u>Jordan</u>
K
<u>Kazakhstan</u> <u>Kenya</u> <u>Kiribati</u> <u>Kuwait</u> <u>Kyrgyzstan</u>
L
<u>Lao People's Democratic Republic</u> <u>Latvia</u> <u>Lebanon</u> <u>Lesotho</u> <u>Liberia</u> <u>Libyan Arab Jamahiriya</u> <u>Lithuania</u> <u>Luxembourg</u>
M
<u>Madagascar</u> <u>Malawi</u> <u>Malaysia</u> <u>Maldives</u> <u>Mali</u> <u>Malta</u> <u>Marshall Islands</u> <u>Mauritania</u> <u>Mauritius</u> <u>Mexico</u> <u>Micronesia (Federated States of)</u> <u>Moldova</u> <u>Monaco</u> <u>Mongolia</u> <u>Montenegro</u> <u>Morocco</u> <u>Mozambique</u>

<u>Myanmar</u>
N
<u>Namibia</u>
<u>Nauru</u>
<u>Nepal</u>
<u>Netherlands</u>
<u>New Zealand</u>
<u>Nicaragua</u>
<u>Niger</u>
<u>Nigeria</u>
<u>Niue</u>
<u>Norway</u>
O
<u>Oman</u>
P
<u>Pakistan</u>
<u>Palau</u>
<u>Panama</u>
<u>Papua New Guinea</u>
<u>Paraguay</u>
<u>Peru</u>
<u>Philippines</u>
<u>Poland</u>
<u>Portugal</u>
Q
<u>Qatar</u>
R
<u>Republic of Korea</u>
<u>Romania</u>
<u>Russian Federation</u>
<u>Rwanda</u>
S
<u>Saint Kitts and Nevis</u>
<u>Saint Lucia</u>
<u>Saint Vincent and the Grenadines</u>
<u>Samoa</u>
<u>San Marino</u>
<u>Sao Tome and Principe</u>
<u>Saudi Arabia</u>
<u>Senegal</u>
<u>Serbia</u>
<u>Seychelles</u>
<u>Sierra Leone</u>
<u>Singapore</u>
<u>Slovakia</u>
<u>Slovenia</u>
<u>Solomon Islands</u>
<u>Somalia</u>
<u>South Africa</u>
<u>Spain</u>

<u>Sri Lanka</u>
<u>Sudan</u>
<u>Suriname</u>
<u>Swaziland</u>
<u>Sweden</u>
<u>Switzerland</u>
<u>Syrian Arab Republic</u>
T
<u>Tajikistan</u>
<u>Thailand</u>
<u>The former Yugoslav Republic of Macedonia</u>
<u>Timor-Leste</u>
<u>Togo</u>
<u>Tonga</u>
<u>Trinidad and Tobago</u>
<u>Tunisia</u>
<u>Turkey</u>
<u>Turkmenistan</u>
<u>Tuvalu</u>
U
<u>Uganda</u>
<u>Ukraine</u>
<u>United Arab Emirates</u>
<u>United Kingdom</u>
<u>United Republic of Tanzania</u>
<u>United States of America</u>
<u>Uruguay</u>
<u>Uzbekistan</u>
V
<u>Vanuatu</u>
<u>Venezuela (Bolivarian Republic of)</u>
<u>Viet Nam</u>
Y
<u>Yemen</u>
Z
<u>Zambia</u>
<u>Zimbabwe</u>

3. Κράτη Μέλη UNESCO

Member States

1	Afghanistan	4 May 1948
2	Albania	16 October 1958
3	Algeria	15 October 1962
4	Andorra	20 October 1993
5	Angola	11 March 1977

6	Antigua and Barbuda	15 July 1982
7	Argentina	15 September 1948
8	Armenia	9 June 1992
9	Australia	4 November 1946
10	Austria	13 August 1948
11	Azerbaijan	3 June 1992
12	Bahamas	23 April 1981
13	Bahrain	18 January 1972
14	Bangladesh	27 October 1972
15	Barbados	24 October 1968
16	Belarus	12 May 1954
17	Belgium	29 November 1946
18	Belize	10 May 1982
19	Benin	18 October 1960
20	Bhutan	13 April 1982
21	Bolivia	13 November 1946
22	Bosnia and Herzegovina	2 June 1993
23	Botswana	16 January 1980
24	Brazil	4 November 1946
25	Brunei Darussalam	17 March 2005
26	Bulgaria	17 May 1956
27	Burkina Faso	14 November 1960
28	Burundi	16 November 1962
29	Cambodia	3 July 1951
30	Cameroon	11 November 1960
31	Canada	4 November 1946
32	Cape Verde	15 February 1978
33	Central African Republic	11 November 1960
34	Chad	19 December 1960
35	Chile	7 July 1953
36	China	4 November 1946
37	Colombia	31 October 1947
38	Comoros	22 March 1977
39	Congo	24 October 1960
40	Cook Islands	25 October 1989
41	Costa Rica	19 May 1950
42	Cote d'Ivoire	27 October 1960
43	Croatia	1 June 1992
44	Cuba	29 August 1947
45	Cyprus	6 February 1961
46	Czech Republic	22 February 1993
47	Democratic People's Republic of Korea	18 October 1974
48	Democratic Republic of the Congo	25 November 1960
49	Denmark	4 November 1946
50	Djibouti	31 August 1989
51	Dominica	9 January 1979
52	Dominican Republic	4 November 1946
53	Ecuador	22 January 1947
54	Egypt	4 November 1946

55	El Salvador	28 April 1948
56	Equatorial Guinea	29 November 1979
57	Eritrea	2 September 1993
58	Estonia	14 October 1991
59	Ethiopia	1 July 1955
60	Fiji	14 July 1983
61	Finland	10 October 1956
62	France	4 November 1946
63	Gabon	16 November 1960
64	Gambia	1 August 1973
65	Georgia	7 October 1992
66	Germany	11 July 1951
67	Ghana	11 April 1958
68	Greece	4 November 1946
69	Grenada	17 February 1975
70	Guatemala	2 January 1950
71	Guinea	2 February 1960
72	Guinea-Bissau	1 November 1974
73	Guyana	21 March 1967
74	Haiti	18 November 1946
75	Honduras	16 December 1947
76	Hungary	14 September 1948
77	Iceland	8 June 1964
78	India	4 November 1946
79	Indonesia	27 May 1950
80	Iran (Islamic Republic of)	6 September 1948
81	Iraq	21 October 1948
82	Ireland	3 October 1961
83	Israel	16 September 1949
84	Italy	27 January 1948
85	Jamaica	7 November 1962
86	Japan	2 July 1951
87	Jordan	14 June 1950
88	Kazakhstan	22 May 1992
89	Kenya	7 April 1964
90	Kiribati	24 October 1989
91	Kuwait	18 November 1960
92	Kyrgyzstan	2 June 1992
93	Lao People's Democratic Republic	9 July 1951
94	Latvia	14 October 1991
95	Lebanon	4 November 1946
96	Lesotho	29 September 1967
97	Liberia	6 March 1947
98	Libyan Arab Jamahiriya	27 June 1953
99	Lithuania	7 October 1991
100	Luxembourg	27 October 1947
101	Madagascar	10 November 1960
102	Malawi	27 October 1964
103	Malaysia	16 June 1958

104	Maldives	18 July 1980
105	Mali	7 November 1960
106	Malta	10 February 1965
107	Marshall Islands	30 June 1995
108	Mauritania	10 January 1962
109	Mauritius	25 October 1968
110	Mexico	4 November 1946
111	Micronesia (Federated States of)	19 October 1999
112	Monaco	6 July 1949
113	Mongolia	1 November 1962
114	Morocco	7 November 1956
115	Montenegro	1st March 2007
116	Mozambique	11 October 1976
117	Myanmar	27 June 1949
118	Namibia	2 November 1978
119	Nauru	17 October 1996
120	Nepal	1 May 1953
121	Netherlands	1 January 1947
122	New Zealand	4 November 1946
123	Nicaragua	22 February 1952
124	Niger	10 November 1960
125	Nigeria	14 November 1960
126	Niue	26 October 1993
127	Norway	4 November 1946
128	Oman	10 February 1972
129	Pakistan	14 September 1949
130	Palau	20 September 1999
131	Panama	10 January 1950
132	Papua New Guinea	4 October 1976
133	Paraguay	20 June 1955
134	Peru	21 November 1946
135	Philippines	21 November 1946
136	Poland	6 November 1946
137	Portugal	11 September 1974
138	Qatar	27 January 1972
139	Republic of Korea	14 June 1950
140	Republic of Moldova	27 May 1992
141	Romania	27 July 1956
142	Russian Federation	21 April 1954
143	Rwanda	7 November 1962
144	Saint Kitts and Nevis	26 October 1983
145	Saint Lucia	6 March 1980
146	Saint Vincent and the Grenadines	14 January 1983
147	Samoa	3 April 1981
148	San Marino	12 November 1974
149	Sao Tome and Principe	22 January 1980
150	Saudi Arabia	4 November 1946
151	Senegal	10 November 1960
152	Serbia	20 December 2000

153	Seychelles	18 October 1976
154	Sierra Leone	28 March 1962
155	Singapore	8 October 2007
156	Slovakia	9 February 1993
157	Slovenia	27 May 1992
158	Solomon Islands	7 September 1993
159	Somalia	15 November 1960
160	South Africa	12 December 1994
161	Spain	30 January 1953
162	Sri Lanka	14 November 1949
163	Sudan	26 November 1956
164	Suriname	16 July 1976
165	Swaziland	25 January 1978
166	Sweden	23 January 1950
167	Switzerland	28 January 1949
168	Syrian Arab Republic	16 November 1946
169	Tajikistan	6 April 1993
170	Thailand	1 January 1949
171	The former Yugoslav Republic of Macedonia	28 June 1993
172	Timor-Leste	5 June 2003
173	Togo	17 November 1960
174	Tonga	29 September 1980
175	Trinidad and Tobago	2 November 1962
176	Tunisia	8 November 1956
177	Turkey	4 November 1946
178	Turkmenistan	17 August 1993
179	Tuvalu	21 October 1991
180	Uganda	9 November 1962
181	Ukraine	12 May 1954
182	United Arab Emirates	20 April 1972
183	United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	1 July 1997
184	United Republic of Tanzania	6 March 1962
185	United States of America	1 October 2003
186	Uruguay	8 November 1947
187	Uzbekistan	26 October 1993
188	Vanuatu	10 February 1994
189	Venezuela	25 November 1946
190	Viet Nam	6 July 1951
191	Yemen	2 April 1962
192	Zambia	9 November 1964
193	Zimbabwe	22 September 1980

Associate Members

1	Aruba	20 October 1987
2	British Virgin Islands	24 November 1983
3	Cayman Islands	30 October 1999
4	Macao, China	25 October 1995
5	Netherlands Antilles	26 October 1983
6	Tokelau	15 October 2001

4. Κράτη Μέλη WIPO

- » Afghanistan
- » Andorra
- » Argentina
- » Austria
- » Bahrain
- » Belarus
- » Benin
- » Bosnia and Herzegovina
- » Brunei Darussalam
- » Burundi
- » Canada
- » Chad
- » Colombia
- » Costa Rica
- » Cuba
- » Democratic People's Republic of Korea
- » Djibouti
- » Ecuador
- » Equatorial Guinea
- » Ethiopia
- » France
- » Georgia
- » Greece
- » Guinea
- » Haiti
- » Hungary
- » Indonesia
- » Ireland
- » Jamaica
- » Kazakhstan
- » Kyrgyzstan
- » Lebanon
- » Libyan Arab Jamahiriya
- » Luxembourg
- » Malaysia
- » Malta
- » Albania
- » Angola
- » Armenia
- » Azerbaijan
- » Bangladesh
- » Belgium
- » Bhutan
- » Botswana
- » Bulgaria
- » Cambodia
- » Cape Verde
- » Chile
- » Comoros
- » Cote d'Ivoire
- » Cyprus
- » Democratic Republic of the Congo
- » Dominica
- » Egypt
- » Eritrea
- » Fiji
- » Gabon
- » Germany
- » Grenada
- » Guinea-Bissau
- » Holy See
- » Iceland
- » Iran (Islamic Republic of)
- » Israel
- » Japan
- » Kenya
- » Lao People's Democratic Republic
- » Lesotho
- » Liechtenstein
- » Madagascar
- » Maldives
- » Mauritania
- » Algeria
- » Antigua and Barbuda
- » Australia
- » Bahamas
- » Barbados
- » Belize
- » Bolivia
- » Brazil
- » Burkina Faso
- » Cameroon
- » Central African Republic
- » China
- » Congo
- » Croatia
- » Czech Republic
- » Denmark
- » Dominican Republic
- » El Salvador
- » Estonia
- » Finland
- » Gambia
- » Ghana
- » Guatemala
- » Guyana
- » Honduras
- » India
- » Iraq
- » Italy
- » Jordan
- » Kuwait
- » Latvia
- » Liberia
- » Lithuania
- » Malawi
- » Mali
- » Mauritius

- » Mexico
- » Mongolia
- » Mozambique
- » Nepal
- » Nicaragua
- » Norway
- » Panama
- » Peru
- » Portugal
- » Romania
- » Saint Kitts and Nevis

- » Samoa
- » Saudi Arabia
- » Seychelles
- » Slovakia
- » South Africa
- » Sudan
- » Sweden
- » Tajikistan

- » Togo
- » Tunisia
- » Uganda
- » United Kingdom

- » Uruguay
- » Viet Nam
- » Zimbabwe

- » Moldova
- » Montenegro
- » Myanmar
- » Netherlands
- » Niger
- » Oman
- » Papua New Guinea
- » Philippines
- » Qatar
- » Russian Federation
- » Saint Lucia

- » San Marino
- » Senegal
- » Sierra Leone
- » Slovenia
- » Spain
- » Suriname
- » Switzerland
- » Thailand

- » Tonga
- » Turkey
- » Ukraine
- » United Republic of Tanzania
- » Uzbekistan
- » Yemen

- » Monaco
- » Morocco
- » Namibia
- » New Zealand
- » Nigeria
- » Pakistan
- » Paraguay
- » Poland
- » Republic of Korea
- » Rwanda
- » Saint Vincent and the Grenadines
- » Sao Tome and Principe
- » Serbia
- » Singapore
- » Somalia
- » Sri Lanka
- » Swaziland
- » Syrian Arab Republic
- » The former Yugoslav Republic of Macedonia
- » Trinidad and Tobago
- » Turkmenistan
- » United Arab Emirates
- » United States of America
- » Venezuela
- » Zambia